

**RGN-/NOR-onderzoek na strategieë vir opleiding
en plasing van die gestremde persoon**

Ondersteunende verslag 3:

**Statistiese perspektiewe op werkende
en werklose gestremde persone**

**J.J. Jacobs
S. Viljoen**

001.3072068 HSRC ERP

**BIBLIOTEEK
LIBRARY**

RGN

RAAD VIR
GEESTESWETENSKAPLIKE
NAVORSING

HSRC

HUMAN
SCIENCES RESEARCH
COUNCIL

RGN-HSRC

RGN-/NOR-onderzoek na strategieë vir opleiding
en plasing van die gestremde persoon

Ondersteune

RGN-HSRC

SENTRUM VIR BIBLIOTEK- EN
INLIGTINGSDIENSTE

CENTRE FOR LIBRARY AND
INFORMATION SERVICES

Statistiese pr
en werklose

VERVALDATUM/DATE DUE

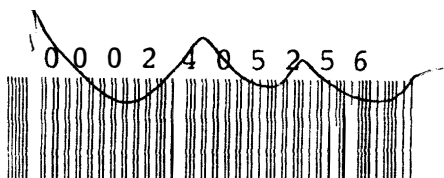
J.J. Jacobs
S. Viljoen

19/6
30 NOV 1991

30 AUG 1994

2547

Pretoria
Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing
1989

Die RGN-onderwysnavorsingsprogram is organisatories en administratief verbonde aan die Instituut vir Opvoedkundige Navorsing van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN).

Die Nasionale Opleidingsraad (NOR), Departement van Mannekrag, is 'n statutêre instelling met as hoof funksie om die Minister van Mannekrag te adviseer oor enige aangeleentheid rakende opleiding en mannekrag.

Navorsingspan: J.J. Jacobs M.Sc.
S. Vijoen B.Com.

Instituut vir Opvoedkundige Navorsing
Uitvoerende Direkteur: Dr. S.W.H. Engelbrecht

© Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing

Gedruk deur die RGN
Pretoriusstraat 134
PRETORIA
0002

RGN BIBLIOTEK	
1990 2. - 2.	
HSRC LIBRARY	
STANDKODE	AANWINSNUMMER
CC1.3672068	082676
HSRC ERP	

VERKLARING

Hierdie verslag is deur die bogenoemde navorsingspan, onder leiding van die Projekkomitee: Opleiding van die gestremde persoon, voorberei. Die werkkomitee van die RGN-/NOR-onderzoek na strategieë vir opleiding en plasing van die gestremde persoon, het drie projekkomitees (Opleiding, Plasing en Wetgewing) saamgestel met die doel om leiding aan die navorsingspanne te gee.

Die bevindings, menings en aanbevelings vervat in hierdie verslag weerspieël nie noodwendig die standpunt van óf die RGN, óf die NOR, óf die werkkomitee van die onderzoek nie. Die amptelike standpunt van die werkkomitee is vervat in die hoofverslag wat aan die Minister van Mannekrag oorhandig is.

Aangesien hierdie verslag deur die betrokke navorsingspan voorberei is, verskil dit ietwat ten opsigte van tegniese en taalversorgingvoorskrifte wat vir RGN-verslae geld.

STRATEGIEË VIR DIE OPLEIDING EN
PLASING VAN DIE GESTREMDE PERSOON

STATISTIESE PERSPEKTIEWE VAN DIE
WERKENDE EN WERKLOSE
GESTREMDE PERSOON

Navorsingspan:

J.J. Jacobs
S. Viljoen

Instituut vir Arbeidsekonominavorsing
RGN

As 'n' navorsingspan wil ons graag die volgende persone en instansies bedank vir hulle bydraes en ondersteuning:

Die koördineerders.

Dr. J.H. Beukes, die Uitvoerende Direkteur van INAN.

Die ondersteunende personeel by INAN.

Die Nasionale Gestremdesorgliggame met inbegrip van hulle streekskantore.

Die Departement van Mannekrag wat besondere moeite gedoen het met die verskaffing van werkloosheidstatistiek, en

Die Sentrale Statistiekdiens vir die beskikbaarstelling van die bevolkingsensusinligting.

EKSERP

Hierdie verslag verskaf 'n oorsigtelike beeld van die samestelling van die gestremde bevolking in die RSA in 1985. Die gestremde bevolking van tussen 15 en 64 jaar oud is vir elke gestremdheidskategorie verdeel volgens ekonomiese aktiwiteit (werkend en nie-ekonomies bedrywig). Die werkende gestremde bevolking is verder verdeel volgens tipe gestremdheid, bevolkingsgroep, geslag, ouderdom, kwalifikasie, beroep en geografiese gebied. Waar moontlik is die samestelling van die gestremdes vergelyk met dié van die totale bevolking in die RSA. Die werklose gestremdes kon weens 'n gebrek aan betroubare statistiek nie in dieselfde besonderhede ontleed word nie. Altesaam 3,85 miljoen persone (of 14 % van die totale bevolking) was gestremd in die RSA. Ongeveer 20 % van die gestremdes tussen 15 en 64 het gewerk, terwyl 8 % aangedui het dat hulle werkloos was. Die gebrek aan betroubare inligting plaas ernstige beperkings op sinvolle mannekragbeplanning. Dit is noodsaaklik dat data op 'n deurlopende grondslag vir gestremdes ingewin sal word ten einde indiensplasingstrategieë te ontwikkel.

ABSTRACT

This report provides a synoptic picture of the composition of the disabled population in the RSA in 1985. The disabled population between 15 and 64 years is divided according to economic activity (employed, unemployed and not economically active) for each type of disability. The employed disabled population is then further classified according to type of disability, race, sex, age, qualification, occupation and geographical area. Where possible, the position of the disabled population is compared with that of the total population in the RSA. Owing to a lack of dependable statistics, the unemployed disabled could not be analysed in the same detail as the employed disabled. In total 3,85 million people (or 14 % of the total population) are disabled in the RSA. Approximately 20 % of the disabled between the age of 15 and 64 worked, while 8 % were unemployed. The lack of dependable data restricts meaningful manpower planning. In order to develop employment strategies it is essential that data on disabled persons be collected on a continuous basis.

INHOUD

BLADSY

	Ekserp	iii
1.	INLEIDING	
1.1	Agtergrond	1
1.2	Probleemstelling	2
1.3	Doel met die ondersoek	3
1.4	Metodologie	3
2.	VOORKOMS EN VERSPREIDING VAN GESTREMDHEID	7
2.1	Voorkoms van gestremdheid	7
2.2	Ekonomiese bedrywigheid van die gestremde persoon	11
3.	SAMESTELLING VAN DIE WERKENDE GESTREMDE BEVOLKING	16
3.1	Bevolkingsgroep- en geslagsamestelling	16
3.2	Ouderdomsverdeling	19
3.3	Kwalifikasiepeilverdeling	19
3.4	Beroepsverdeling	28
3.5	Geografiese verspreiding	33
3.6	Slotopmerking	33
4.	SAMESTELLING VAN DIE WERKLOSE GESTREMDE BEVOLKING	35
4.1	Inleiding	35
4.2	Werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag	35
4.3	Inligting van die Nasionale gestremdesorgliggame	40
4.4	Werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremde bevolking	42
5.	SAMEVATTING EN AANBEVELINGS	47
5.1	Inleiding	47
5.2	Voorkoms en verspreiding van die gestremde bevolking	47
5.3	Werkende gestremdes	49
5.4	Werklose gestremdes	50
5.5	Aanbevelings	54
5.6	Slotperspektief	58

BYLAE A: PROBLEME ONDERVIND EN LEEMTES IN DIE ONDERSOEK	59
BYLAE B: GESTREMDHEIDSINDELING VOLGENS DIE VERSKILLENDE INLIGTINGSBRONNE	61
BYLAE C: VOORKOMS VAN GESTREMDHEID VOLGENS DIE 1980-BEVOLKING- SENSUS	62
BYLAE D: UITBETALING VAN ONGESKIKTHEIDS- EN BLINDE PENSIOENE	63
BYLAE E: MEMORANDUM ON THE GAINFUL EMPLOYMENT OF THE PEOPLE WHO ARE DISABLED	64
BYLAE F: PROSEDURES WAT DIE SENTRALE STATISTIEKDIENS VOLG VOORDAT DAAR TOT 'N BESLISSING GEKOM WORD OOR DIE VRAE WAT BY DIE VOLGENDE SENSUSOPNAME INGESLUIT WORD	77
BRONNELYS	80

TABELLE

BLADSY

2.1	GERAAMDE GETAL GESTREMDE PERSONE IN DIE RSA, 1985	8
2.2	GERAAMDE GETAL GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR IN DIE RSA, 1985	10
2.3(a)	EKONOMIESE BEDRYWIGHEID VAN GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985	12
2.3(b)	EKONOMIESE BEDRYWIGHEID VAN GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1985	13
3.1	BEVOLKINGSGROEPVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 ^{JAAR,} 1985	16
3.2	GESLAGSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 ^{JAAR,} 1985	17
3.3(a)	OUERDOMSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985	20
3.3(b)	OUERDOMSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1985	21
3.4(a)	KWALIFIKASIEVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985	23
3.4(b)	KWALIFIKASIEVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1985	26
3.5(a)	BEROEPSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985	29
3.5(b)	BEROEPSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1985	31
3.6	GEOGRAFIESE VERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985	34

4.1	GEMIDDELDE REGISTRASIES EN PLASINGS VAN WERKLOSE GESTREMDES: DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG, 1976-1987	36
4.2	WERKLOOSHEID: GEMIDDELDE MAANDELIKSE REGISTRASIES BY DIE DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1987	37
4.3	WERKLOOSHEID: GEMIDDELDE MAANDELIKSE REGISTRASIES BY DIE DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG VOLGENS KWALIFIKASIE EN OUDERDOM, 1987	38
4.4	GESTREMDE PERSONE DEUR DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG GEPLAAS VOLGENS BEROEP, 1987	39
4.5(a)	GETAL WERKLOSE GEHOORGESTREMDES, OKTOBER 1985	40
4.5(b)	GETAL WERKLOSE GEHOORGESTREMDES IN DIE PWV-GEBIED, JUNIE 1986	40
4.6	GETAL WERKLOSE GESIGGESTREMDES GEREGISTREER BY DIE NASIONALE RAAD VIR BLINDES	41
4.7	KWALIFIKASIEVERDELING VAN DIE WERKLOSE EN NIE-EKONOMIES BEDRYWIGE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985	43
4.8	AKTIWITEITE VAN DIE WERKLOSE EN NIE-EKONOMIES BEDRYWIGE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985	45

FIGURE

BLADSY

2.1	EKONOMIESE BEDRYWIGHEID EN BEVOLKINGSGROEP- SAMESTELLING VAN GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS TIPE GESTREMDHEID, 1985	15
3.1	BEVOLKINGSGROEP- EN GESLAGSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 VOLGENS TIPE GESTREMDHEID, 1985	18
3.2	KWALIFIKASIEPEILVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES, 1985	24
4.1	VERDELING VAN DIE WERKLOSE EN NIE-EKONOMIES BEDRYWIGE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985	46
5.1	EKONOMIESE BEDRYWIGHEID VAN DIE GESTREMDE EN TOTALE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1980	48
5.2	BEVOLKINGSGROEPVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDE EN TOTALE EKONOMIES BEDRYWIGE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985	49
5.3	KWALIFIKASIEPEILVERDELING VAN DIE GESTREMDE EN TOTALE EKONOMIES BEDRYWIGE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985	51
5.4	BEROEPSVERDELING VAN DIE GESTREMDE EN TOTALE EKONOMIES BEDRYWIGE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985	52
5.5	WERKLOOSHEID: GETAL REGISTRASIES, PLASINGS EN WERKLOSES, JANUARIE 1976-FEBRUARIE 1988	53

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 Agtergrond

Hierdie projek maak deel uit van 'n omvattende navorsingsprogram getitel Strategieë vir die opleiding en plasing van die gestremde persoon. Die program, waarmee beoog word om die opleiding en indiensplasing van die gestremde persoon omvattend te ondersoek, word gesamentlik beheer deur die Nasionale Opleidingsraad (NOR) en die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing se Instituut vir Opvoedkundige Navorsing (ION). Die behoefte aan so 'n program het duidelik na vore gekom toe daar tydens 1986, die *Jaar van Gestremde Persone*, met aandag na die lewensomstandighede van gestremdes gekyk is. Verskeie verslae oor die lewensomstandighede van gestremdes is ingedien deur die onderskeie komitees wat aan projekte in dié verband deelgeneem het. Uit hierdie verslae het dit duidelik geblyk dat verdere navorsing, benewens dit wat spesifiek met die oog op die *Jaar van Gestremde Persone* onderneem is, noodsaaklik was ten einde 'n duideliker beeld te verkry van die gestremde persoon se omstandighede, veral wat opleiding en werksomstandighede betref.

'n Hoofkomitee en drie projekkomitees is aangestel met die oog op die formulering van projekte, die aanstelling en advisering van navorsers, die evaluering van verslae en toesighouding oor die vordering met die onderskeie projekte in die program. Die eerste komitee was verantwoordelik vir twee projekte in verband met die opleiding van gestremde persone, naamlik opleiding binne die formele opvoedkundige opset en beroepsgerigte naskoolse opleiding, terwyl die drie projekte wat aan die tweede komitee opgedra is, betrekking gehad het op statistiese inligting rakende die ekonomiese bedrywige gestremdes, faktore wat die indiensplasing van gestremdes beïnvloed en die verskaffing van nasorgdienste aan werkende gestremdes. Die opdrag aan die derde komitee was om ondersoek in te stel na moontlike wetgewing ter bevordering van die opleiding en indiensplasing van gestremde persone.

Hierdie ondersoek is die eerste projek van die tweede komitee met die opdrag om die samestelling van die werkende en werklose gestremde bevolking te ontleed.

Opdrag

(i) Formulering van opdrag soos deur RGN bewoord

Die navorsing moet die getal werkende en werklose gestremdes insluit en die populasie moet soos volg verdeel word:

bevolkingsgroep
geslag
geografiese verdeling
kwalifikasie
tipe gestremdheid

(ii) Interpretasie van opdrag deur navorsingspan

Die samestelling van die werkende en werklose gestremde bevolking moet uit beskikbare databronne vir elk van die verskillende gestremdeheidskategorieë bepaal word volgens

bevolkingsgroep,
geslag,
geografiese verdeling,
kwalifikasie,
ouderdom, en
beroep.

1.2 Probleemstelling

Ten einde enige sinvolle mannekragbeplanning vir 'n suksesvolle opleidings- en indiensplasingsprogram te doen, is dit noodsaaklik om eers 'n geheelbeeld van die huidige situasie te verkry. Die beroepsmonterlikhede van die gestremde persoon kan eers bepaal word wan-

neer sy huidige posisie in die arbeidsituasie nie alleen bekend is nie, maar ook verstaan word.

1.3 Doel met die ondersoek

Die primêre doel met die ondersoek was om beskikbare inligting in te win en aan die hand daarvan die samestelling van die werkende en werklose gestremde bevolking in die RSA volgens tipe gestremdheid, bevolkingsgroep, geslag, ouderdom, kwalifikasie, beroep en geografiese gebied statisties te ontleed. Die potensiaal van die nie-ekonomies bedrywige gestremdes word ook kortliks onder oë geneem.

1.4 Metodologie

1.4.1 Ondersoekgroep

Die werkende gestremde bevolking in die ouderdomsgroep 15 tot 64 jaar en die werklose gestremdes in die RSA is in die studie ingesluit. Die onafhanklike state naamlik Transkei, Bophuthatswana, Venda en die Ciskei is uitgesluit. Die volgende gestremdheidskategorieë is ingesluit:

Gesiggestremd - blind en swaksiende
Gehoorgestremd - doof en betekenisvol gehoorgestremd
Fisiekgestremd
Epilepties
Serebraalgestremd
Verstandelikgestremd - matig, ernstig en sorgafhanklik
Geestelikgestremd
Ander gestremdhede: permanent siek, spraakgebreke,
genetiese afwykings en outisme.

Slegs bestaande statistiek is in die ontledings gebruik. Die ver-
naamste bronne was die bevolkingsensusse van 1980 en 1985 van die

Sentrale Statistiekdiens, werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag, die Nasionale Gestremdesorgliggame en verslae uit die *Jaar van Gestremde Persone 1986*.

1.4.2 Beskikbaarheid van statistiek

'n Belangrike probleem wat met die statistiek van die verskillende instansies ondervind is, is die onversoenbaarheid van die data, aangesien eenvormige definisies nie gebruik word nie. Daar bestaan nie 'n eenvormige klassifikasie van gestremdhede wat deur die instansies wat data oor gestremdes insamel, gebruik kan word nie. Daar word selde 'n aanduiding gegee van die graad van gestremdheid van die persone wat by die opnames ingesluit is. Meervoudige gestremdheid word ook nie eenvormig hanteer nie; soms word persone by die primêre gestremdheid ingedeel en andersins kan die gestremdhede nie geïdentifiseer word nie. Bylae B toon die gestremdheidskategorieë wat deur die verskillende instansies gebruik word, hoe dit vir die doel van hierdie ondersoek volgens die aanbevole klassifikasie van die werkkomitee ingedeel is en 'n voorgestelde raamwerk vir 'n standaardgestremdheidsklassifikasie.

Die beskikbare inligtingsbronne verskaf nie 'n volledige of betroubare beeld van die gestremde bevolking nie. Volgens die bevolkingsensus van 1980 was daar byvoorbeeld 339 400 gestremdes in die RSA. Dit beteken dat 1,36% van die bevolking gestremd was. Vergelyk 'n mens dit met die 12,7% wat in die hoofverslag van die *Jaar van Gestremde Persone* beraam is, is dit duidelik dat daar 'n sterk mate van ondertelling teenwoordig was. Bylae C toon die voorkoms van gestremdheid soos in die 1980-bevolkingsensus weergegee volgens bevolkingsgroep en geslag. Hieruit is dit duidelik dat die grootste ondertelling by die swart bevolkingsgroep voorkom.

Die graad van gestremdheid kon nie uit die beskikbare statistiek afgelei word nie. Net so was dit ook nie moontlik om die oorsaak van die gestremdheid vas te stel nie. Daar kon dus nie tussen aangebore en verworwe gestremdhede onderskei word nie. Volume 7 van die *Jaar van Ge-*

stremde Persone - Erflikheids- en aangebore gebreke , gee die volgende oorsake van sekere gestremdhede:

Gestremdheid	Oorsaak		
	Geneties	Verworwe	Onbekend
Blind	45%	30%	20%
Doof	40%	30%	30%
Verstandelik	46%	17%	37%

Geen inligting oor gestremde persone is in die 1985-bevolkingsensus opgeneem nie. Ander statistiek wat normaalweg beskikbaar is vir die ontleding van die arbeidsmag, soos die mannekrageopnames en die lopende bevolkingsopnames wat die Sentrale Statistiekdiens gereeld onderneem, bevat geen inligting oor gestremdheid nie. Weinig inligting kon van die Nasionale Gestremdesorgliggame of die verslae uit die *Jaar van Gestremde Persone* oor werkende en werklose gestremdes verkry word.

Die enigste bron wat 'n aanduiding van die ekonomiese aktiwiteite van die gestremde bevolking gee, is die 1980-bevolkingsensus. Nieteenstaande die ondertelling wat daar voorgekom het, was dit die beste beskikbare statistiek wat gebruik kon word om die struktuur van die werkende gestremde bevolking te bereken.

Betroubare statistiek oor die werklose gestremde bevolking was eweneens moeilik bekombaar. Die enigste bronne waar statistiek bekom kon word, was by die Departement van Mannekrag en die Nasionale Gestremdesorgliggame. Geen statistiek is beskikbaar rakende persone wat nie aktief werk soek nie.

1.4.3 Statistiese tegnieke by die ontleding van die data

Die leemtes met betrekking tot die beskikbaarheid en resenteheid van betroubare statistiek rakende die werkende gestremde bevolking het die keuse van die navorsingstrategie beïnvloed en 'n metode is ontwikkel om die bestaande inligtingsbronne optimaal te benut. Sodoende kon 'n

oorsigtelike beeld van die gestremde bevolking verkry word. Hoewel die metode nie volkome betroubare syfers lewer nie, kan die resultate nogtans as 'n redelike weergawe van die toedrag van sake aanvaar word.

Die metode wat gebruik is om die samestelling van die werkende gestremdes te bereken, kan kortliks soos volg beskryf word:

'n Raming is eers van die totale gestremde bevolking tussen 15 en 64 jaar vir 1985 volgens bevolkingsgroep en geslag gemaak. Die persentasie werkende, werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremdes is vervolgens uit die 1980-bevolkingsensus bereken en toegepas op die geraamde totale gestremde bevolking. Dit lewer onder andere die getal werkende gestremdes in 1985. Die ouderdom-, kwalifikasie-, beroep- en geografiese samestelling van die werkende gestremdes is daarna bereken deur die persentasieverdeling uit die 1980-bevolkingsensus toe te pas op die geraamde werkende getal gestremdes in 1985. Die metode word meer breedvoerig in hoofstukke 2 en 3 bespreek waar die samestelling van die gestremde bevolking ontleed word.

Die ekonomiese klimaat, wat 'n groot invloed op werkloosheid uitoefen, het sedert 1980 aansienlik verander en gevolglik kon die 1980-sensus nie as 'n basis vir die ontleding van die werklose gestremdes gebruik word nie. Statistiek wat van die Departement van Mannekrag en die Nasionale Rade verkry is, is hoofsaaklik vir dié doel gebruik en word in hoofstuk 4 bespreek.

HOOFSTUK 2

DIE VOORKOMS EN VERSPREIDING VAN GESTREMDHEID

2.1 Voorkoms van gestremdheid

Ten einde die getal werkende gestremdes te bereken, was dit nodig om eers 'n beraming van die totale gestremde bevolking te maak. Vir hierdie doel is gebruik gemaak van opgedateerde prevalensiesyfers - dit is syfers wat die getal gestremdes per duisend van die bevolking vir elke gestremdheidskategorie aandui. Die nasionale prevalensiesyfers wat in die Hoofverslag van die *Jaar van Gestremde Persone* gepubliseer is, is as uitgangspunt gebruik (kyk volume 1: 15-19). Geringe aanpassings is aan die prevalensiesyfers gemaak met die goedkeuring van die Nasionale Gestremdesorgliggame. Epilepsie, gesig, gehoor en verstandelike gestremdhede is hierdeur geraak.

Prevalensiesyfers word baie sterk deur ouderdom beïnvloed. Opnames in die VSA het byvoorbeeld getoon dat die prevalensiesyfer vir blinde blanke persone kan varieer vanaf 0,7 vir persone in die ouderdomsgroep 20-44 jaar tot 10,2 vir persone ouer as 74 jaar (Van der Walt *et al.*, 1987 : 12). 'n Opname in 1984 onder liggaamlik gestremdes in Wes-Kaapland het prevalensiesyfers getoon van 4,1 vir persone onder 15 jaar, 10,4 vir persone tussen 16 en 59 jaar en 62,6 vir ouer persone (kyk *Jaar van Gestremde Persone*, Volume 11: 4).

Dieselfde opname het getoon dat die verskillende bevolkingsgroepe se prevalensiesyfers aansienlik van mekaar kan verskil. In hierdie geval was die prevalensiesyfer vir blankes byvoorbeeld 13, vir kleurlinge 11,2 en vir swartes 18,3.

Geen amptelike prevalensiesyfers kon volgens ouderdom bekom word nie. Slegs die Nasionale Raad vir Blindes kon syfers volgens bevolkingsgroep vir die gesiggestremdes voorsien (Van der Walt *et al.*, 1987 : 12).

Die prevalensiesyfers verskyn in tabel 2.1 waar dit toegepas is op 'n raming van die totale bevolking in die RSA soos op 5 Maart 1985 (Sentrale Statistiekdiens 1986 : ix). Dit lewer 'n beraming van die totale getal gestremdes volgens tipe gestremdheid en bevolkingsgroep in 1985. Dié raming van die totale bevolking in die RSA is deur ISODEM van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing onderneem ten einde die ondertelling wat by die 1985-bevolkingsensus teenwoordig was, uit te skakel.

TABEL 2.1
GERAAMDE GETAL GESTREMDE PERSONE IN DIE RSA, 1985

Tipe gestremdheid		Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000
Gesig	Blind	9894	2,0	7872	2,754	1811	2,102	46257	2,428	65835	2,375
	Swaksiende	4947	1,0	3936	1,377	905	1,051	23129	1,214	32917	1,188
	Sub-totaal	14842	3,0	11808	4,131	2716	3,153	69386	3,642	98752	3,563
Gehoor	Doof	49472	10,0	28584	10,0	8615	10,0	190516	10,0	277187	10,0
	Hardhorend	148416	30,0	85752	30,0	25845	30,0	571548	30,0	831561	30,0
	Sub-totaal	197888	40,0	114336	40,0	34460	40,0	762064	40,0	1108748	40,0
Fisiek		80639	16,3	46592	16,3	14042	16,3	310541	16,3	451815	16,3
Neurologies	Epilepties	44525	9,0	25726	9,0	7753	9,0	171464	9,0	249468	9,0
	Serebraal	12368	2,5	7146	2,5	2154	2,5	47629	2,5	69297	2,5
	Verstandelik										
	Matig	128627	26,0	74318	26,0	22399	26,0	495342	26,0	720686	26,0
	Ernstig	19294	3,9	11148	3,9	3360	3,9	74301	3,9	108103	3,9
Sorgsafhanklik	495	0,1	286	0,1	86	0,1	1905	0,10	2772	0,1	
Sub-totaal		205309	41,5	118624	41,5	35752	41,5	790641	41,5	1150326	41,5
Geestelik		12368	2,5	7146	2,5	2154	2,5	47629	2,5	69297	2,5
Ander	Spraak	123680	25,0	71460	25,0	21537	25,0	476290	25,0	692967	25,0
	Permanent siek	24736	5,0	14292	5,0	4307	5,0	95258	5,0	138593	5,0
	Genetiese afwykings - n.a.g.	24736	5,0	14292	5,0	4307	5,0	95258	5,0	138593	5,0
	Outisties	989	0,2	572	0,2	172	0,2	3810	0,2	5544	0,2
Sub-totaal		174141	35,2	100616	35,2	30325	35,2	670616	35,2	975698	35,2
TOTAAL		685187	138,5	399121	139,6	119450	138,7	2650878	139,1	3854636	139,1
TOTALE BEVOLKING (x10)		494720		285840		86150		1905160		2771370	

Die rede waarom die totale prevalensiesyfer (139,1) verskil van die 127,1 wat in die Hoofverslag van die *Jaar van Gestremde Persone* gepubliseer is, is grootliks toe te skryf aan die hoër prevalensiesyfers wat by epileptici (9 i.p.v. 2) en gehoorgestremdes

(40 i.p.v 35) gebruik is. Die tabel toon dat meer as 3,85 miljoen persone in die RSA gestremd was. 'n Geringe mate van oorvleueling en gevolglike dubbeltellings kan egter nog voorkom.

Vir die doel van hierdie verslag word spraakgestremdheid nie afsonderlik onderskei nie maar by die kategorie 'ander' ingedeel, aangesien dit so in die 1980-bevolkingsensus weergegee is. Meervoudige gestremdheid kon ook nie in hierdie studie statisties ontleed word nie aangesien betroubare prevalensiesyfers nie beskikbaar was nie. Gewoonlik is persone met meervoudige gestremdhede by die primêre gestremdheid ingedeel. Persone wat doofstom is, is byvoorbeeld by dowes ingedeel. By verskeie ander primêre gestremdhede soos outisme, serebrale en verstandelike gestremdheid kom gepaardgaande kommunikasiegebreke in 'n groot mate voor. Meervoudige gestremdheid kom ook dikwels by persone met epilepsie, verstandelike en geestelike gestremdhede voor.

Die kategorie 'hardhorend' sluit slegs betekenisvol gehoorgestremdes in en nie meetbaar gehoorgestremdes nie (Kyk *Jaar van Gestremde Persone*, Volume 8: 4-14).

Baie min gegewens is beskikbaar oor die voorkoms van gestremdheid onder mans en vroue afsonderlik. Volgens die 1980-bevolkingsensus wil dit voorkom of sekere gestremdhede heelwat meer by mans as vroue voorgekom het (Kyk bylae C). Dit is veral by die swart bevolking waar die verskil die opmerklikste was. Daar is egter verskeie faktore wat moontlik hierdie toedrag van sake kan verklaar. By gebrek aan betroubare inligting is die prevalensiesyfers van tabel 2.1 vir beide mans en vroue in hierdie ondersoek gebruik. Tabel 2.2 toon die voorkomssyfers vir gestremdes tussen 15 en 64 jaar vir die verskillende kategorieë volgens bevolkingsgroep en geslag.

TABEL 2.2
GERAAMDE GETAL GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR IN DIE RSA, 1985

Tipe gestremdheid		Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue
Gesig	Blind	3243	3188	2337	2468	581	595	14052	12125	20213	18375
	Swaksiende	1621	1594	1169	1234	290	297	7026	6063	10107	9188
	Sub-totaal	4864	4782	3506	3701	871	892	21078	18188	30320	27563
Gehoor	Doof	16215	15939	8487	8960	2762	2829	57876	49939	85340	77667
	Hardhorend	48645	47817	25461	26880	8286	8487	173628	149817	256020	233001
	Sub-totaal	64860	63756	33948	35840	11048	11316	231504	199756	341360	310668
Fisiek		26430	25981	13834	14605	4502	4611	94338	81401	139104	126597
Neurologies	Epilepties	14593	14345	7638	8064	2486	2546	52088	44945	76806	69900
	Serebraal	4054	3985	2122	2240	690	707	14469	12485	21335	19417
	Verstandelik										
	matig ernstig	42159	41441	22066	23296	7181	7355	150478	129841	221884	201934
	sorgaafhanklik	6324	6216	3310	3494	1077	1103	22572	19476	33283	30290
Sub-totaal	162	159	85	90	28	28	579	499	853	777	
Sub-totaal		67292	66147	35221	37184	11462	11740	240185	207247	354161	322318
Geestelik		4054	3985	2122	2240	690	707	14469	12485	21335	19417
Ander	Spraak	40537	39847	21217	22400	6905	7072	144690	124847	213350	194167
	Permanent siek	8107	7969	4243	4480	1381	1414	28938	24969	42670	38833
	Genetiese										
	afwykings-n.e.g.	8107	7969	4243	4480	1381	1414	28938	24969	42670	38833
	Outisties	324	319	170	179	55	57	1158	999	1707	1553
Sub-totaal		57077	56105	29874	31539	9722	9958	203724	175785	300397	273388
TOTAAL		224577	220756	118505	125109	38295	39224	805298	694862	1186677	1079951
TOTALE BEVOLKING		1621500	1593900	848700	896000	276200	282900	5787600	4993900	8534000	7766700

2.2 Ekonomiese bedrywigheid van die gestremde persoon

Die persentasie werkende, werklose en nie-ekonomies bedrywige in elke gestremde kategorie is uit die 1980-bevolkingsensus bereken en toegepas op die geraamde getal gestremdes in 1985 volgens bevolkingsgroep en geslag. Vir hierdie doel is slegs persone tussen die ouderdom 15 en 64 jaar in berekening gebring. Daar bestaan geen aanduiding van die verandering in die ekonomiese aktiwiteit van die gestremde bevolking oor tyd nie en die 1980-persentasies word dus onveranderd vir 1985 aanvaar. Die resultaat van hierdie berekenings verskyn in tabel 2.3(a) volgens tipe gestremdheid en bevolkingsgroep terwyl tabel 2.3(b) die verdeling ook volgens geslag toon. Vir vergelykingsdoeleindes word die ekonomiese bedrywigheid van die totale bevolking tussen 15 en 64 jaar in dieselfde tabel aangedui.

Hiervolgens was 72,6% van die gestremde bevolking in 1985 nie-ekonomies bedrywig teenoor die 38,8% van die totale bevolking in hierdie ouderdomsgroep.

Dit val ook op dat proporsioneel meer blanke gestremdes gewerk het (30%) as enige van die ander bevolkingsgroepe (17% en minder). 'n Buitengewoon groot proporsie Asiërgestremdes blyk ekonomies onaktief te wees. Hoewel Asiërvroue tradisioneel nie in groot getalle die arbeidsmark betree nie, en byna 93% van die gestremde Asiërvroue nie-ekonomies bedrywig was, is dit opvallend dat 81,6% van die gestremde Asiërmans nie-ekonomies bedrywig was in vergelyking met die 18,3% van die totale manlike Asiërbevolking.

'n Relatief groot persentasie blanke manlike gestremdes het gewerk (40%). Die dowe mans toon die hoogste persentasie (69%). By die blindes, fisiekgestremdes en epileptici het meer as 40% blanke mans en relatief min mans van die ander bevolkingsgroepe gewerk. By die vroue kom die grootste persentasie werkende gestremdes voor by die blinde blanke vroue (34,6%). In vergelyking hiermee is die persentasie werkende blinde vroue by die ander bevolkingsgroepe besonder klein.

TABEL 2.3(a)
 EKONOMIESE BEDRYGWIGHEID VAN GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

Tipe gestremdheid	Ekonomiese bedrywigheid	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Werkend	2917	45,4	733	15,3	161	13,7	3423	13,1	7234	18,7
	Werkloos	33	0,5	144	3,0	6	0,5	1941	7,4	2124	5,5
	N.E.B.	3481	54,1	3928	81,7	1009	85,8	20812	79,5	29230	75,7
	Sub-totaal	6431	100	4805	100	1176	100	26176	100	38588	100
Doof	Werkend	15431	48,0	5816	33,3	1252	22,4	30984	28,7	53483	32,8
	Werkloos	245	0,8	1106	6,3	41	0,7	10066	9,3	11458	7,0
	N.E.B.	16478	51,2	10527	60,3	4298	76,9	66759	61,9	98062	60,2
	Sub-totaal	32154	100	17449	100	5591	100	107809	100	163003	100
Fisiek	Werkend	19608	37,4	4283	15,1	803	8,8	29284	16,7	53978	20,3
	Werkloos	341	0,7	1789	6,3	99	1,1	17816	10,1	20045	7,5
	N.E.B.	32464	61,9	22366	78,6	8211	90,1	128639	73,2	191680	72,1
	Sub-totaal	52413	100	28438	100	9113	100	175739	100	265703	100
Epilepties	Werkend	9189	31,8	1732	11,0	421	8,4	10608	10,9	21950	15,0
	Werkloos	362	1,3	1626	10,4	122	2,4	12665	13,1	14775	10,1
	N.E.B.	19389	67,0	12344	78,6	4490	89,2	73760	76,0	109983	75,0
	Sub-totaal	28940	100	15702	100	5033	100	97033	100	146708	100
Serebraal	Werkend	1899	23,6	593	13,6	105	7,5	4492	16,7	7089	17,4
	Werkloos	58	0,7	298	6,8	7	0,5	2602	9,7	2965	7,3
	N.E.B.	6082	75,7	3471	79,6	1285	92,0	19860	73,7	30698	75,3
	Sub-totaal	8039	100	4362	100	1397	100	26954	100	40752	100
Verstandelik	Werkend	8687	9,0	3427	6,5	734	4,4	21257	6,6	34105	7,0
	Werkloos	198	0,2	5256	10,0	140	0,8	46585	14,4	52179	10,7
	N.E.B.	87577	90,8	43652	83,4	15900	94,8	255621	79,0	402750	82,4
	Sub-totaal	96462	100	52335	100	16774	100	323463	100	489034	100
Geestelik	Werkend	1118	13,9	313	7,2	52	3,7	1289	4,8	2772	6,8
	Werkloos	98	1,2	261	6,0	12	0,9	1466	5,4	1837	4,5
	N.E.B.	6822	84,9	3787	86,8	1333	95,4	24200	89,8	36142	88,7
	Sub-totaal	8038	100	4361	100	1397	100	26955	100	40751	100
Ander	Werkend	44083	38,9	13545	22,1	3586	18,2	101706	26,8	162920	28,4
	Werkloos	625	0,6	3452	5,6	154	0,8	29353	7,7	33584	5,9
	N.E.B.	68480	60,5	44416	72,3	15940	81,0	248471	65,5	377307	65,8
	Sub-totaal	113188	100	61413	100	19680	100	379530	100	573811	100
TOTAAL	Werkend	102932	29,8	30442	16,1	7114	11,8	203043	17,4	343531	19,5
	Werkloos	1960	0,6	13932	7,4	581	1,0	122494	10,5	138967	7,9
	N.E.B.	240773	69,7	144491	76,5	52466	87,2	838122	72,0	1275852	72,6
	TOTAAL	345665	100	188865	100	60161	100	1163659	100	1758350	100
Totale bevolking (x10)											
Ekonomies bedrywig		209961	65,3	112973	64,8	31444	56,2	643051	59,6	997429	61,2
Nie-ekonomies bedrywig		111579	34,7	61498	35,2	24466	43,8	435101	40,4	632644	38,8
TOTAAL		321540	100	174471	100	55910	100	1078152	100	1630073	100

TABEL 2.3(b)
EKONOMIESE BEDRYGWIGHEID VAN GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

Tipe gestremdeheid	Ekonomiese bedrywigheid	Blank				Kleurling				Asiër				Swart			
		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Werkend	1813	55,9	1104	34,6	488	20,9	245	9,9	122	21,0	39	6,6	2504	17,8	919	7,6
	Werkloos	33	1,0	.	.	81	3,5	63	2,6	2	0,3	4	0,7	1329	9,5	612	5,0
	N.E.B.	1397	43,1	2084	65,4	1769	75,7	2159	87,5	457	78,7	552	92,8	10219	72,7	10593	87,4
	Totaal	3243	100	3188	100	2338	100	2467	100	581	100	595	100	14052	100	12124	100
Doof	Werkend	11180	68,9	4251	26,7	3935	46,4	1881	21,0	1020	36,9	232	8,2	23174	40,0	7810	15,6
	Werkloos	156	1,0	89	0,6	412	4,9	694	7,7	41	1,5	.	.	5487	9,5	4579	9,2
	N.E.B.	4879	30,1	11599	72,8	4141	48,8	6386	71,3	1701	61,6	2597	91,8	29210	50,5	37549	75,2
	Totaal	16215	100	15939	100	8488	100	8961	100	2762	100	2829	100	57871	100	49938	100
Fisiek	Werkend	14238	53,9	5370	20,7	2825	20,4	1458	10,0	575	12,8	228	4,9	21396	22,7	7888	9,7
	Werkloos	227	0,9	114	0,4	771	5,6	1018	7,0	62	1,4	37	0,8	10726	11,4	7090	8,7
	N.E.B.	11968	45,3	20496	78,9	10238	74,0	12128	83,0	3865	85,9	4346	94,3	62216	66,0	66423	81,6
	Totaal	26433	100	25980	100	13834	100	14604	100	4502	100	4611	100	94338	100	81401	100
Epilepties	Werkend	6281	43,0	2908	20,3	1088	14,2	644	8,0	367	14,8	54	2,1	7318	14,0	3290	7,3
	Werkloos	247	1,7	115	0,8	557	7,3	1069	13,3	81	3,3	41	1,6	6548	12,6	6117	13,6
	N.E.B.	8066	55,3	11323	78,9	5993	78,5	6351	78,8	2039	82,0	2451	96,3	38222	73,4	35538	79,1
	Totaal	14594	100	14346	100	7638	100	8064	100	2487	100	2546	100	52088	100	44945	100
Serebraal	Werkend	1408	34,7	491	12,3	377	17,8	216	9,6	67	9,7	38	5,4	3305	22,8	1187	9,5
	Werkloos	32	0,8	26	0,7	102	4,8	196	8,7	7	1,0	.	.	1483	10,3	1119	9,0
	N.E.B.	2614	64,5	3468	87,0	1643	77,4	1828	81,6	616	89,3	669	94,6	9680	66,9	10180	81,5
	Totaal	4054	100	3985	100	2122	100	2240	100	690	100	707	100	14468	100	12486	100
Verstandelik	Werkend	5789	11,9	2898	6,1	2258	8,9	1169	4,3	458	5,5	276	3,3	13856	8,0	7401	4,9
	Werkloos	136	0,3	62	0,1	1971	7,7	3285	12,2	97	1,2	43	0,5	24412	14,1	22173	14,8
	N.E.B.	42720	87,8	44857	93,8	21229	83,4	22423	83,4	7731	93,3	8169	96,2	135378	78,0	120243	80,3
	Totaal	48645	100	47817	100	25458	100	26877	100	8286	100	8488	100	173646	100	149817	100
Geestelik	Werkend	712	17,6	406	10,2	195	9,2	118	5,3	39	5,7	13	1,8	767	5,3	522	4,2
	Werkloos	64	1,6	34	0,9	112	5,3	149	6,7	8	1,2	4	0,6	877	6,1	589	4,7
	N.E.B.	3277	80,9	3545	89,0	1814	85,5	1973	88,1	643	93,2	690	97,6	12825	88,6	11375	91,1
	Totaal	4053	100	3985	100	2121	100	2240	100	690	100	707	100	14469	100	12486	100
Ander	Werkend	29041	50,9	15042	26,8	7666	25,7	5879	18,6	2410	24,8	1176	11,8	69572	34,1	32134	18,3
	Werkloos	451	0,8	174	0,3	1604	5,4	1848	5,9	116	1,2	38	0,4	17663	8,7	11690	6,7
	N.E.B.	27585	48,3	40895	72,9	20604	69,0	23812	75,5	7196	74,0	8744	87,8	116509	57,2	131962	75,1
	Totaal	57077	100	56111	100	29874	100	31539	100	9722	100	9958	100	203744	100	175786	100
TOTAAL	Werkend	70462	40,4	32470	18,9	18832	20,5	11610	12,0	5058	17,0	2056	6,8	141892	22,7	61151	11,3
	Werkloos	1346	0,8	614	0,4	5610	6,1	8322	8,6	414	1,4	167	0,5	68525	11,0	53969	10,0
	N.E.B.	102506	58,8	138267	80,7	67431	73,4	77060	79,4	24248	81,6	28218	92,7	414259	66,3	423863	78,6
	TOTAAL	174314	100	171351	100	91873	100	96992	100	29720	100	30441	100	624676	100	538983	100
Totale bevolking (x10)																	
Ekonomies bedrywig		134836	83,2	75125	47,1	66990	78,9	45983	51,3	22561	81,7	8883	31,4	432256	74,7	210795	42,2
Nie-ekonomies bedrywig		27314	16,8	84265	52,9	17881	21,1	43617	48,7	5059	18,3	19407	68,6	146505	25,3	288596	57,8
TOTAAL		162150	100	159390	100	84871	100	89600	100	27620	100	28290	100	578761	100	499391	100

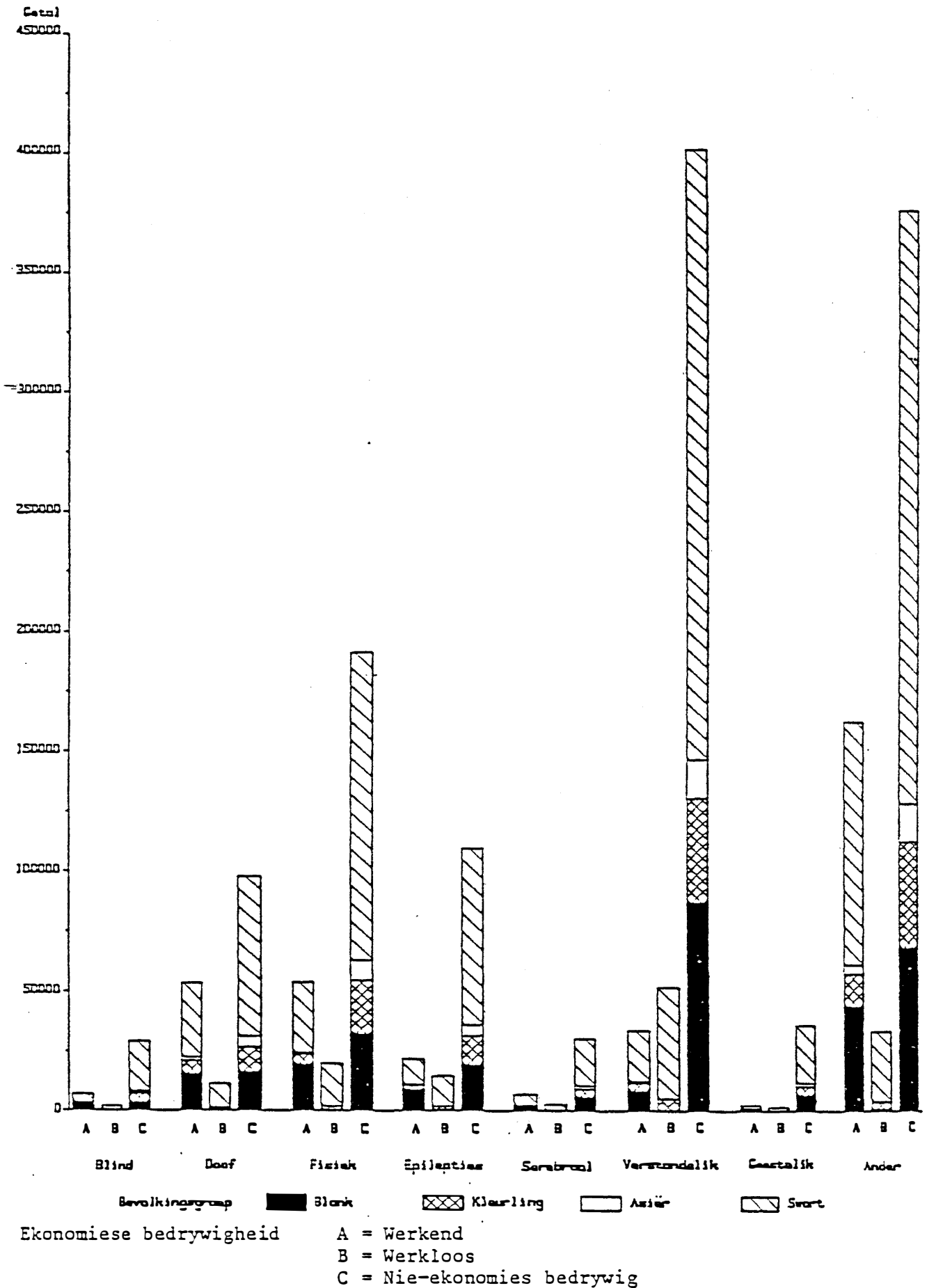
Meer as 10% van epileptici en verstandelik gestremdes het aangetoon dat hulle werkloos was. Dit is opvallend dat slegs 0,6% blankes en 1% Asiërs aangetoon het dat hulle in 1980 werkloos was teenoor die 10,5% swartes en 7,4% kleurlinge. In totaal het 10% swart gestremde vroue aangetoon dat hulle werkloos is terwyl slegs 11% gewerk het. Gevalle kom voor waar 'n groter persentasie persone aangedui het dat hulle werkloos was as die persentasie wat gewerk het (byvoorbeeld kleurling- en swart vroue met epilepsie en verstandelike gestremdheid asook swart mans met verstandelike gestremdheid). Dit toon hoe groot die tekort aan werkgeleenthede vir kleurling en swart gestremdes in werklikheid is.

Die verspreiding van die gestremde bevolking tussen 15 en 64 jaar volgens tipe gestremdheid, ekonomiese bedrywigheid en bevolkingsgroep word grafies in figuur 2.1 voorgestel.

Volgens inligting bekom van die Sentrale Statistiekdiens was slegs 'n klein persentasie swaksiendes en hardhorendes in die bevolkingsensus by blindes en dowes ingesluit. Gevolglik is die swaksiendes en hardhorendes uit die ontledings weggelaat aangesien nie sonder meer aanvaar kan word dat die verdeling van hierdie kategorieë dieselfde is as vir die blindes en dowes respektiewelik nie. Sekere ontledings in hierdie verslag dui egter daarop dat 'n redelike persentasie van hierdie persone moontlik by bogenoemde kategorieë ingesluit kon wees. Indien dit die geval is, en aanvaar kan word dat die sensusverdeling ook vir die swaksiendes en hardhorendes geld, kan die getalle van die swaksiendes maklik vir enige tabel bereken word deur die blindes se getalle deur 2 te deel terwyl die getalle van die hardhorendes bereken kan word deur dowes se getalle met 3 te vermenigvuldig.

FIGUUR 2.1

EKONOMIESE BEDRYGWIGHEID EN BEVOLKINGSGROEPSAMESTELLING VAN
GESTREMDE PERSONE TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS TIPE GESTREMDHEID, 1985

HOOFSTUK 3

SAMESTELLING VAN DIE WERKENDE GESTREMDE BEVOLKING

3.1 Bevolkingsgroep- en geslagsamestelling

Die werkende gestremdes word volgens tipe gestremdheid en bevolkingsgroep in tabel 3.1 getoon. Hiervolgens is byna die helfte van die werkende gestremdes in die kategorie 'ander' (waarvan 'n groot persentasie spraakgestremdes is) ingedeel. Die bevolkingsgroepsamestelling van die blindes, epileptici en geestelik gestremdes verskil die meeste van dié van die totale bevolking. In dié kategorieë is meer as 40% blank en minder as 50% swart teenoor die 21% blankes en 65% swartes van die totale ekonomies bedrywige bevolking tussen 15 en 64 jaar.

TABEL 3.1
BEVOLKINGSGROEPVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

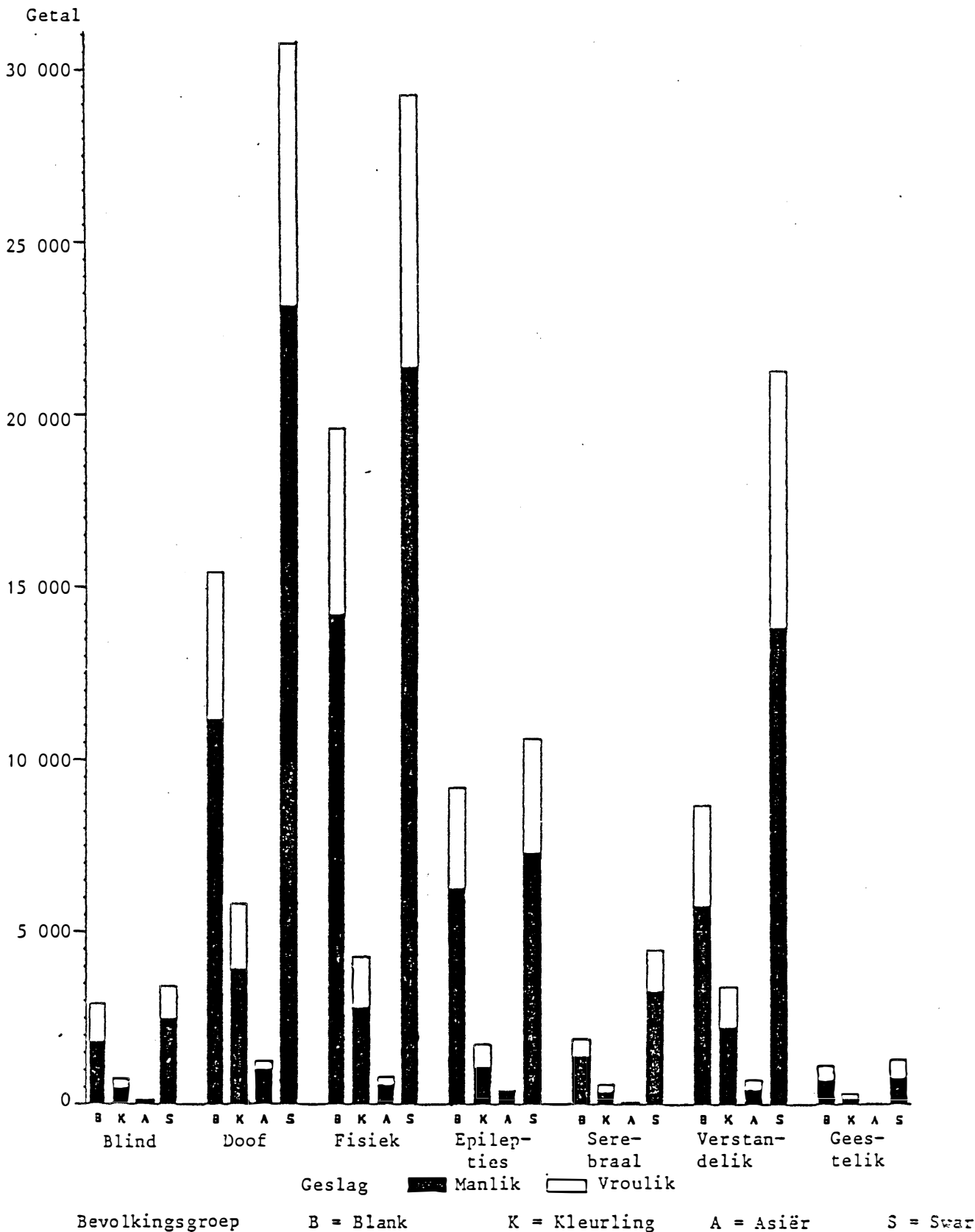
Tipe gestremdheid		Blank	Kleurling	Asiër	Swart	Totaal
Blind	N	2917	733	161	3423	7234
	%	40,3	10,1	2,2	47,3	100,0
Doof	N	15431	5816	1252	30984	53483
	%	28,9	10,9	2,3	57,9	100,0
Fisiek	N	19608	4283	803	29284	53978
	%	36,3	7,9	1,5	54,3	100,0
Epilepties	N	9189	1732	421	10608	21950
	%	41,9	7,9	1,9	48,3	100,0
Serebraal	N	1899	593	105	4492	7089
	%	26,8	8,4	1,5	63,4	100,0
Verstandelik	N	8687	3427	734	21257	34105
	%	25,5	10,0	2,2	62,3	100,0
Geestelik	N	1118	313	52	1289	2772
	%	40,3	11,3	1,9	46,5	100,0
Ander	N	44083	13545	3586	101706	162920
	%	27,1	8,3	2,2	62,4	100,0
TOTAAL	N	102932	30442	7114	203043	343531
	%	30,0	8,9	2,1	59,1	100,0
Totale ekonomies bedrywige bevolking (x10)	N	209961	112973	31444	643051	997429
	%	21,1	11,3	3,2	64,5	100,0

Tabel 3.2 toon geen noemenswaardige verskille tussen die werkende gestremdes en totale ekonomies bedrywige bevolking volgens geslag nie. Die bevolkingsgroep- en geslagsverdeling van die werkende gestremdes word in figuur 3.1 volgens tipe gestremdheid grafies voorgestel.

TABEL 3.2
GESLAGSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

Tipe gestremdheid	Geslag	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Mans	1813	62,2	488	66,6	122	75,8	2504	73,2	4927	68,1
	Vroue	1104	37,8	245	33,4	39	24,2	919	26,8	2307	31,9
	Sub-totaal	2917	100	733	100	161	100	3423	100	7234	100
Doof	Mans	11180	72,5	3935	67,7	1020	81,5	23174	74,8	39309	73,5
	Vroue	4251	27,5	1881	32,3	232	18,5	7810	25,2	14174	26,5
	Sub-totaal	15431	100	5816	100	1252	100	30984	100	53483	100
Fisiek	Mans	14238	72,6	2825	66,0	575	71,6	21396	73,1	39034	72,3
	Vroue	5370	27,4	1458	34,0	228	28,4	7888	26,9	14944	27,7
	Sub-totaal	19608	100	4283	100	803	100	29284	100	53978	100
Epilepties	Mans	6281	68,4	1088	62,8	367	87,2	7318	69,0	15054	68,6
	Vroue	2908	31,6	644	37,2	54	12,8	3290	31,0	6896	31,4
	Sub-totaal	9189	100	1732	100	421	100	10608	100	21950	100
Serebraal	Mans	1408	74,1	377	63,6	67	63,8	3305	73,6	5157	72,7
	Vroue	491	25,9	216	36,4	38	36,2	1187	26,4	1932	27,3
	Sub-totaal	1899	100	593	100	105	100	4492	100	7089	100
Verstandelik	Mans	5789	66,6	2258	65,9	458	62,4	13856	65,2	22361	65,6
	Vroue	2898	33,4	1169	34,1	276	37,6	7401	34,8	11744	34,4
	Sub-totaal	8687	100	3427	100	734	100	21257	100	34105	100
Geestelik	Mans	712	63,7	195	62,3	39	75,0	767	59,5	1713	61,8
	Vroue	406	36,3	118	37,7	13	25,0	522	40,5	1059	38,2
	Sub-totaal	1118	100	313	100	52	100	1289	100	2772	100
Ander	Mans	29041	65,9	7666	56,6	2410	67,2	69572	68,4	103689	66,7
	Vroue	15042	34,1	5879	43,4	1176	32,8	32134	31,6	54231	33,3
	Sub-totaal	44083	100	13545	100	3586	100	101706	100	162920	100
TOTAAL	Mans	70462	68,5	18832	61,9	5058	71,1	141892	69,9	236244	68,8
	Vroue	32470	31,5	11610	38,1	2056	28,9	61151	30,1	107287	31,2
	TOTAAL	102932	100	30442	100	7114	100	203043	100	343531	100
Totale ekonomies bedrywige bevolking (x10)	Mans	134836	64,2	66990	59,3	22561	71,7	432256	67,2	656643	65,8
	Vroue	75125	35,8	45983	40,7	8883	28,3	210795	32,8	340786	34,2
	TOTAAL	209961	100	112973	100	31444	100	643051	100	997429	100

FIGUUR 3.1
 BEVOLKINGSGROEP EN GESLAGSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES
 TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS TIPE GESTREMDHEID, 1985

3.2 Ouderdomsverdeling

Die ouderdomsverdeling volgens bevolkingsgroep in tabel 3.3(a) en volgens bevolkingsgroep en geslag in tabel 3.3(b) is bepaal deur die ouderdomstruktuur, bereken uit die 1980-bevolkingsensus, toe te pas op die beraamde 1985-syfers volgens tipe gestremdheid, bevolkingsgroep en geslag. Hiervolgens het die werkende gestremdes min of meer dieselfde ouderdomstruktuur as die totale ekonomies bedrywige bevolking. Die ouderdomsverspreiding vir die verskillende tipes gestremdhede verskil ook nie werklik noemenswaardig van mekaar nie.

3.3 Kwalifikasiepeilverdeling

Die kwalifikasiepeilverdeling volgens bevolkingsgroep in tabel 3.4(a) en figuur 3.2 en volgens bevolkingsgroep en geslag in tabel 3.4(b) is geraam deur die verdeling uit die 1980-bevolkingsensus te bereken en op die 1985-getalle toe te pas volgens tipe gestremdheid, bevolkingsgroep en geslag. Soos verwag kan word, is die kwalifikasiepeil van die werkende gestremdes in die algemeen heelwat laer as dié van die totale ekonomies bedrywige bevolking. Daar is byvoorbeeld minder as 40% blanke werkende gestremdes wat st. 10 of 'n hoër kwalifikasie behaal het teenoor die 60% van die totale blanke ekonomies bedrywige bevolking. Slegs 12% kleurlinggestremdes beskik oor 'n kwalifikasie hoër as st. 7 teenoor die 22% van die totale kleurlingbevolking. Die ooreenstemmende syfers vir die Asiërs is 33% teenoor 55% en vir die swartes is dit 7% teenoor 15%. Die grootste agterstand in opleiding blyk by die swart dowes te wees waar 64% aangetoon het dat hulle oor geen kwalifikasie beskik het nie.

Die kwalifikasiepeilverdeling van die blindes en dowes dui daarop dat 'n redelike persentasie swaksiendes en hardhorendes by dié blindes en dowes in die 1980-sensus ingesluit kon gewees het. By die interpretasie van die syfers moet die ramingstegniek en ondertelling in die 1980-sensus wat vir die berekening van die kwalifikasiepeilverdeling gebruik is, in gedagte gehou word.

TABEL 3.3(a)
 OUDERDOMSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985

Tipe gestremdeheid	Ouderdom	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	15-19	60	2	28	4	6	4	113	3	207	3
	20-29	578	20	149	20	39	25	674	20	1441	20
	30-39	839	29	158	22	44	27	700	20	1740	24
	40-49	633	22	187	25	43	27	850	25	1713	24
	50-59	585	20	166	23	17	11	765	22	1534	21
	60-64	222	8	45	6	12	7	321	9	599	8
	Sub-totaal	2917	100	733	100	161	100	3423	100	7234	100
Doof	15-19	436	3	439	8	117	9	2205	7	3197	6
	20-29	3922	25	2080	36	469	37	9617	31	16088	30
	30-39	4344	28	1385	24	261	21	6984	23	12975	24
	40-49	3073	20	940	16	222	18	6052	20	10288	19
	50-59	2689	17	674	12	140	11	4320	14	7822	15
	60-64	967	6	298	5	43	3	1805	6	3113	6
	Sub-totaal	15431	100	5816	100	1252	100	30984	100	53483	100
Fisiek	15-19	427	2	203	5	19	2	880	3	1529	3
	20-29	4915	25	1331	31	262	33	6617	23	13124	24
	30-39	5210	27	988	23	200	25	7272	25	13671	25
	40-49	4245	22	956	22	167	21	6812	23	12180	23
	50-59	3633	19	646	15	128	16	5721	20	10128	19
	60-64	1177	6	159	4	27	3	1982	7	3346	6
	Sub-totaal	19608	100	4283	100	803	100	29284	100	53978	100
Epilepties	15-19	746	8	251	14	29	7	824	8	1850	8
	20-29	3420	37	633	37	165	39	3380	32	7597	35
	30-39	3061	33	371	21	146	35	2911	27	6490	30
	40-49	1259	14	278	16	37	9	1748	16	3322	15
	50-59	571	6	169	10	22	5	1223	12	1985	9
	60-64	132	1	30	2	22	5	522	5	706	3
	Sub-totaal	9189	100	1732	100	421	100	10608	100	21950	100
Serebraal	15-19	74	4	35	6	-	-	108	2	217	3
	20-29	539	28	150	25	24	23	905	20	1618	23
	30-39	420	22	147	25	22	21	1181	26	1771	25
	40-49	407	21	127	21	29	28	1063	24	1627	23
	50-59	362	19	111	19	7	7	976	22	1457	21
	60-64	96	5	22	4	22	21	259	6	399	6
	Sub-totaal	1899	100	593	100	105	100	4492	100	7089	100
Verstandelik	15-19	866	10	534	16	80	11	1399	7	2879	8
	20-29	3988	46	1261	37	247	34	6675	31	12171	36
	30-39	2136	25	817	24	195	27	5367	25	8516	25
	40-49	1037	12	464	14	129	18	4170	20	5800	17
	50-59	473	5	275	8	60	8	2748	13	3556	10
	60-64	187	2	76	2	23	3	899	4	1184	3
	Sub-totaal	8687	100	3427	100	734	100	21257	100	34105	100
Geestelik	15-19	46	4	38	12	5	9	44	3	133	5
	20-29	314	28	125	40	12	22	356	28	807	29
	30-39	336	30	68	22	13	25	308	24	726	26
	40-49	219	20	48	15	13	25	305	24	586	21
	50-59	167	15	26	8	8	16	201	16	403	15
	60-64	37	3	7	2	1	2	74	6	118	4
	Sub-totaal	1118	100	313	100	52	100	1289	100	2772	100
Ander	15-19	2904	7	1570	12	251	7	5268	5	9993	6
	20-29	11774	27	4667	34	1218	34	29057	29	46716	29
	30-39	11143	25	3441	25	1055	29	25923	25	41562	26
	40-49	8727	20	2166	16	636	18	21601	21	33130	20
	50-59	7343	17	1376	10	374	10	15020	15	24114	15
	60-64	2192	5	325	2	51	1	4836	5	7404	5
	Sub-totaal	44083	100	13545	100	3586	100	101706	100	162920	100
TOTAAL	15-19	5558	5	3098	10	508	7	10842	5	20006	6
	20-29	29450	29	10396	34	2435	34	57279	28	99561	29
	30-39	27490	27	7376	24	1936	27	50647	25	87450	25
	40-49	19600	19	5166	17	1276	18	42602	21	68645	20
	50-59	15823	15	3443	11	757	11	30975	15	50996	15
	60-64	5009	5	963	3	201	3	10697	5	16870	5
	TOTAAL	102932	100	30442	100	7114	100	203043	100	343531	100
Totale ekonomies bedrywige bevolking (x10)	15-19	10198	5	12463	11	2192	7	41096	6	65949	7
	20-29	62088	30	45626	40	11213	36	229610	36	348537	35
	30-39	57665	27	27284	24	9075	29	176939	28	270963	27
	40-49	45800	22	16373	14	5634	18	113276	18	181083	18
	50-59	27372	13	9299	8	2779	9	66612	10	106062	11
	60-64	6838	3	1928	2	551	2	15518	2	24835	2
	TOTAAL	209961	100	112973	100	31444	100	643051	100	997429	100

TABEL 3.3(b)
 OUDERDOMSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP
 EN GESLAG, 1985

Tipe gestremdheid	Ouderdom	Blank				Kleurling				Asiër				Swart				Totaal			
		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	15-19	36	2	24	2	14	3	15	6	2	2	4	9	89	4	24	3	141	3	66	3
	20-29	313	17	265	24	79	16	71	29	25	21	14	36	475	19	199	22	892	18	549	24
	30-39	498	27	341	31	106	22	52	21	37	30	7	18	511	20	189	21	1152	23	589	26
	40-49	405	22	227	21	127	26	59	24	32	26	11	27	564	23	286	31	1129	23	584	25
	50-59	386	21	199	18	133	27	33	14	14	11	4	9	600	24	165	18	1133	23	401	17
	60-64	175	10	47	4	30	6	15	6	12	9	.	.	264	11	57	6	480	10	119	5
	Totaal	1813	100	1104	100	488	100	245	100	122	100	39	100	2504	100	919	100	4927	100	2307	100
Doof	15-19	233	2	203	5	318	8	121	6	93	9	24	11	1487	6	718	9	2131	5	1066	8
	20-29	2501	22	1421	33	1306	33	775	41	371	36	98	42	7118	31	2499	32	11296	29	4792	34
	30-39	3190	29	1155	27	902	23	483	26	237	23	24	11	5039	22	1945	25	9368	24	3607	25
	40-49	2400	21	673	16	619	16	322	17	185	18	37	16	4736	20	1317	17	7940	20	2348	17
	50-59	2067	18	622	15	533	14	141	7	103	10	37	16	3408	15	913	12	6110	16	1712	12
	60-64	789	7	178	4	258	7	40	2	31	3	12	5	1386	6	419	5	2464	6	649	5
	Totaal	11180	100	4251	100	3935	100	1881	100	1020	100	232	100	23174	100	7810	100	39309	100	14174	100
Fisiek	15-19	284	2	143	3	112	4	91	6	7	1	12	5	575	3	305	4	978	3	551	4
	20-29	3197	22	1718	32	757	27	574	39	151	26	111	49	4432	21	2185	28	8537	22	4588	31
	30-39	3929	28	1282	24	678	24	311	21	151	26	49	22	5449	25	1823	23	10206	26	3464	23
	40-49	3157	22	1088	20	645	23	311	21	130	23	37	16	4955	23	1857	24	8887	23	3293	22
	50-59	2745	19	888	17	488	17	158	11	110	19	18	8	4295	20	1426	18	7638	20	2490	17
	60-64	927	7	251	5	145	5	14	1	27	5	.	.	1689	8	293	4	2788	7	558	4
	Totaal	14238	100	5370	100	2825	100	1458	100	575	100	228	100	21396	100	7888	100	39034	100	14944	100
Epilepties	15-19	463	7	283	10	130	12	121	19	29	8	.	.	490	7	335	10	1112	7	738	11
	20-29	2173	35	1246	43	351	32	282	44	125	34	41	75	2227	30	1152	35	4876	32	2721	39
	30-39	2248	36	813	28	251	23	121	19	132	36	14	25	2019	28	892	27	4650	31	1840	27
	40-49	896	14	362	12	206	19	72	11	37	10	.	.	1395	19	353	11	2534	17	788	11
	50-59	403	6	168	6	120	11	48	7	22	6	.	.	795	11	428	13	1341	9	644	9
	60-64	97	2	35	1	30	3	.	.	22	6	.	.	392	5	130	4	541	4	165	2
	Totaal	6281	100	2908	100	1088	100	644	100	367	100	54	100	7318	100	3290	100	15054	100	6896	100
Serebraal	15-19	54	4	20	4	23	6	12	6	51	2	57	5	129	2	89	5
	20-29	382	27	157	32	94	25	56	26	19	28	5	14	654	20	251	21	1148	22	470	24
	30-39	342	24	79	16	91	24	56	26	11	17	11	29	896	27	285	24	1340	26	431	22
	40-49	256	18	151	31	75	20	52	24	19	28	11	29	698	21	365	31	1048	20	579	30
	50-59	297	21	65	13	75	20	36	17	7	11	.	.	793	24	183	15	1173	23	284	15
	60-64	76	5	20	4	18	5	4	2	11	17	11	29	213	6	46	4	319	6	80	4
	Totaal	1408	100	491	100	377	100	216	100	67	100	38	100	3305	100	1187	100	5157	100	1932	100
Verstandelik	15-19	575	10	291	10	357	16	177	15	46	10	35	12	925	7	474	6	1902	9	976	8
	20-29	2500	43	1489	51	762	34	500	43	143	31	104	37	4289	31	2386	32	7693	34	4478	38
	30-39	1449	25	687	24	602	27	215	18	92	20	104	37	3556	26	1811	24	5699	25	2817	24
	40-49	843	15	194	7	341	15	123	11	103	22	26	9	2618	19	1552	21	3905	17	1895	16
	50-59	314	5	159	5	144	6	131	11	52	11	9	3	1800	13	948	13	2309	10	1246	11
	60-64	107	2	79	3	53	2	23	2	23	5	.	.	669	5	230	3	852	4	332	3
	Totaal	7788	100	4000	100	4873	100	2000	100	1000	100	300	100	10000	100	4000	100	15788	100	6000	100

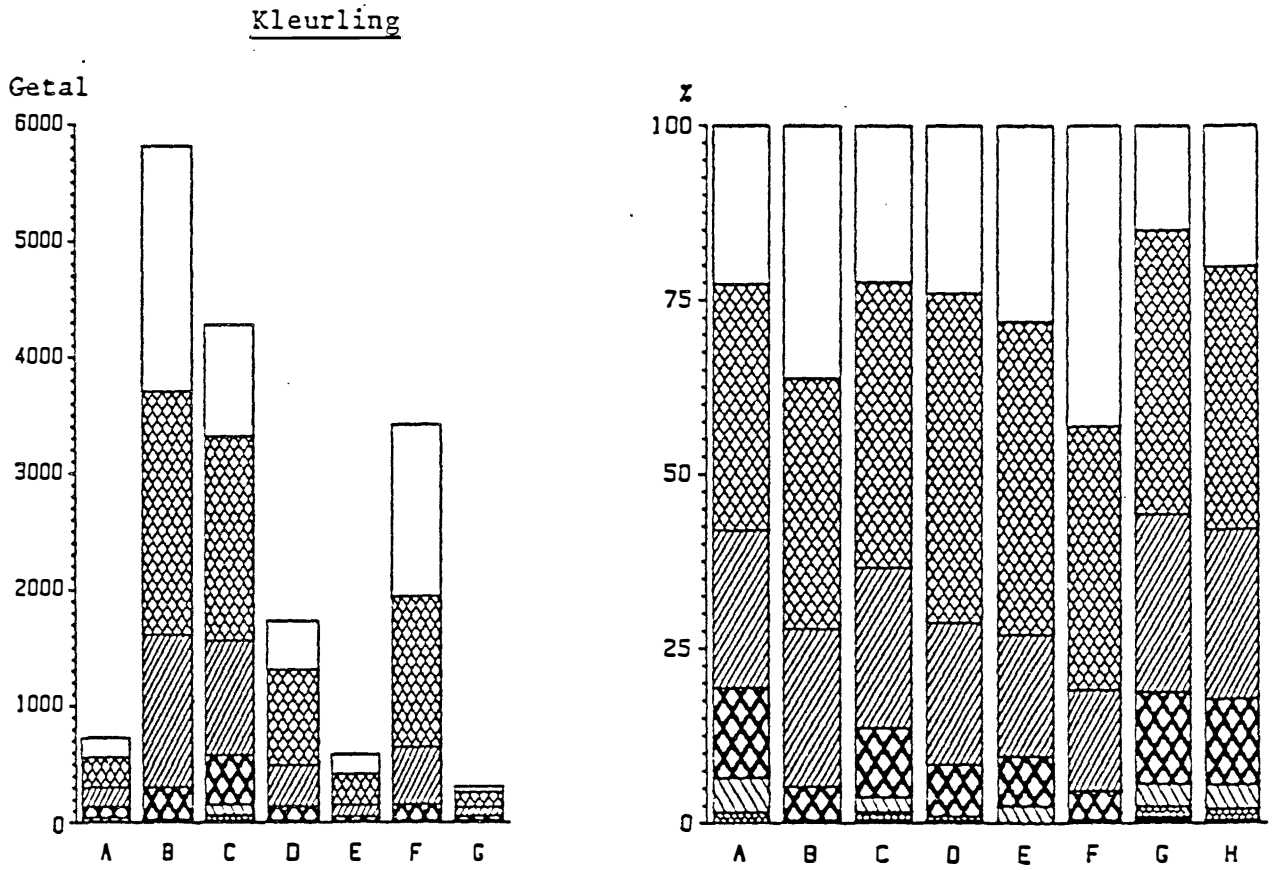
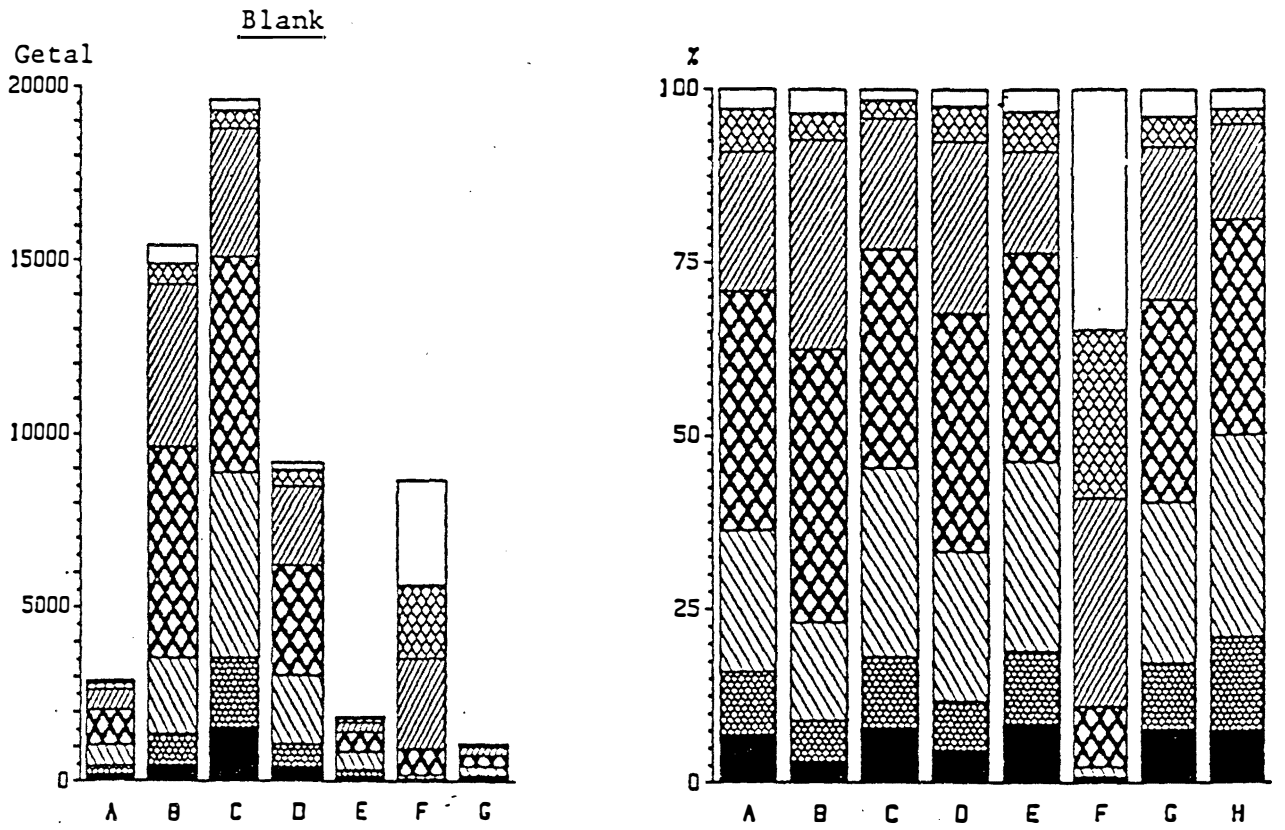
TABEL 3.3(b) (vervolg)

Type gestremdheid	Ouderdom	Blank				Kleurling				Asiër				Swart				Totaal			
		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Geestelik	15-19	35	5	11	3	17	9	21	18	5	13	.	.	19	3	25	5	76	4	57	5
	20-29	192	27	122	30	75	38	51	43	7	19	4	33	200	26	156	30	474	28	332	31
	30-39	211	30	125	31	53	27	15	13	11	28	2	17	177	23	131	25	452	26	273	26
	40-49	142	20	77	19	29	15	19	16	9	22	4	33	186	24	120	23	366	21	220	21
	50-59	111	16	55	14	14	7	13	11	6	16	2	17	147	19	54	10	278	16	124	12
	60-64	21	3	16	4	7	3	.	.	1	3	.	.	37	5	36	7	66	4	52	5
	Totaal	712	100	406	100	195	100	118	100	39	100	13	100	767	100	522	100	1713	100	1059	100
Ander	15-19	1558	5	1346	9	792	10	778	13	106	4	145	12	3695	5	1574	5	6150	6	3843	7
	20-29	7266	25	4508	30	2517	33	2149	37	750	31	468	40	19400	28	9657	30	29934	28	16782	31
	30-39	7371	25	3772	25	1786	23	1656	28	707	29	348	30	17510	25	8413	26	27374	25	14188	26
	40-49	5894	20	2833	19	1363	18	803	14	510	21	126	11	14562	21	7039	22	22329	21	10802	20
	50-59	5371	18	1972	13	967	13	410	7	298	12	76	6	10542	15	4478	14	17178	16	6936	13
	60-64	1581	5	610	4	242	3	84	1	38	2	13	1	3863	6	973	3	5724	5	1680	3
	Totaal	29041	100	15042	100	7666	100	5879	100	2410	100	1176	100	69572	100	32134	100	108689	100	54231	100
TOTAAL	15-19	3239	5	2320	7	1763	9	1335	11	288	6	220	11	7331	5	3511	6	12621	5	7386	7
	20-29	18524	26	10927	34	5940	32	4456	38	1591	31	844	41	38795	27	18484	30	64850	27	34711	32
	30-39	19237	27	8254	25	4468	24	2908	25	1377	27	559	27	35159	25	15488	25	60241	25	27209	25
	40-49	13995	20	5605	17	3405	18	1761	15	1025	20	252	12	29713	21	12889	21	48138	20	20507	19
	50-59	11694	17	4128	13	2474	13	969	8	612	12	145	7	22381	16	8594	14	37161	16	13837	13
	60-64	3773	5	1236	4	782	4	180	2	166	3	36	2	8512	6	2184	4	13233	6	3636	3
	TOTAAL	70462	100	32470	100	18832	100	11610	100	5058	100	2056	100	141892	100	61151	100	236244	100	107287	100
Totale ekonomies bedrywige bevolking (x10)	15-19	5695	4	4503	6	6512	10	5951	13	1152	5	1040	12	23817	6	17279	8	37176	6	28773	8
	20-29	36877	27	25211	34	25279	38	20347	44	7475	33	3738	42	150374	35	79236	38	220005	34	128532	38
	30-29	37802	28	19863	26	16530	25	10754	23	6690	30	2385	27	119910	28	57029	27	180932	28	90031	26
	40-49	30441	23	15359	20	10676	16	5697	12	4383	19	1251	14	77826	18	35450	17	123326	19	57757	17
	50-59	19039	14	8333	11	6510	10	2789	6	2356	10	423	5	47865	11	18747	9	75770	12	30292	9
	60-64	4982	4	1856	2	1483	2	445	1	505	2	46	1	12464	3	3054	1	19434	3	5401	2
	TOTAAL	134836	100	75125	100	66990	100	45983	100	22561	100	8883	100	432256	100	210795	100	656643	100	340786	100

TABEL 3.4(a)
 KWALIFIKASIEVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR
 VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985

Tipe Gestremtheid	Kwalifikasie	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Geen	82	3	160	22	28	17	156	45	1830	25
	Laerskool	176	6	260	35	58	36	1092	32	1586	22
	St 6-7	575	20	165	22	32	20	491	14	1263	17
	St 8-9	1019	35	101	14	20	12	214	6	1354	19
	St 10	598	21	37	5	22	14	57	2	714	10
	St 10+Dip	269	9	11	1	2	1	10	1	292	4
	Graad	198	7	2	0	200	3
	Sub-totaal		2917	100	734	100	162	100	3426	100	7239
Doof	Geen	530	3	2098	36	468	37	19892	64	22988	43
	Laerskool	582	4	2078	36	302	24	7248	23	10210	19
	St 6-7	4605	30	1332	23	273	22	2713	9	8923	17
	St 8-9	6132	40	283	5	133	11	969	3	7517	14
	St 10	2181	14	27	0	75	6	132	0	2415	5
	St 10+Dip	925	6	30	0	955	2
	Graad	474	3	474	1
	Sub-totaal		15429	100	5818	100	1251	100	30984	100	53482
Fisiek	Geen	285	1	965	23	99	12	11150	38	12499	23
	Laerskool	512	3	1771	41	200	25	11205	38	13688	25
	St 6-7	3580	18	959	22	219	27	4135	14	8893	16
	St 8-9	6166	31	437	10	164	20	2057	7	8824	16
	St 10	5353	27	85	2	56	7	481	2	5975	11
	St 10+Dip	2108	11	50	1	51	6	214	1	2423	4
	Graad	1604	8	17	0	14	2	42	0	1677	3
	Sub-totaal		19608	100	4284	100	803	100	29284	100	53979
Epilepsies	Geen	215	2	427	25	.	.	4399	41	5041	23
	Laerskool	472	5	811	47	95	22	4336	41	5714	26
	St 6-7	2263	25	339	20	117	28	1204	11	3923	18
	St 8-9	3178	35	141	8	139	33	396	4	3854	18
	St 10	1969	21	.	.	22	5	217	2	2208	10
	St 10+Dip	661	7	10	1	36	8	56	1	763	3
	Graad	432	5	5	0	15	4	.	.	452	2
	Sub-totaal		9190	100	1733	100	424	100	10608	100	21955
Serebraal	Geen	59	3	170	29	29	27	2000	45	2258	32
	Laerskool	118	6	267	45	28	26	1714	38	2127	30
	St 6-7	273	14	100	17	32	30	524	12	929	13
	St 8-9	576	30	41	7	13	12	164	4	794	11
	St 10	519	27	15	3	.	.	83	2	617	9
	St 10+Dip	200	11	.	.	4	4	7	0	211	3
	Graad	154	8	154	2
	Sub-totaal		1899	100	593	100	106	100	4492	100	7090
Verstandelik	Geen	3079	35	1482	43	304	41	12329	58	17194	50
	Laerskool	2105	24	1297	38	299	41	6348	30	10049	29
	St 6-7	2572	30	481	14	74	10	1812	9	4939	14
	St 8-9	751	9	148	4	43	6	653	3	1595	5
	St 10	127	1	11	0	10	.	72	0	220	1
	St 10+Dip	25	0	8	0	4	1	43	0	80	0
	Graad	28	0	.	.	1	1	.	.	29	0
	Sub-totaal		8687	100	3427	100	735	100	21257	100	34106
Geestelik	Geen	43	4	45	14	11	21	541	42	640	23
	Laerskool	48	4	131	42	19	37	486	38	684	25
	St 6-7	244	22	78	25	15	29	167	13	504	18
	St 8-9	329	29	44	14	6	12	71	6	450	16
	St 10	256	23	9	3	1	2	18	1	284	10
	St 10+Dip	111	10	5	2	.	.	5	0	121	4
	Graad	87	8	2	1	.	.	2	0	91	3
	Sub-totaal		1118	100	314	100	52	100	1290	100	2774
Ander	Geen	1267	3	2717	20	295	8	36669	36	40948	25
	Laerskool	930	2	5113	38	828	23	41251	41	48122	30
	St 6-7	5889	13	3294	24	988	28	15260	15	25431	16
	St 8-9	13712	31	1677	12	762	21	6648	7	22799	14
	St 10	12879	29	459	3	434	12	1219	1	14991	9
	St 10+Dip	6043	14	230	2	184	5	500	0	6957	4
	Graad	3362	8	57	0	96	3	160	0	3675	2
	Sub-totaal		44082	100	13547	100	3587	100	101707	100	162923
TOTAAL	Geen	5560	5	8064	26	1234	17	88540	44	103398	30
	Laerskool	4943	5	11728	39	1829	26	73680	36	92180	27
	St 6-7	20001	19	6748	22	1750	25	26306	13	54805	16
	St 8-9	31863	31	2872	9	1280	18	11172	6	47187	14
	St 10	23882	23	643	2	620	9	2279	1	27424	8
	St 10+Dip	10342	10	314	1	281	4	865	0	11802	3
	Graad	6339	6	81	0	126	2	206	0	6752	2
	TOTAAL		102930	100	30450	100	7120	100	203048	100	343548
Totale ekonomies bedrywige bevolking (x10)	Geen	969	0	13106	12	955	3	158515	25	173545	17
	Laerskool	2199	1	44227	39	5042	16	281887	44	333355	33
	St 6-7	18046	9	30127	27	8426	27	112038	17	168637	17
	St 8-9	64102	31	16740	15	8315	26	62087	10	151244	15
	St 10	66255	32	5612	5	5825	19	22945	4	100637	10
	St 10+Dip	37094	18	2600	2	1769	6	4543	1	46006	5
	Graad	21297	10	560	0	1113	4	1036	0	24006	2
	TOTAAL		209962	100	112972	100	31445	100	643051	100	997430

FIGUUR 3.2,
Kwalifikasiepeilverdeling van die werkende gestremdes, 1985

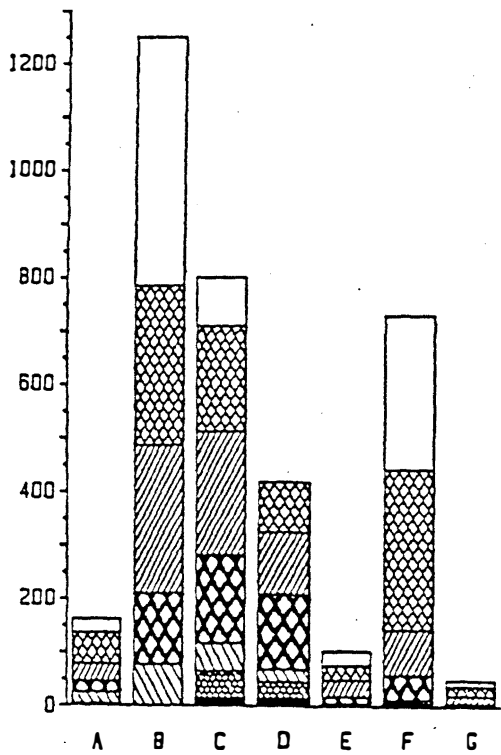
Geen kwal.
 Laerskool
 St. 6 en 7
 St. 8 en 9
 St. 10
 St. 10 en diploma
 Graad

A = Blind B = Doof C = Fisiiek D = Epilepties
 E = Serebraal F = Verstandelik G = Geestelik H = Ander

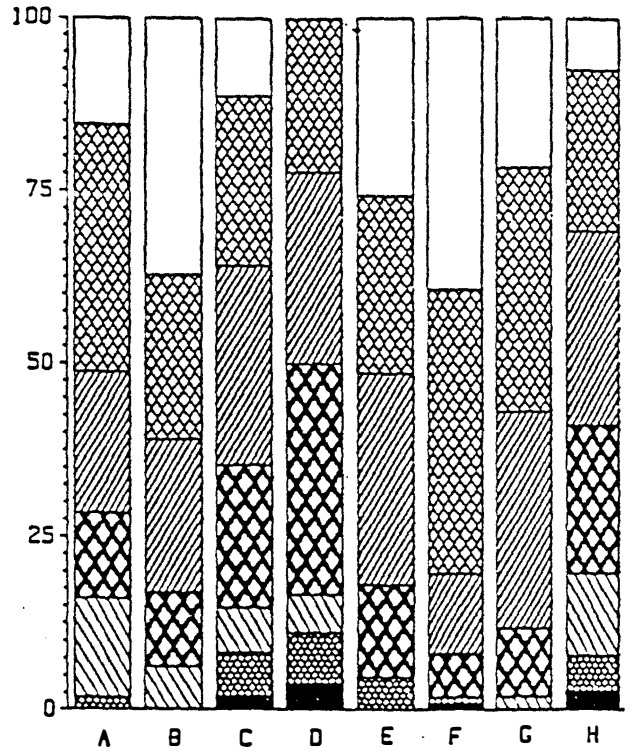
FIGUUR 3.2 (VERVOLG)

Asiër

Getal

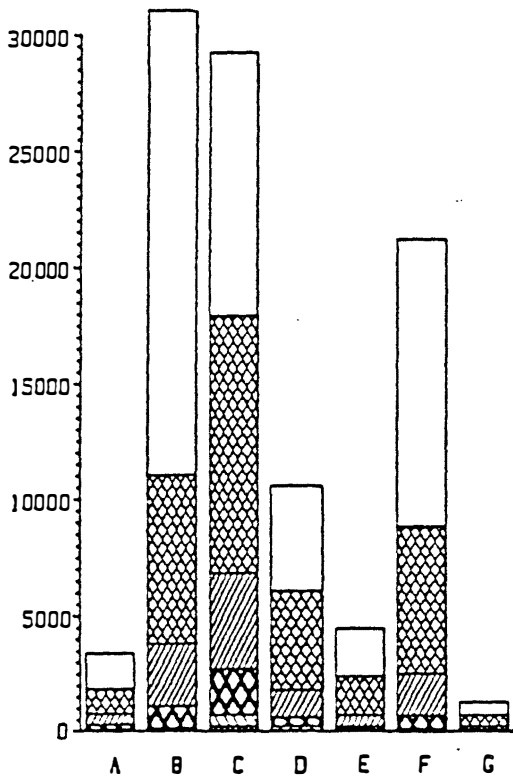

%

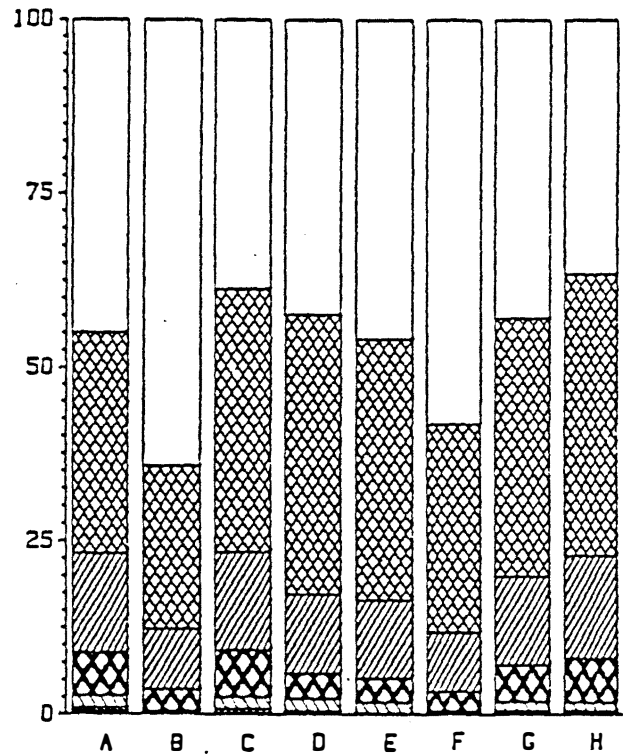

Swart

Getal

%

Geen kwal.
 Laerskool
 St. 6 en 7
 St. 8 en 9
 St. 10
 St. 10 en dipl.
 Graad

A = Blind B = Doof C = Fisiiek D = Epilepties
 E = Serebraal F = Verstandelik G = Geestelik H = Ander

VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1985

Type gestremdheid	Kwalifikasie	Blank				Kleurling				Asiër				Swart				Totaal			
		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Geen	53	3	29	3	126	26	34	14	14	11	14	35	1231	49	329	36	1424	29	406	18
	Laerskool	122	7	54	5	173	35	87	35	44	36	14	35	749	30	343	37	1088	22	498	22
	St 6-7	384	21	191	17	112	23	53	22	28	23	4	10	328	13	163	18	852	17	411	18
	St 8-9	609	34	410	37	44	9	57	23	16	13	4	10	156	6	58	6	825	17	529	23
	St 10	354	20	244	22	22	5	15	6	18	15	4	10	30	1	27	3	424	9	290	13
	St 10+Dip	152	8	117	11	11	2	.	.	2	2	.	.	10	0	.	.	175	4	117	5
	Graad	139	8	59	5	2	0	.	.	141	3	59	3
Totaal	1813	100	1104	100	488	100	246	100	122	100	40	100	2506	100	920	100	4929	100	2310	100	
Doof	Geen	360	3	170	4	1450	37	648	34	365	36	103	44	15227	66	4665	60	17402	44	5586	39
	Laerskool	517	5	65	2	1502	38	576	31	225	22	77	33	5322	23	1926	25	7566	19	2644	19
	St 6-7	3689	33	916	22	777	20	555	29	247	24	26	11	1885	8	828	11	6598	17	2325	16
	St 8-9	4105	37	2027	48	190	5	93	5	107	11	26	11	638	3	331	4	5040	13	2477	17
	St 10	1462	13	719	17	17	0	10	1	75	7	.	.	102	0	30	0	1656	4	759	5
	St 10+Dip	585	5	340	8	30	0	585	1	370	3
	Graad	461	4	13	0	461	1	13	0
Totaal	11179	100	4250	100	3936	100	1882	100	1019	100	232	100	23174	100	7810	100	39308	100	14174	100	
Fisiek	Geen	206	1	79	1	623	22	342	23	55	10	44	19	8507	40	2643	34	9391	24	3108	21
	Laerskool	404	3	108	2	1145	41	626	43	137	24	63	28	7961	37	3244	41	9647	25	4041	27
	St 6-7	2881	20	699	13	675	24	284	19	181	31	38	17	3025	14	1110	14	6762	17	2131	14
	St 8-9	4559	32	1607	30	264	9	173	12	120	21	44	19	1323	6	734	9	6266	16	2558	17
	St 10	3810	27	1543	29	61	2	24	2	31	5	25	11	394	2	87	1	4296	11	1679	11
	St 10+Dip	1279	9	829	15	40	1	10	1	38	7	13	6	156	1	58	1	1513	4	910	6
	Graad	1099	8	505	9	17	1	.	.	14	2	.	.	30	0	12	0	1160	3	517	3
Totaal	14238	100	5370	100	2825	100	1459	100	576	100	227	100	21396	100	7888	100	39035	100	14944	100	
Epilepties	Geen	152	2	63	2	242	22	185	29	3259	45	1140	35	3653	24	1388	20
	Laerskool	311	5	161	6	529	49	282	44	81	22	14	25	2841	39	1495	45	3762	25	1952	28
	St 6-7	1699	27	564	19	242	22	97	15	103	28	14	25	849	12	355	11	2893	19	1030	15
	St 8-9	2033	32	1145	39	60	6	81	13	125	34	14	25	246	3	150	5	2464	16	1390	20
	St 10	1343	21	626	22	22	6	.	.	86	1	131	4	1451	10	757	11
	St 10+Dip	410	7	251	9	10	1	.	.	22	6	14	25	37	1	19	1	479	3	284	4
	Graad	334	5	98	3	5	0	.	.	15	4	354	2	98	1
Totaal	6282	100	2908	100	1088	100	645	100	368	100	56	100	7318	100	3290	100	15056	100	6899	100	
Serebraal	Geen	46	3	13	3	98	26	72	33	13	19	16	42	1623	49	377	32	1780	35	478	25
	Laerskool	64	5	54	11	167	44	100	46	17	25	11	29	1200	36	514	43	1448	28	679	35
	St 6-7	219	16	54	11	72	19	28	13	21	31	11	29	341	10	183	15	653	13	276	14
	St 8-9	415	29	161	33	29	8	12	6	13	19	.	.	96	3	68	6	553	11	241	12
	St 10	378	27	141	29	11	3	4	2	37	1	46	4	426	8	191	10
	St 10+Dip	146	10	54	11	4	6	.	.	7	0	.	.	157	3	54	3
	Graad	141	10	13	3	141	3	13	1
Totaal	1409	100	490	100	377	100	216	100	68	100	38	100	3304	100	1188	100	5158	100	1932	100	

(Vervolg)

TABEL 3.4(b) (vervolg)

Tipe gestremdheid	Kwalifikasie	Blank				Kleurling				Asiër				Swart				Totaal			
		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Verstandelik	Geen	1790	31	1289	44	959	42	523	45	149	33	155	56	8117	59	4198	57	11029	49	6165	52
	Laerskool	1387	24	718	25	851	38	446	38	195	43	104	38	4126	30	2222	30	6559	29	3490	30
	St 6-7	1946	34	626	22	350	16	131	11	74	16	.	.	1192	9	620	8	3562	16	1377	12
	St 8-9	558	10	193	7	86	4	62	5	34	7	9	3	350	3	303	4	1028	5	567	5
	St 10	72	1	55	2	11	0	.	.	5	1	5	2	43	0	29	0	131	1	89	1
	St 10+Dip	16	0	9	0	.	.	8	1	.	.	4	1	14	0	29	0	30	0	50	0
	Graad	20	0	8	0	1	0	21	0	8	0
	Totaal	5789	100	2898	100	2257	100	1170	100	458	100	277	100	13856	100	7401	100	22360	100	11746	100
Geestelik	Geen	30	4	13	3	32	16	13	11	9	23	2	15	341	44	200	38	412	24	228	22
	Laerskool	37	5	11	3	76	39	55	47	12	31	7	54	281	37	205	39	406	24	278	26
	St 6-7	168	24	76	19	51	26	27	23	13	33	2	15	96	12	71	14	328	19	176	17
	St 8-9	198	28	131	32	23	12	21	18	4	10	2	15	37	5	34	7	262	15	188	18
	St 10	172	24	84	21	7	4	2	2	1	3	.	.	9	1	9	2	189	11	95	9
	St 10+Dip	51	7	60	15	5	3	5	1	.	.	61	4	60	6
	Graad	56	8	31	8	2	1	2	0	58	3	33	3
	Totaal	712	100	406	100	196	100	118	100	39	100	13	100	769	100	521	100	1716	100	1058	100
Ander	Geen	630	2	637	4	1613	21	1104	19	111	5	184	16	27092	39	9577	30	29446	27	11502	21
	Laerskool	729	3	201	1	2896	38	2217	38	570	24	258	22	28466	41	12785	40	32661	30	15461	29
	St 6-7	4447	15	1442	10	1867	24	1427	24	736	31	252	21	9280	13	5980	19	16330	15	9101	17
	St 8-9	9017	31	4695	31	830	11	847	14	524	22	238	20	3635	5	3013	9	14006	13	8793	16
	St 10	8301	29	4578	30	269	4	190	3	257	11	177	15	799	1	420	1	9626	9	5365	10
	St 10+Dip	3595	12	2448	16	154	2	76	1	136	6	48	4	200	0	300	1	4085	4	2872	5
	Graad	2322	8	1040	7	38	0	19	0	76	3	20	2	100	0	60	0	2536	2	1139	2
	Totaal	29041	100	15041	100	7667	100	5880	100	2410	100	1177	100	69572	100	32135	100	108690	100	54233	100
TOTAAL	Geen	3267	5	2293	7	5143	27	2921	25	716	14	518	25	65411	46	23129	38	74537	32	28861	27
	Laerskool	3571	5	1372	4	7339	39	4389	38	1281	25	548	27	50946	36	22734	37	63137	27	29043	27
	St 6-7	15433	22	4568	14	4146	22	2602	22	1403	28	347	17	16996	12	9310	15	37978	16	16827	16
	St 8-9	21494	31	10369	32	1526	8	1346	12	943	19	337	16	6481	5	4691	8	30444	13	16743	16
	St 10	15892	23	7990	25	398	2	245	2	409	8	211	10	1500	1	779	1	18199	8	9225	9
	St 10+Dip	6234	9	4108	13	220	1	94	1	202	4	79	4	429	0	436	1	7085	3	4717	4
	Graad	4572	7	1767	5	62	0	19	0	106	2	20	1	132	0	74	0	4872	2	1880	2
	TOTAAL	70463	100	32467	100	18834	100	11616	100	5060	100	2060	100	141895	100	61153	100	236252	100	107296	100
Totale ekonomies bedrywige bevolking (x10)	Geen	630	0	339	0	8572	13	4534	10	487	2	468	5	111405	26	47110	22	121094	18	52451	15
	Laerskool	1548	1	651	1	26032	39	18195	40	3302	15	1740	20	194425	45	87462	41	225307	34	108048	32
	St 6-7	13744	10	4302	6	17968	27	12159	26	6463	29	1963	22	71207	16	40831	19	109382	17	59255	17
	St 8-9	39781	30	24321	32	9132	14	7608	17	6260	28	2055	23	37938	9	24149	11	93111	14	58133	17
	St 10	42283	31	23972	32	3503	5	2109	5	4109	18	1716	19	14456	3	8489	4	64351	10	36286	11
	St 10+Dip	21508	16	15586	21	1376	2	1224	3	1077	5	692	8	2087	0	2456	1	26048	4	19958	6
	Graad	15342	11	5955	8	407	1	153	0	864	4	249	3	738	0	298	0	17351	3	6655	2
	TOTAAL	134836	100	75126	100	66990	100	45982	100	22562	100	8883	100	432256	100	210795	100	656644	100	340786	100

Dit is bekend dat ondertellings in 'n groter mate by die laer geskooldeheidsvlakke voorkom wat proporsioneel groter persentasies in die hoër geskooldeheidsvlakke tot gevolg het. Wanneer hierdie hoër persentasies op die groter 1985-syfers toegepas word, kan dit 'n oeroptimistiese beeld van geskooldeheid veroorsaak. Aan die ander kant moet onthou word dat die geskooldeheidsvlak vanaf 1980 tot 1985 ook verbeter het. Volgens die 1980-sensus het bv. slegs 41 werkende dowe en 245 fisiek gestremde blanke mans aangetoon dat hulle gegraduateerd is. Die 1985-syfers word verhoog na 461 en 1099 respektiewelik (kyk tabel 3.4(b)). Geen regstellings kon in dié verband gemaak word nie aangesien die omvang van die verskynsel nog onbekend is.

3.4 Beroepsverdeling

Die beroepsamestelling van die werkende gestremdes is op dieselfde manier geraam, naamlik deur die beroepstruktuur bereken uit die 1980-sensus toe te pas op die geraamde werkende gestremde bevolking vir 1985 volgens tipe gestremdheid, bevolkingsgroep en geslag.

Die beroepskategorieë wat in tabel 3.5 gebruik is, is met enkele wysigings om die sensusinligting te akkommodeer, gebaseer op die Standaardberoepsklassifikasie (Sentrale Statistiekdiens, 1986). Die volgende kategorieë word onderskei:

Professionele, semi-professionele en tegniese beroepe
bv. onderwyser, tekenaar
Bestuurs- en administratiewe beroepe
Klerklike werkers bv. tikster, possorteerder
Verkoopswerkers bv. winkelassistent
Vervoer- en kommunikasieberoepe bv. skakelbordoperateur
Dienswerkers bv. skoonmaker, hysbakbediener
Operateurs, produksiewerkers, mynwerkers, ambagsmanne,
half- en ongeskoolde werkers bv. arbeider
Boere, plaas-, kwekery- en tuinwerkers
Huishulp (huisbediendes)

TABEL 3.5(a)
 BEROEPSVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985

Tipe gestremdeheid	Beroepsgroep	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Professioneel, tegnies	422	14	23	3	5	3	181	5	631	9
	Bestuur, admin.	53	2	.	.	5	3	14	0	72	1
	Klerk	310	11	12	2	10	6	105	3	437	6
	Verkoop	71	2	6	1	11	7	124	4	212	3
	Kommunikasie	964	33	13	2	19	12	148	4	1144	16
	Diens	74	3	59	8	.	.	227	7	360	5
	Operateur	945	32	452	61	105	65	1333	39	2835	39
	Plaaswerker	76	3	137	19	2	1	1022	30	1237	17
	Huishulp	.	.	33	4	4	2	269	8	306	4
	Sub-totaal		2915	100	735	100	161	100	3423	100	7234
Doof	Tegnies	2074	13	28	0	33	3	185	1	2320	4
	Administratief	412	3	9	0	22	2	60	0	503	1
	Klerk	3288	21	66	1	132	11	622	2	4108	8
	Verkoop	424	3	83	1	219	17	690	2	1416	3
	Vervoer	204	1	146	3	.	.	574	2	924	2
	Diens	635	4	401	7	116	9	2761	9	3913	7
	Operateur	7722	50	2804	48	625	50	8699	28	19850	37
	Plaaswerker	658	4	1678	29	88	7	13831	45	16255	30
	Huishulp	13	0	601	10	17	1	3560	11	4191	8
	Sub-totaal		15430	100	5816	100	1252	100	30982	100	53480
Fisiek	Professioneel, tegnies	3553	18	179	4	51	6	1268	4	5051	9
	Bestuur, admin.	1447	7	20	0	41	5	78	0	1586	3
	Klerk	6432	33	418	10	201	25	1621	6	8672	16
	Verkoop	1358	7	148	3	132	16	1289	4	2927	5
	Vervoer	1254	6	132	3	44	5	1232	4	2662	5
	Diens	939	5	357	8	66	8	2670	9	4032	7
	Operateur	3618	18	1565	37	227	28	9240	32	14650	27
	Plaaswerker	987	5	997	23	15	2	8388	29	10387	19
	Huishulp	20	0	465	11	27	3	3500	12	4012	7
	Sub-totaal		19608	100	4281	100	804	100	29286	100	53979
Epilepties	Professioneel, tegnies	1174	13	35	2	42	10	373	4	1624	7
	Bestuur, admin.	344	4	.	.	24	6	.	.	368	2
	Klerk	2972	32	73	4	114	27	247	2	3406	16
	Verkoop	628	7	79	5	90	21	466	4	1263	6
	Vervoer	274	3	28	2	.	.	213	2	515	2
	Diens	795	9	165	10	8	2	452	4	1420	6
	Operateur	2063	22	615	36	128	30	1978	19	4784	22
	Plaaswerker	851	9	553	32	16	4	5109	48	6529	30
	Huishulp	88	1	183	11	.	.	1769	17	2040	9
	Sub-totaal		9189	100	1731	100	422	100	10607	100	21949
Serebraal	Professioneel, tegnies	331	17	15	3	8	8	132	3	486	7
	Bestuur, admin.	120	6	3	1	4	4	47	1	174	2
	Klerk	434	23	45	8	4	4	140	3	623	9
	Verkoop	172	9	22	4	21	20	126	3	341	5
	Vervoer	68	4	31	5	12	11	139	3	250	4
	Diens	156	8	53	9	.	.	595	13	804	11
	Operateur	523	28	194	33	57	54	1376	31	2150	30
	Plaaswerker	90	5	129	22	.	.	1328	30	1547	22
	Huishulp	7	0	104	17	.	.	607	14	718	10
	Sub-totaal		1901	100	596	100	106	100	4490	100	7093

(Vervolg)

TABEL 3.5(a) (vervolg)

Tipe gestremdheid	Beroepsgroep	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Verstandelik	Professioneel, tegnies	212	2	31	1	15	2	293	1	551	2
	Bestuur, admin.	47	1	16	0	14	2	25	0	102	0
	Klerk	640	7	116	3	36	5	337	2	1129	3
	Verkoop	249	3	110	3	85	12	496	2	940	3
	Vervoer	269	3	65	2	28	4	591	3	953	3
	Diens	1457	17	216	6	117	16	1593	7	3383	10
	Operateur	4678	54	1250	36	320	44	4337	20	10585	31
	Plaaswerker	962	11	1060	31	71	10	11001	52	13094	38
	Huishulp	175	2	564	16	46	6	2584	12	3369	10
	Sub-totaal	8689	100	3428	100	732	100	21257	100	34106	100
Geestelik	Professioneel, tegnies	186	17	22	7	1	2	44	3	253	9
	Bestuur, admin.	61	5	.	.	3	6	3	0	67	2
	Klerk	296	26	26	8	9	17	18	1	349	13
	Verkoop	106	9	14	4	9	17	49	4	178	6
	Vervoer	40	4	12	4	3	6	40	3	95	3
	Diens	84	8	28	9	3	6	141	11	256	9
	Operateur	295	26	145	46	25	47	349	27	814	29
	Plaaswerker	42	4	34	11	.	.	440	34	516	19
	Huishulp	9	1	31	10	.	.	207	16	247	9
	Sub-totaal	1119	100	312	100	53	100	1291	100	2775	100
Ander	Professioneel, tegnies	8799	20	914	7	306	9	3734	4	13753	8
	Bestuur, admin.	4049	9	101	1	115	3	276	0	4541	3
	Klerk	11471	26	1113	8	730	20	3881	4	17195	11
	Verkoop	3777	9	579	4	474	13	3900	4	8730	5
	Vervoer	2167	5	692	5	195	5	5824	6	8878	5
	Diens	3178	7	803	6	281	8	11012	11	15274	9
	Operateur	8810	20	5772	43	1398	39	34060	33	50040	31
	Plaaswerker	1601	4	2053	15	70	2	24325	24	28049	17
	Huishulp	232	1	1517	11	20	1	14696	14	16465	10
	Sub-totaal	44084	100	13544	100	3589	100	101708	100	162925	100
TOTAAL	Professioneel, tegnies	16751	16	1247	4	461	6	6210	3	24669	7
	Bestuur, admin.	6533	6	149	0	228	3	503	0	7413	2
	Klerk	25843	25	1869	6	1236	17	6971	3	35919	10
	Verkoop	6785	7	1041	3	1041	15	7140	4	16007	5
	Vervoer	5240	5	1119	4	301	4	8761	4	15421	4
	Diens	7318	7	2082	7	591	8	19451	10	29442	9
	Operateur	28654	28	12797	42	2885	41	61372	30	105708	31
	Plaaswerker	5267	5	6641	22	262	4	65444	32	77614	23
	Huishulp	544	1	3498	11	114	2	27192	13	31348	9
	TOTAAL	102935	100	30443	100	7119	100	203044	100	343541	100
Totale ekonomies bedrywig bevolking (x10)	Professioneel, tegnies	41387	20	7031	6	2962	9	24234	4	75615	8
	Bestuur	18709	9	743	1	914	3	911	0	21277	2
	Klerk	53679	26	8408	7	6600	21	20231	3	88918	9
	Verkoop	18428	9	4964	4	4410	14	22040	3	49841	5
	Vervoer	8781	4	5610	5	1910	6	39850	6	56151	6
	Diens	14029	7	6333	6	972	3	45017	7	66351	7
	Operateur	44995	21	46004	41	12007	38	242286	38	345293	35
	Boer, visser	8743	4	19403	17	719	2	139445	22	168310	17
	Huisbediende	1210	1	14478	13	949	3	109037	17	125673	13
	TOTAAL	209962	100	112973	100	31443	100	643050	100	997428	100

Tipe gestremdeheid	Beroepsgroep	Blank				Kleurling				Asiër				Swart				Totaal			
		Manne		Vroue		Manne		Vroue		Manne		Vroue		Manne		Vroue		Manne		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Profes. tegnies	248	14	174	16	15	3	8	3	5	4	.	.	144	6	37	4	412	8	219	9
	Bestuur	48	3	5	0	5	4	.	.	14	1	.	.	67	1	5	0
	Klerk	136	8	174	16	12	2	.	.	10	8	.	.	86	3	19	2	244	5	193	8
	Verkoop	51	3	20	2	6	1	.	.	7	6	4	10	68	3	56	6	132	3	80	3
	Vervoer	561	31	403	37	9	2	4	2	15	12	4	10	137	5	11	1	722	15	422	18
	Diens	54	3	20	2	32	7	27	11	141	6	86	9	227	5	133	6
	Operateur	642	35	303	27	281	57	171	70	78	64	27	69	1005	40	328	36	2006	41	829	36
	Plaaswerk	71	4	5	0	129	26	8	3	2	2	.	.	847	34	175	19	1049	21	188	8
	Hulshulp	.	.	.	0	6	1	27	11	.	.	4	10	61	2	208	23	67	1	239	10
	Totaal	1811	100	1104	100	490	100	245	100	122	100	39	100	2503	100	920	100	4926	100	2308	100
Doof	Tegnies	1494	13	580	14	18	0	10	1	33	3	.	.	121	1	64	1	1666	4	654	5
	Admin.	373	3	39	1	9	0	.	.	22	2	.	.	60	0	.	.	464	1	39	0
	Klerk	815	7	2473	58	45	1	21	1	99	10	33	14	574	2	48	1	1533	4	2575	18
	Verkoop	192	2	232	5	62	2	21	1	186	18	33	14	514	2	176	2	954	2	462	3
	Vervoer	204	2	.	.	125	3	21	1	574	2	.	.	903	2	21	0
	Diens	339	3	296	7	223	6	178	9	66	6	50	22	1783	8	978	13	2411	6	1502	11
	Operateur	7117	64	605	14	2021	51	783	42	526	52	99	43	7432	32	1267	16	17096	43	2754	19
	Plaaswerk	645	6	13	0	1344	34	334	18	88	9	.	.	11345	49	2486	32	13422	34	2833	20
	Hulshulp	.	.	13	0	89	2	512	27	.	.	17	7	770	3	2790	36	859	2	3332	24
	Totaal	11179	100	4251	100	3936	100	1880	100	1020	100	232	100	23173	100	7809	100	39308	100	14172	100
Fisiek	Profes., tegnies	2439	17	1114	21	102	4	77	5	51	9	.	.	769	4	499	6	3361	9	1690	11
	Bestuur	1279	9	168	3	5	0	15	1	26	5	15	7	72	0	6	0	1382	4	204	1
	Klerk	3472	24	2960	55	284	10	134	9	110	19	91	40	1324	6	297	4	5190	13	3482	23
	Verkoop	1124	8	234	4	112	4	36	2	117	20	15	7	670	3	619	8	2023	5	904	6
	Vervoer	946	7	308	6	122	4	10	1	44	8	.	.	1156	5	76	1	2268	6	394	3
	Diens	683	5	256	5	249	9	108	7	51	9	15	7	2013	9	657	8	2996	8	1036	7
	Operateur	3362	24	256	5	1153	41	412	28	158	27	69	30	7667	36	1573	20	12340	32	2310	15
	Plaaswerk	928	7	59	1	775	27	222	15	15	3	.	.	7112	33	1276	16	8830	23	1557	10
	Hulshulp	5	0	15	0	22	1	443	30	4	1	23	10	614	3	2886	37	645	2	3367	23
	Totaal	14238	100	5370	100	2824	100	1457	100	576	100	228	100	21397	100	7889	100	39035	100	14944	100
Epilepties	Profes., tegnies	782	12	392	13	17	2	18	3	24	7	18	33	253	3	120	4	1076	7	548	8
	Bestuur	295	5	49	2	24	7	319	2	49	1
	Klerk	1445	23	1527	53	11	1	62	10	96	26	18	33	147	2	100	3	1699	11	1707	25
	Verkoop	383	6	245	8	44	4	35	5	72	20	18	33	227	3	239	7	726	5	537	8
	Vervoer	215	3	59	2	28	3	213	3	.	.	456	3	59	1
	Diens	423	7	372	13	94	9	71	11	8	2	.	.	253	3	199	6	778	5	642	9
	Operateur	1916	31	147	5	483	44	132	20	128	35	.	.	1639	22	339	10	4166	28	618	9
	Plaaswerk	822	13	29	1	377	35	176	27	16	4	.	.	4132	56	977	30	5347	36	1182	17
	Hulshulp	.	.	88	3	33	3	150	23	453	6	1316	40	486	3	1554	23
	Totaal	6281	100	2908	100	1087	100	644	100	368	100	54	100	7317	100	3290	100	15053	100	6896	100
Serebraal	Profes., tegnies	241	17	90	18	11	3	4	2	8	12	.	.	46	1	86	7	306	6	180	9
	Bestuur	113	8	7	1	3	1	.	.	4	6	.	.	23	1	24	2	143	3	31	2
	Klerk	227	16	207	42	36	10	9	4	4	6	.	.	116	4	24	2	383	7	240	12
	Verkoop	137	10	35	7	22	6	.	.	8	12	13	34	77	2	49	4	244	5	97	5
	Vervoer	61	4	7	1	22	6	9	4	12	18	.	.	139	4	.	.	234	5	16	1
	Diens	128	9	28	6	44	12	9	4	448	14	147	12	620	12	184	10
	Operateur	426	30	97	20	146	39	48	22	32	47	25	66	1205	36	171	14	1809	35	341	18
	Plaaswerk	76	5	14	3	94	25	35	16	1181	36	147	12	1351	26	196	10
	Hulshulp	.	.	7	1	.	.	104	48	69	2	538	45	69	1	649	34
	Totaal	1409	100	492	100	378	100	218	100	68	100	20	100	5810	100	1800	100	10000	100	3000	100

TABEL 3.5(b) (vervolg)

Type gestremdheid	Beroepsgroep	Blank				Kleurling				Asiër				Swart				Totaal			
		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue		Mans		Vroue	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Verstandelik	Profes., tegnie Bestuur	104	2	108	4	12	1	19	2	.	.	15	5	92	1	201	3	208	1	343	3
	Klerk	47	1	.	.	6	0	10	1	14	3	.	.	25	0	.	.	92	0	10	0
	Verkoop	424	7	216	7	106	5	10	1	21	5	15	5	319	2	18	0	870	4	259	2
	Vervoer	189	3	60	2	53	2	57	5	85	19	.	.	277	2	219	3	604	3	336	3
	Diens	245	4	24	1	65	3	.	.	28	6	.	.	536	4	55	1	874	4	79	1
	Operateur	547	9	910	31	130	6	86	7	56	12	61	22	754	5	839	11	1487	7	1896	16
	Ploaswerk	3385	58	1293	45	946	42	304	26	197	43	123	45	3353	24	984	13	7881	35	2704	23
	Hulshulp	830	14	132	5	851	38	209	18	56	12	15	5	8030	58	2971	40	9767	44	3327	28
		19	0	156	5	89	4	475	41	.	.	46	17	469	3	2115	29	577	3	2792	24
	Totaal	5790	100	2899	100	2258	100	1170	100	457	100	275	100	13855	100	7402	100	22360	100	11746	100
Geestelik	Profes., tegnie Bestuur	102	14	84	21	11	6	11	9	1	2	.	.	14	2	30	6	128	7	125	12
	Klerk	57	8	4	1	3	23	3	0	.	.	60	3	7	1
	Verkoop	110	15	186	46	13	7	13	11	9	22	.	.	18	2	.	.	150	9	199	19
	Vervoer	67	9	39	10	10	5	4	3	9	22	.	.	22	3	27	5	108	6	70	7
	Diens	32	4	8	2	12	6	.	.	3	7	.	.	35	5	1	1	82	5	13	1
	Operateur	53	7	31	8	10	5	18	15	3	7	.	.	64	8	77	15	130	8	126	12
	Ploaswerk	248	35	47	12	107	55	38	32	15	38	10	77	267	35	82	16	637	37	177	17
	Hulshulp	40	6	2	0	30	15	4	3	323	42	117	22	393	23	123	12
		3	0	6	1	2	1	29	25	23	3	184	35	28	2	219	21
	Totaal	712	100	407	100	195	100	117	100	40	100	13	100	769	100	522	100	1716	100	1059	100
Ander	Profes., tegnie Bestuur	5350	18	3449	23	268	3	646	11	175	7	131	11	1429	2	2305	7	7222	7	6531	12
	Klerk	3666	13	383	3	49	1	52	1	95	4	20	2	202	0	74	0	4012	4	529	1
	Verkoop	3726	13	7745	51	571	7	542	9	429	18	301	26	2795	4	1086	3	7521	7	9674	18
	Vervoer	2579	9	1198	8	282	4	297	5	369	15	105	9	2175	3	1725	5	5405	5	3325	6
	Diens	1624	6	513	4	683	9	9	0	195	8	.	.	5690	8	134	0	8192	8	686	1
	Operateur	2364	8	814	5	366	5	437	7	170	7	111	9	7309	11	3703	12	10209	9	5065	9
	Ploaswerk	8203	28	607	4	3833	50	1939	33	908	38	490	42	29450	42	4610	14	42394	39	7646	14
	Hulshulp	1505	5	96	1	1564	20	489	8	70	3	.	.	18942	27	5383	17	22081	20	5968	11
		24	0	208	1	49	1	1468	25	.	.	20	2	1581	2	13115	41	1654	2	14811	27
	Totaal	29041	100	15043	100	7665	100	5879	100	2411	100	1178	100	69573	100	32135	100	108690	100	54235	100
TOTAAL	Profes., tegnie Bestuur	10760	15	5991	18	454	2	793	7	297	6	164	8	2868	2	3342	5	14379	6	10290	10
	Klerk	5878	8	655	2	72	0	77	1	190	4	38	2	399	0	104	0	6539	3	874	1
	Verkoop	10355	15	15488	48	1078	6	791	7	778	15	458	22	5379	4	1592	3	17590	7	18329	17
	Vervoer	4722	7	2063	6	591	3	450	4	853	17	188	9	4030	3	3110	5	10196	4	5811	5
	Diens	3888	6	1352	4	1066	6	53	0	297	6	4	0	8480	6	281	0	13731	6	1690	2
	Operateur	4591	7	2727	8	1148	6	934	8	354	7	237	12	12765	9	6686	11	18858	8	10584	10
	Ploaswerk	25299	36	3355	10	8970	48	3827	33	2042	40	843	41	52018	37	9354	15	88329	37	17379	16
	Hulshulp	4917	7	350	1	5164	27	1477	13	247	5	15	1	51912	37	13532	22	62240	26	15374	14
		51	0	493	2	290	2	3208	28	4	0	110	5	4040	3	23152	38	4385	2	26963	25
	TOTAAL	70461	100	32474	100	18833	100	11610	100	5062	100	2057	100	141891	100	61153	100	236247	100	107294	100
Totale ekonomiese bedryflike bevolking (x10)	Profes., tegnie Bestuur	24618	18	16769	22	2679	4	4352	9	1828	8	1134	13	9719	2	14515	7	38844	6	36770	11
	Klerk	16162	12	2517	3	547	1	196	0	844	4	70	1	754	0	157	0	18307	3	2970	1
	Verkoop	13073	10	40606	54	3958	6	4150	10	4559	20	2041	23	14808	3	5343	3	36479	6	52431	15
	Vervoer	11234	8	7195	10	2339	3	2625	6	3372	15	1038	12	10391	2	11649	6	27335	4	22507	7
	Diens	7224	5	1557	2	5283	8	327	1	1823	8	88	1	37772	9	2078	1	52101	8	4050	1
	Operateur	11805	9	2224	3	3767	6	2565	6	706	3	266	3	30342	7	14675	7	46620	7	19730	6
	Ploaswerk	41937	31	3058	4	32437	48	13567	30	8142	36	3865	44	214934	50	27352	13	297450	45	47842	14
	Hulshulp	8336	6	407	1	15075	23	4328	9	658	3	61	1	99729	23	39716	19	123797	19	44513	13
		447	0	763	1	905	1	13573	30	630	3	319	4	13727	3	95310	45	15709	2	109964	32
	TOTAAL	134836	100	75126	100	66990	100	45903	100	22561	100	8882	100	432256	100	210794	100	656642	100	340785	100

Weer eens kon geen regstelling gemaak word om die invloed uit te skakel wat die ondertelling by laevlakberoep op die beroepstruktuur uitoefen nie. In sekere kategorieë het 'n relatief groot persentasie werkende gestremdes in die 1980-sensus nie die beroep aangedui wat hulle beoefen nie. By die verstandelik gestremdes het byvoorbeeld 21% blankes en 26% Asiërs versuim om hulle beroep aan te dui. Vermoedelik beoefen die grootste persentasie van hierdie persone laevlakberoep.

3.5 Geografiese verspreiding.

Die geografiese verspreiding van die werkende gestremdes volgens tipe gestremdheid en bevolkingsgroep in tabel 3.6 is bereken deur die verspreiding volgens die 1980-sensus op die 1985-syfers toe te pas. Hiervolgens het die grootste persentasie blanke gestremdes hulle in die Pretoria-, Witwatersrand-, Vereeniginggebied, die meerderheid kleurlinge hulle in die Wes-Kaap, en die meerderheid Asiërs hulle in die Durban-Pietermaritzburg-omgewing bevind.

3.6 Slotopmerking

Dit moet weer eens beklemtoon word dat die syfers in dié tabelle nie volkome akkuraat is nie en slegs dien as 'n aanduiding van die samestelling of verspreiding van die werkende gestremde bevolking.

TABEL 3.6
GEOGRAFIESE VERSPREIDING VAN DIE WERKENDE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR
VOLGENS BEVOLKINGSGROEP, 1985

Tipe gestremdeheid	Streek	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Wes-Kaap	839	29	469	64	.	.	741	21	1382	19
	Oos-Kaap	1161	41	58	8	.	.	251	7	425	6
	Noord-Kaap	901	31	53	7	2	1	91	2	226	3
	Durban, PHB	198	7	84	11	131	81	101	3	514	7
	Res van Natal	39	1	.	.	18	11	1164	34	1221	17
	PWV-gebied	1352	46	66	9	11	7	590	17	2019	28
	Res van Tvl.	155	5	957	28	1112	15
	Vrystaat	130	4	3	0	.	.	206	6	339	5
Sub-totaal		2919	100	733	100	162	100	3424	100	7238	100
Doof	Wes-Kaap	3189	21	4340	75	31	2	1059	3	8619	16
	Oos-Kaap	836	5	412	7	34	3	3083	10	4365	8
	Noord-Kaap	287	2	410	7	.	.	1138	4	1835	3
	Durban, PHB	1153	9	43	1	659	53	1076	3	3131	6
	Res van Natal	389	3	34	1	113	9	7008	23	7544	14
	PWV-gebied	7774	50	380	7	346	28	6834	22	15334	29
	Res van Tvl.	1162	8	92	2	68	5	7478	24	8800	16
	Vrystaat	441	3	105	2	.	.	3109	11	3855	7
Sub-totaal		15431	100	5816	100	1251	100	30985	100	53483	100
Fisiek	Wes-Kaap	3246	17	2898	68	20	2	786	3	6950	13
	Oos-Kaap	1307	7	467	11	7	1	1668	6	3449	6
	Noord-Kaap	596	3	315	7	3	0	674	2	1588	3
	Durban, PHB	1736	9	99	2	426	53	648	2	2909	5
	Res van Natal	622	3	36	1	129	16	6597	23	7444	14
	PWV-gebied	8969	46	341	8	198	25	8481	29	17989	33
	Res van Tvl.	1877	10	59	1	20	2	7385	25	9341	17
	Vrystaat	1194	6	68	2	.	.	3045	10	4307	8
Sub-totaal		19607	100	4283	100	803	100	29284	100	53977	100
Epilepties	Wes-Kaap	1354	15	1259	73	.	.	337	3	2950	13
	Oos-Kaap	401	4	112	6	15	4	872	8	1400	6
	Noord-Kaap	108	1	141	8	.	.	442	4	691	3
	Durban, PHB	801	9	25	1	247	59	338	3	1411	6
	Res van Natal	192	2	11	2	37	9	1950	18	2210	10
	PWV-gebied	4990	54	124	7	100	24	2553	24	7767	35
	Res van Tvl.	927	10	24	1	22	5	2838	27	3811	17
	Vrystaat	417	5	15	1	.	.	1278	12	1710	8
Sub-totaal		9190	100	1731	100	421	100	10608	100	21950	100
Serebraal	Wes-Kaap	407	21	325	55	5	5	239	5	976	14
	Oos-Kaap	116	6	46	8	5	5	221	5	388	5
	Noord-Kaap	67	4	194	33	.	.	1079	24	1340	19
	Durban, PHB	180	9	3	1	78	74	79	2	340	5
	Res van Natal	79	4	5	1	9	9	1012	23	1105	16
	PWV-gebied	820	43	16	3	4	4	968	22	1808	25
	Res van Tvl.	136	7	3	1	4	4	559	12	702	10
	Vrystaat	94	5	3	1	.	.	335	7	432	5
Sub-totaal		1899	100	595	100	105	100	4492	100	7091	100
Verstandelik	Wes-Kaap	1874	22	2383	70	29	4	457	2	4743	14
	Oos-Kaap	374	4	279	8	9	1	1436	7	2098	6
	Noord-Kaap	1569	18	267	8	6	1	399	2	2241	7
	Durban, PHB	674	8	87	3	467	53	421	2	1649	5
	Res van Natal	89	1	26	1	104	14	5885	28	6104	18
	PWV-gebied	3116	36	202	6	95	13	5145	24	8558	25
	Res van Tvl.	725	8	87	3	26	4	5109	24	5947	17
	Vrystaat	266	3	95	3	.	.	2404	11	2765	9
Sub-totaal		8687	100	3426	100	736	100	22256	100	34105	100
Geestelik	Wes-Kaap	243	22	196	63	.	.	24	2	463	17
	Oos-Kaap	60	5	33	11	4	8	59	5	156	6
	Noord-Kaap	23	2	31	10	.	.	12	1	66	2
	Durban, PHB	102	9	12	4	38	72	28	2	180	6
	Res van Natal	21	2	4	1	5	9	343	27	373	13
	PWV-gebied	585	52	26	8	6	11	184	30	1001	36
	Res van Tvl.	52	5	8	3	.	.	292	23	352	13
	Vrystaat	12	3	3	1	.	.	148	11	183	7
Sub-totaal		1118	100	313	100	53	100	1290	100	2774	100
Ander	Wes-Kaap	7036	16	9554	71	125	3	5957	6	22672	14
	Oos-Kaap	4272	10	1403	10	99	3	6732	7	12506	8
	Noord-Kaap	1543	4	1134	8	14	0	5143	5	7834	5
	Durban, PHB	6349	14	412	3	2566	72	4650	5	13977	9
	Res van Natal	1770	4	71	1	424	12	27782	27	30047	18
	PWV-gebied	18683	42	825	6	314	9	28765	28	48587	30
	Res van Tvl.	2614	6	119	1	44	1	17297	17	20074	12
	Vrystaat	1817	4	27	0	.	.	5380	5	7224	4
Sub-totaal		44084	100	13545	100	3586	100	101706	100	162921	100
TOTAAL	Wes-Kaap	18188	18	21424	70	210	3	8933	4	48755	14
	Oos-Kaap	7482	7	2810	9	173	2	14322	7	24787	7
	Noord-Kaap	4283	4	2545	8	25	0	8968	4	15821	5
	Durban, PHB	11393	11	765	3	4612	65	7341	4	24111	7
	Res van Natal	3261	3	207	1	839	12	51741	25	56048	16
	PWV-gebied	46289	45	1980	7	1074	15	53720	26	103063	30
	Res van Tvl.	7648	7	392	1	184	3	41915	21	50139	15
	Vrystaat	4391	4	319	1	.	.	16105	8	20815	6
TOTAAL		102935	100	30442	100	7117	100	203045	100	343539	100

HOOFSTUK 4

WERKLOSE GESTREMDES

4.1 Inleiding

Twee soorte werklose persone word onderskei. Die eerste is die werksoeker. Hierdie persoon is aktief op soek na werk en indien hy nie op sy eie in die ope arbeidsmag geholpe raak nie, is daar verskeie instansies wat hom kan help om werk te vind soos bv. die Departement van Mannekrag, private indiensplasingkantore, en die Nasionale Gestremdesorgliggame. Statistiek vir persone wat by hierdie instansies registreer, is gewoonlik bekombaar.

Die tweede soort is die persoon wat in staat is om lonende werk te verrig maar uit vrye wil verkies om dit nie te doen nie. Dit is nie bekend presies wat die omvang en samestelling van hierdie groep is nie aangesien geen statistiek oor hierdie persone beskikbaar is nie. Verskeie ondersoeke het egter aan die lig gebring dat 'n groot aantal gestremdes wat in staat is om sinvolle arbeid te verrig, nie bereid is om dit te doen nie. Volgens Prinsloo (1986) wil baie gestremdes as gevolg van sielkundige faktore nie hulle maatskaplike verantwoordelikhede aanvaar deur te werk nie, maar verkies om 'n las op die gemeenskap te bly. Prinsloo (1986) wys daarop dat meer as 50% gestremdes nie gewillig was om te werk nie terwyl 'n verdere 55% nie bereid was om opgelei of heropgelei te word om sinvolle arbeid te verrig nie. Dié toedrag van sake kan in 'n groot mate toegeskryf word aan die teenproduktiewe stelsel van ongeskiktheidstoelae en -pensioene aangesien dit potensiële werkers ontmoedig om vaste werk te aanvaar.

4.2 Werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag

Uit die werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag blyk dit dat 'n baie klein persentasie van die werklose gestremdes registreer en in diens geplaas word. Tabel 4.1 toon die gemiddelde getal

werklose gestremdes wat maandeliks sedert 1976 geregistreer het en die gemiddelde getal en persentasie wat in diens geplaas is. Die getal werklose persone wat registreer hang nou saam met die ekonomiese siklus. Die getal registrasies begin egter eers daal ongeveer twee jaar nadat die ekonomie met 'n opwaartse fase begin het. Die gepaardgaande daling in die getal plasings het tot gevolg dat die persentasie persone wat in diens geplaas word skerp gedaal het - van 33,4% in 1976 tot 6,3% in 1987. Hierdie tendens is ook duidelik sigbaar in figuur 5.4 wat die maandelikse registrasies en plasings toon asook werklose gestremdes wat nie geplaas kon word nie.

TABEL 4.1
GEMIDDELDE REGISTRASIES EN PLASINGS VAN WERKLOSE
GESTREMDES: DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG, 1976-1987

Jaar	Registrasies	Plasings	
		Getal	%
1976	802	268	33,4
1977	963	201	20,8
1978	1250	200	16,0
1979	1215	212	17,5
1980	963	172	17,8
1981	648	153	23,5
1982	569	136	23,9
1983	674	111	16,4
1984	770	105	13,6
1985	1081	93	8,6
1986	1213	99	8,2
1987	1562	99	6,3

Bron: Departement van Mannekrag.

Tabel 4.2 toon die gemiddelde getal werklose gestremdes wat maandeliks gedurende 1987 geregistreer het volgens tipe gestremdheid, bevolkingsgroep en geslag. Hiervan was 81% blankes, 6% kleurlinge, 12% Asiërs en slegs 1% swartes. Dit reflekteer natuurlik nie die samestelling van die werklose gestremdes nie maar toon slegs dat 'n groter persentasie blankes en Asiërs geregistreer het as kleurlinge en swartes. Meer as die helfte van die blankes wat geregistreer het, was verstandelik gestremd. Die statistiek toon verder dat 81% van die mans en 66% vroue wat geregistreer het voorheen gewerk het.

TABEL 4.2
WERKLOOSHEID: GEMIDDELDE MAANDELIKSE REGISTRASIES BY DIE DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG
VOLGENS BEVOLKINGSGROEP EN GESLAG, 1987

Tipe gestremdheid	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal		Totaal
	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	
Blind	2,4	0,4	0,3	0,1	0,2	.	1,0	0,1	3,9	0,6	4,5
Swaksiende	19,9	4,4	3,3	.	0,5	0,8	0,7	0,2	24,5	5,4	29,9
Gehoor	21,7	14,7	4,6	0,4	1,6	0,1	7,2	0,8	35,1	16,0	51,1
Fisiek	62,1	20,0	23,3	1,3	35,0	3,4	2,6	0,3	123,0	25,0	148,0
Serebraal	20,8	4,8	1,8	.	4,3	0,5	0,5	.	27,4	5,3	32,7
Epilepties	51,3	21,5	10,8	0,2	29,1	8,0	1,9	0,2	93,1	29,9	123,0
Verstandelik	459,3	235,7	15,0	0,9	6,5	1,3	0,4	0,1	481,2	238,0	719,2
Meervoudig	30,5	10,8	6,2	.	0,3	.	.	.	37,0	10,8	47,8
Geestelik	70,3	43,9	9,1	0,1	11,3	1,9	0,2	.	90,9	45,9	136,8
Spraak	12,0	2,1	1,2	.	0,1	.	1,1	.	14,4	2,1	16,5
Ander	89,8	69,3	16,9	0,2	49,8	26,8	0,5	0,1	157,0	96,4	253,4
Andersins afgehandel *	14,8	8,3	1,7	.	1,4	0,6	0,1	.	18,0	8,9	26,9
TOTAAL	854,9	435,9	94,2	3,2	140,2	43,4	16,2	1,8	1105,5	484,3	1589,8

* Byvoorbeeld: Het elders werk gekry, of is na 'n inrigting of hospitaal..

Bron: Departement van Mannekrag.

Uit tabel 4.3, wat die gemiddelde getal werklose gestremdes volgens ouderdom en kwalifikasiepeil toon, is dit duidelik dat die kwalifikasiepeil van hierdie persone baie laag is. Byna 60% se kwalifikasiepeil is laer as st. 6.

Tabel 4.4 toon die beroep waarin die persone in diens geplaas is volgens tipe gestremdheid en bevolkingsgroep. Die getal persone wat geplaas is, word ook uitgedruk as 'n persentasie van die getal registrasies volgens beroep. 'n Relatief hoë persentasie kleurlinge (17%) is in diens geplaas terwyl slegs 0,3% Asiërs en 6% blankes geplaas kon word. In totaal is 7% van die mans en 4% van die vroue wat geregistreer het, in diens geplaas. Die grootste getal persone (500) is in beskutte arbeid by opleiding- en werksentrums in diens geplaas. Dit verteenwoordig egter minder as 5% van die getal gestremdes wat oorspronklik aan beskutte arbeid toegewys is.

Dit wil dus voorkom of die probleem nie alleen lê by die werkloses wat traag is om te registreer nie, maar ook dat die persone wat wel registreer, nie in diens geplaas kan word nie. Probleme rondom die indiensplasing van die gestremde persoon word onder meer in die projek : Dienslewering aan die gestremde persoon ten opsigte van werksevaluering, werkskepping, indiensplasing en steundienste ondersoek.

TABEL 4.3
WERKLOOSHEID: GEMIDDELDE MAANDELIKSE REGISTRASIES BY DIE DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG VOLGENS KWALIFIKASIE EN OUDERDOM, 1987

Bevolkings- groep	Ouderdoms- groep	Spesiale skool		Prakties onder st. 10		Prakties st. 10		Laer as st. 6		St. 6-7		St. 8-9		St. 10		Hoër as st. 10		Totaal	
		M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Blank	-21	185	115	6	3	1	1	3	3	13	5	13	5	4	3	.	.	225	135
	21-34	230	95	36	22	2	1	14	10	51	19	49	14	23	7	1	0	406	168
	35-49	39	29	4	3	0	.	12	13	72	46	41	14	19	3	1	0	188	108
	50-64	3	4	0	.	.	.	5	6	27	13	16	4	6	1	0	0	57	28
	65-	0	0	1	.	2	0	2	0	1	0	0	.	6	0
	Totaal	457	243	46	28	3	2	35	32	165	83	121	37	53	14	2	0	882	439
Kleurling	-21	3	6	1	2	0	0	.	.	0	.	.	11	1
	21-34	5	.	0	.	0	.	16	0	10	0	3	0	1	0	.	.	35	0
	35-49	0	.	.	.	0	.	15	1	10	0	3	.	1	.	1	.	30	1
	50-64	0	11	.	6	.	1	.	0	.	.	.	18	.
	Totaal	8	.	0	.	0	.	48	2	28	0	7	0	2	0	1	.	94	2
Asiër	-21	1	4	0	1	1	2	0	.	0	.	.	8	1
	21-34	2	.	4	1	0	.	14	5	13	1	3	1	1	1	.	.	37	9
	35-49	1	35	23	21	1	4	1	2	.	.	.	63	25
	50-64	1	21	9	10	0	1	.	0	.	.	.	33	9
	Totaal	5	.	4	1	0	.	74	37	45	3	10	2	3	1	.	.	141	44
Swart	-21	2	0	.	0	.	.	.	0	.	.	.	2	.
	21-34	1	.	0	.	.	.	3	1	2	0	2	0	1	0	.	.	9	1
	35-49	2	.	2	0	0	0	4	0
	50-64	1	.	0	1	.
	65 -	0	0	.
	Totaal	3	.	0	.	.	.	6	1	4	0	2	0	1	0	.	.	16	1
TOTAAL	-21	191	115	6	3	1	1	13	4	16	6	15	5	4	3	.	.	246	137
	21-34	238	95	40	23	2	1	47	16	76	20	57	15	26	8	1	0	487	178
	35-49	40	29	4	3	0	.	64	37	105	47	48	15	22	3	2	0	285	134
	50-64	4	4	0	.	.	.	38	15	43	13	18	4	6	1	0	0	109	37
	65 -	0	0	1	.	2	0	2	0	1	0	0	0	6	0
	TOTAAL	473	243	50	29	3	2	163	72	242	86	140	39	59	15	3	0	1133	486

Bron: Departement van Mannekrag

TABEL 4.4

GESTREMDE PERSONE DEUR DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG GEPLAAS: VOLGENS BEROEP, 1987

Tipe gestremdheid	Bevolkings-groep	BEROEPSGROEP *															Totaal		
		1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	M	V	Tot.	
Blind	Blank	1	.	1	1	1	2	
	Kleurling	
Swaksiende	Blank	.	.	1	2	1	1	.	1	1	1	.	3	3	.	9	5	14	
	Kleurling	4	.	4	.	4	
	Sub-totaal	.	.	1	2	1	1	.	1	1	1	.	3	7	.	13	5	18	
Gehoor	Blank	.	.	4	4	.	2	.	.	.	1	1	2	5	.	7	12	19	
	Kleurling	2	.	.	1	11	.	13	1	14	
	Sub-totaal	.	.	4	4	.	2	.	.	2	1	1	3	16	.	20	13	33	
Fisiek	Blank	.	4	1	5	.	2	2	2	.	2	.	4	13	.	29	6	35	
	Kleurling	3	.	.	.	67	.	61	9	70		
	Asiër	.	.	.	1	1	.	.	.	1	.	3	.	3	
	Swart	1	1	.	1	
	Sub-totaal	.	4	1	6	.	2	2	6	1	2	.	4	81	.	94	15	109	
Serebraal	Blank	.	1	.	2	.	1	.	.	1	.	.	.	5	.	10	.	10	
	Kleurling	6	.	6	.	6	
	Sub-totaal	.	1	.	2	.	1	.	.	1	.	.	.	11	.	16	.	16	
Epilepties	Blank	.	.	.	4	2	3	.	1	5	2	.	1	26	.	36	8	44	
	Kleurling	20	.	20	.	20	
	Sub-totaal	.	.	.	4	2	3	.	1	5	2	.	1	46	.	56	8	64	
Verstandelik	Blank	1	.	1	9	30	113	27	18	107	63	4	152	160	10	538	157	695	
	Kleurling	2	18	.	20	.	20	
	Asiër	1	.	1	.	1	
	Sub-totaal	1	.	1	9	30	113	27	18	107	63	4	154	179	10	559	157	716	
Geestelik	Blank	.	2	.	1	.	2	1	1	5	4	.	3	25	2	32	14	46	
	Kleurling	1	19	.	20	.	20	
	Sub-totaal	.	2	.	1	.	2	1	1	5	4	.	4	44	2	52	14	66	
Spraaak	Blank	.	.	.	2	.	2	.	2	.	1	.	1	1	.	6	3	9	
	Kleurling	1	.	.	.	3	.	4	.	4	
	Sub-totaal	.	.	.	2	.	2	.	2	1	1	.	1	4	.	10	3	13	
Meervoudig	Blank	.	.	.	1	.	1	.	.	2	1	.	2	28	1	21	15	36	
	Kleurling	12	.	12	.	12	
	Sub-totaal	.	.	.	1	.	1	.	.	2	1	.	2	40	1	33	15	48	
Ander	Blank	.	.	5	.	.	2	1	.	5	6	.	3	46	3	58	13	71	
	Kleurling	1	1	.	.	1	28	.	29	2	31	
	Asiër	1	.	.	1	.	2	.	2	
	Swart	1	.	.	1	.	1	
	Sub-totaal	.	.	5	.	.	2	1	1	6	7	.	5	75	3	90	15	105	
TOTAAL	Blank	2	7	13	30	33	129	31	25	126	81	5	171	312	16	747	234	981	
	Kleurling	4	4	.	.	5	188	.	189	12	201	
	Asiër	.	.	.	1	1	1	.	.	3	.	6	.	6	
	Swart	1	.	.	.	1	.	.	2	.	2	
	Totaal	2	7	13	31	33	129	31	30	131	82	5	177	503	16	944	246	1190	
Persentasie persone in diens geplaas		8	7	6	5	4	8	14	11	8	7	9	8	5	6	7	4	6	

* Beroep: 1 Professioneel en semi-professioneel 3 Bestuur en uitvoerend
 4 Administratief 5 Klerklik
 6 Verkoops- en verwante werk 7 Ambagsmanne en vakleerlinge
 8 Mynbedryf 9 Vervoer, aflewering en kommunikasie
 10 Operateur, halfgeskoolde werker 11 Dienste
 12 Plaaswerker 14 Ongeklasseeerde werker
 15 Beskutte arbeid 16 Ongeklasseeerd

Bron : Departement van Mannekrag

4.3 Inligting van die Nasionale gestremdesorgliggame .

Volgens 'n opname wat die S A Nasionale Raad vir Doves vanuit die maatskaplike werk gevalleladings gedurende Oktober 1985 gedoen het, was 610 werklose gehoorgestremdes by die Raad en sy geaffilieerde verenigings geregistreer. Hierdie inligting, ingedeel volgens bevolkingsgroep, geslag, ouderdom en kwalifikasie verskyn in tabel 4.5(a). By die interpretasie van hierdie syfers moet in gedagte gehou word dat dié inligting verkry is van 17 van die 27 maatskaplike werkers wat 'n diens aan gehoorgestremdes lewer en dat nie alle werklose doves by die maatskaplike werkers aanmeld nie. Indien die toetsgroep waarvan hierdie syfers verkry is, as maatstaf gebruik word, beteken dit dat 12,2% werkloos was. Wanneer hierdie persentasie toegepas word op die dovebevolking tussen 15 en 64 jaar soos in tabel 2.2 beraam, beteken dit dat ongeveer 20 000 doves en 60 000 betekenisvol gehoorgestremdes in 1985 werkloos was.

TABEL 4.5(a)
GETAL WERKLOSE GEHOORGESTREMDES, OKTOBER 1985

Bevolkingsgroep	Geslag		Ouderdom			Kwalifikasie	
	N		N		N		N
Blank	89	Manlik	350	10-16	6	Geen	6
Kleurling	108	Vroulik	260	17-25	269	Laerskool	374
Asiër	69			26-35	232	St 6	113
Swart	344			36-60	103	St 7	25
						St 8	23
						St 9	3
						St 10	15
						Na skool	2
						Graad	49
TOTAAL	610		610		610		610

In 'n opvolgopname in Junie 1986 wat slegs in die P.W.V.-gebied gedoen is, is daar 467 maatskaplike gevalle aangeteken. Dié getalle verskyn in tabel 4.5(b). Daar is gevind dat die grootste persentasie werklose doves oor onvoldoende opleiding vir die ope arbeidsmark beskik.

TABEL 4.5(b)
GETAL WERKLOSE GEHOORGESTREMDES IN DIE P.W.V.-GEBIED, JUNIE 1986

Bevolkingsgroep	Geslag		Totaal
	Manlik	Vroulik	
Blank	27	6	33
Kleurling	22	16	38
Asiër	27	16	43
Swart	219	134	353
TOTAAL	295	172	467

Bron: S A Nasionale Raad vir Doves

TABEL 4.6
GETAL WERKLOSE GESIGGESTREMDES GEREGISTREER BY DIE RAAD VIR BLINDES

Provinsie	Ouderdom	Blank			Kleurling			Asiër		Swart			Totaal		
		Mans	Vroue	Totaal	Mans	Vroue	Totaal	Vroue	Totaal	Mans	Vroue	Totaal	Mans	Vroue	Totaal
Blind															
Kaap	20-29	.	.	.	1	2	3	.	.	1	.	1	2	2	4
	30-39	1	.	1	1	1	2	1	1	.	.	.	2	2	4
	40 en ouer	1	.	1	1	.	1
	Sub-totaal	2	.	2	2	3	5	1	1	1	.	1	5	4	9
Natal	20-29	.	1	1	.	.	.	2	2	3	3
	Sub-totaal	.	1	1	.	.	.	2	2	3	3
Transvaal	20-29	5	4	9	1	.	1	.	.	6	6	12	12	10	22
	30-39	3	2	5	2	.	2	.	.	5	2	7	10	4	14
	40 en ouer	2	.	2	3	1	4	5	1	6
	Sub-totaal	10	6	16	3	.	3	.	.	14	9	23	27	15	42
Vrystaat	20-29	1	.	1	1	.	1	2	.	2
	30-39	1	.	1	1	.	.	1
	Sub-totaal	2	.	2	1	.	1	3	.	3
TOTAAL	20-29	6	5	11	2	2	4	2	2	8	6	14	16	15	31
	30-39	5	2	7	3	1	4	1	1	5	2	7	13	6	19
	40 en ouer	3	.	3	3	1	4	6	1	7
	Totaal	14	7	21	5	3	8	3	3	16	9	25	35	22	57
Swaksiende															
Kaap	20-29	1	1	2	5	.	5	2	2	2	.	2	8	3	11
	30-39	.	.	.	1	.	1	.	.	1	.	1	2	.	2
	40 en ouer	.	1	1	1	.	1
	Sub-totaal	1	2	3	6	.	6	2	2	3	.	3	10	4	14
Transvaal	15-19	2	.	2	2	.	2
	20-29	12	7	19	.	1	1	.	.	3	3	6	15	11	26
	30-39	7	2	9	5	.	5	12	2	14
	40 en ouer	6	.	6	6	.	6
Sub-totaal	27	9	36	.	1	1	.	.	8	3	11	35	13	48	
Vrystaat	20-29	1	.	1	1	.	1
	30-39	1	.	1	1	.	1
	Sub-totaal	2	.	2	2	.	2
TOTAAL	15-19	2	.	2	2	.	2
	20-29	14	8	22	5	1	6	2	2	5	3	8	24	14	38
	30-39	8	2	10	1	.	1	.	.	6	.	6	15	2	17
	40 en ouer	6	1	7	6	1	7
	Totaal	30	11	41	6	1	7	2	2	11	3	14	47	17	64

Tabel 4.6 toon inligting rakende gesiggestremde werklose persone wat by die Nasionale Raad vir Blindes geregistreer het volgens bevolkingsgroep, geslag, provinsie en ouderdom. Daar moet in gedagte gehou word dat slegs 'n klein persentasie van die blindes registreer en dat nie almal wat geregistreer het by hierdie syfers ingesluit is nie.

4.4 Die werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremde bevolking

Die vermoede bestaan dat heelwat gestremde persone met die potensiaal om lonende arbeid te verrig in die werklose en nie-ekonomies bedrywige groep voorkom. Om hierdie rede word daar kortliks na die werkspotensiaal van hierdie persone gekyk.

Ten einde die werkspotensiaal van die gestremde persoon te bepaal, moet die graad van gestremdheid eerstens in aanmerking geneem word. Die 1980-sensus wat in die ontledings gebruik is, kon egter geen inligting in die verband verstrek nie. Gevolglik kon die getal persone wat moontlik nog sinvolle arbeid kan verrig, nie met enige mate van sekerheid bepaal word nie. 'n Ander belangrike faktor wat die beroepsmoontlikhede van die gestremde persoon bepaal, is sy geskooldeheidsvlak. Die kwalifikasiepeilverdeling van die werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremde persone (soos in tabel 4.7 uiteengesit), is bepaal deur die kwalifikasiepeilverdeling van die werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremdes uit die 1980-sensus te bereken en op die beraamde getal werklose en nie-ekonomiesbedrywige gestremdes in 1985 toe te pas (uit tabel 2.3(a)). Hiervolgens was daar byvoorbeeld 35 500 werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremdes met 'n standerd tien of hoër kwalifikasie in die ouderdomsgroep 15 tot 64 jaar. Meer as die helfte hiervan (18 000) het in die kategorie 'ander' voorgekom.

TABEL 4.7
 KWALIFIKASIEVERDELING VAN DIE WERKLOSE EN NIE-EKONOMIES BEDRYWIGE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

Tipe gestremdheid	Kwalifikasie	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Geen	335	10	1702	42	358	35	14456	64	16851	54
	Laerskool	406	12	1700	42	292	29	6124	27	8522	27
	St 6-7	1212	35	508	12	255	25	1538	7	3513	11
	St 8-9	886	25	129	3	84	8	517	2	1616	5
	St 10	477	14	18	0	22	2	106	0	623	2
	St 10+Dip	115	3	5	0	4	0	7	0	131	0
	Graad	82	2	9	0	.	.	3	0	94	0
	Sub-totaal		3513	100	4071	100	1015	100	22751	100	31350
Doof	Geen	2368	14	5010	43	2884	66	51985	68	62247	57
	Laerskool	2520	15	4220	36	867	20	19884	26	27491	25
	St 6-7	5897	35	1442	12	440	10	3668	5	11447	10
	St 8-9	4444	27	610	5	137	3	1154	2	6345	6
	St 10	1101	7	340	3	11	0	133	0	1585	1
	St 10+Dip	307	2	307	0
	Graad	85	1	9	0	94	0
	Sub-totaal		16722	100	11631	100	4339	100	76824	100	109516
Fisiek	Geen	2699	8	6469	27	2770	33	68865	47	80803	38
	Laerskool	3139	10	12009	50	3236	39	55405	38	73789	35
	St 6-7	11396	35	4342	18	1577	19	16537	11	33852	16
	St 8-9	9245	28	1118	5	541	7	5004	3	15908	8
	St 10	4670	14	187	1	147	2	557	0	5561	3
	St 10+Dip	1109	3	22	0	26	0	71	0	1228	1
	Graad	545	2	9	0	13	0	15	0	582	0
	Sub-totaal		32803	100	24156	100	8310	100	146454	100	211723
Epilepties	Geen	2015	10	3552	25	1012	22	41514	48	48093	39
	Laerskool	2768	14	7192	51	2190	47	35172	41	47322	38
	St 6-7	7509	38	2508	18	956	21	7574	9	18547	15
	St 8-9	5482	28	599	4	362	8	1960	2	8403	7
	St 10	1574	8	113	1	79	2	180	0	1946	2
	St 10+Dip	277	1	5	0	14	0	25	0	321	0
	Graad	127	1	127	0
	Sub-totaal		19752	100	13969	100	4613	100	86425	100	124759
Serebraal	Geen	1036	17	1016	27	454	35	10809	48	13315	40
	Laerskool	627	10	1825	48	561	43	8505	38	11518	34
	St 6-7	2142	35	682	18	200	15	2378	11	5402	16
	St 8-9	1303	21	220	6	56	4	642	3	2221	7
	St 10	748	12	21	1	21	2	112	0	902	3
	St 10+Dip	155	3	4	0	.	.	15	0	174	1
	Graad	128	2	3	0	131	0
	Sub-totaal		6139	100	3771	100	1292	100	22461	100	33663
Verstandelik	Geen	53835	61	26111	53	8040	50	186448	62	274434	60
	Laerskool	17771	20	18431	38	5403	34	87614	29	129219	28
	St 6-7	12635	14	3436	7	2000	12	21223	7	39294	9
	St 8-9	2530	3	751	2	439	3	5959	2	9679	2
	St 10	881	1	130	0	151	1	831	0	1993	0
	St 10+Dip	90	0	19	0	6	0	123	0	238	0
	Graad	35	0	28	0	.	.	9	0	72	0
	Sub-totaal		87777	100	48906	100	16039	100	302207	100	454929
Geestelik	Geen	1212	18	1574	39	401	30	17535	68	20722	55
	Laerskool	747	11	1522	38	534	40	6114	24	8917	23
	St 6-7	2039	29	711	18	272	20	1466	6	4488	12
	St 8-9	1653	24	195	5	92	7	454	2	2394	6
	St 10	1015	15	35	1	40	3	93	0	1183	3
	St 10+Dip	131	2	9	0	4	0	1	0	145	0
	Graad	123	2	2	0	2	0	3	0	130	0
	Sub-totaal		6920	100	4048	100	1345	100	25666	100	37979
Ander	Geen	4629	7	9566	20	4901	30	122877	44	141972	35
	Laerskool	5002	7	23978	50	6257	39	107984	39	143221	35
	St 6-7	23525	34	11148	23	3411	21	33120	12	71204	17
	St 8-9	21051	30	2660	6	1094	7	11782	4	36587	9
	St 10	10309	15	470	1	344	2	1781	1	12904	3
	St 10+Dip	3138	5	38	0	62	0	212	0	3450	1
	Graad	1449	2	9	0	27	0	68	0	1553	0
	Sub-totaal		69103	100	47869	100	16096	100	277824	100	410892
TOTAAL	Geen	68129	28	55000	35	20820	39	514489	54	658438	47
	Laerskool	32980	14	70877	45	19340	36	326802	34	449999	32
	St 6-7	66355	27	24777	16	9111	17	87504	9	187747	13
	St 8-9	46594	19	6282	4	2805	5	27472	3	83153	6
	St 10	20775	9	1314	1	815	2	3793	0	26697	2
	St 10+Dip	5322	2	102	0	116	0	454	0	5994	0
	Graad	2574	1	69	0	42	0	98	0	2783	0
	TOTAAL		242729	100	158421	100	53049	100	960612	100	1414811
Totale nie-ekonomies bedrywige bevolking (x10)	Geen	1532	1	7620	12	2724	11	108949	25	120825	19
	Laerskool	2420	2	25433	41	5925	24	176792	41	210570	33
	St 6-7	23173	21	17009	28	6511	27	82048	19	128741	20
	St 8-9	43369	39	8878	14	6071	25	53568	12	111886	18
	St 10	28166	25	2365	4	2906	12	13366	3	46803	7
	St 10+Dip	9168	8	146	0	201	1	234	0	9749	2
	Graad	3750	3	49	0	127	1	144	0	4070	1
	TOTAAL		111578	100	61500	100	24465	100	435101	100	632644

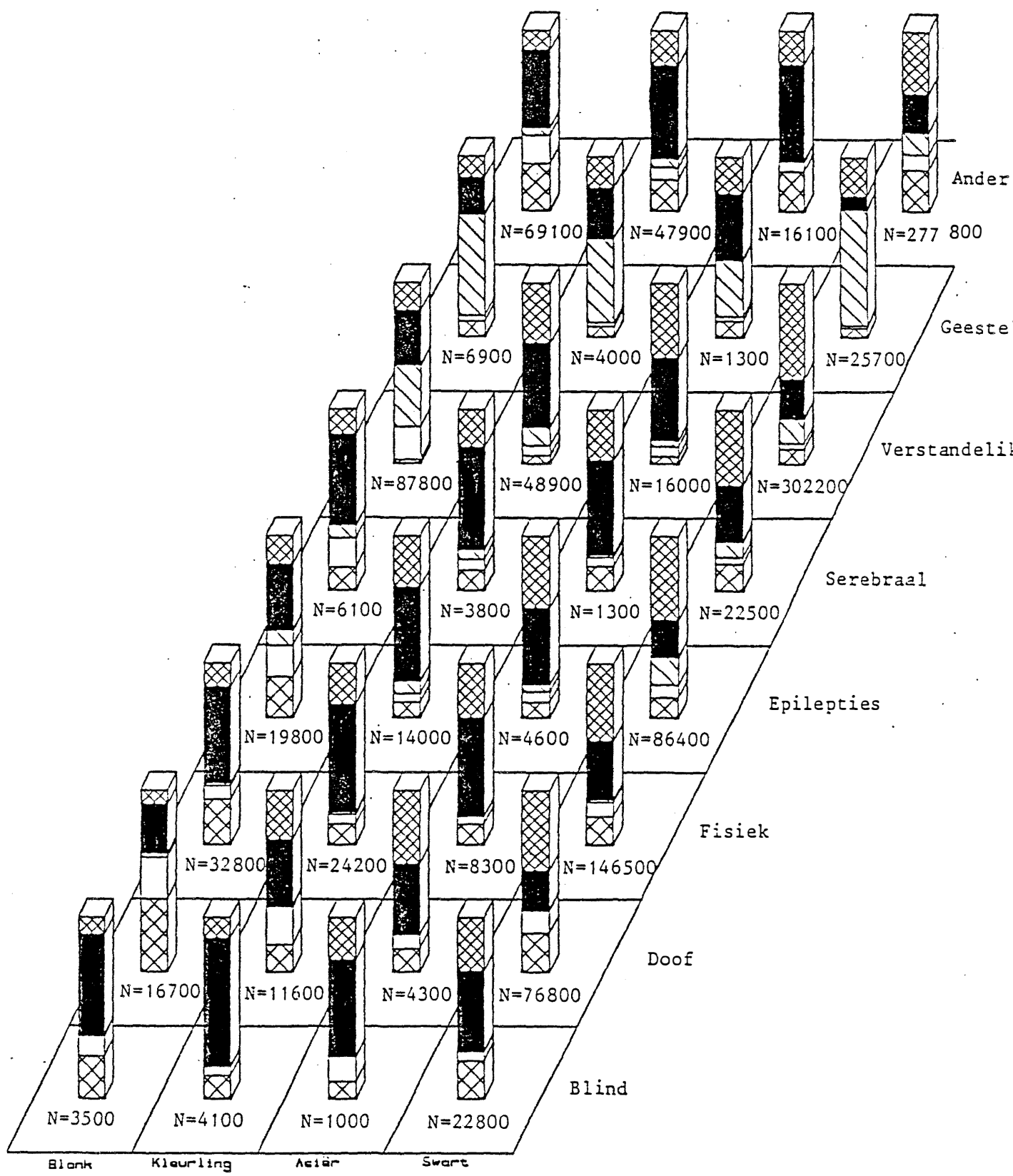
Tabel 4.8 en figuur 4.2 toon die aktiwiteite waarby die werklose en nie-ekonomies bedrywige gestremdes betrokke was of andersins 'n heenkome gevind het. Hiervolgens het proporsioneel meer blindes (49%) een of ander pensioen ontvang as enige van die ander gestremdes. Persone met geestelike gestremdheid het proporsioneel die minste (slegs 7% swartes en 13% van die totaal) pensioen ontvang. 'n Relatief lae persentasie (24%) van die dowes ontvang pensioen. Proporsioneel het die grootste persentasie gestremdes wat besig was met studie by die dowes voorgekom. In totaal was 15% van die blankes besig met studie.

TABEL 4.8
 AKTIWITEITE VAN DIE WERKLOSE EN NIE-EKONOMIES BEDRYWIGE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

Tipe gestremdeheid	Aktiwiteit	Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Blind	Huisvrou	973	28	614	15	121	12	4833	21	6541	21
	Student	366	10	182	4	135	13	1073	5	1756	6
	Inrigting	16	0	11	0	.	.	119	1	146	0
	Pensioenaris	1862	53	2817	69	524	52	10074	44	15277	49
	Ander	296	8	447	11	236	23	6654	29	7633	24
	Sub-totaal	3513	100	4071	100	1016	100	22753	100	31353	100
Doof	Huisvrou	6973	42	1866	16	594	14	16855	22	26288	24
	Student	3668	22	2393	21	316	7	9130	12	15507	14
	Inrigting	397	2	77	1	.	.	551	1	1025	1
	Pensioenaris	4402	26	4196	36	1683	39	16425	21	26706	24
	Ander	1282	8	3101	27	1746	40	33864	44	39993	37
	Sub-totaal	16722	100	11633	100	4339	100	76825	100	109519	100
Fisiek	Huisvrou	10038	31	4094	17	1309	16	29195	20	44636	21
	Student	2298	7	1282	5	340	4	11319	8	15239	7
	Inrigting	426	1	220	1	7	0	1651	1	2304	1
	Pensioenaris	16110	49	13439	55	4245	51	45732	31	79526	38
	Ander	3933	12	5120	21	2410	29	58557	40	70020	33
	Sub-totaal	32805	100	24155	100	8311	100	146454	100	211725	100
Epilepties	Huisvrou	4809	24	1515	11	543	12	12153	14	19020	15
	Student	3313	17	703	5	285	6	6293	7	10594	8
	Inrigting	1579	8	892	6	194	4	12090	14	14755	12
	Pensioenaris	6999	35	6972	50	1809	39	17213	20	32993	26
	Ander	3050	15	3889	28	1780	39	38678	45	47397	38
	Sub-totaal	19750	100	13971	100	4611	100	86427	100	124759	100
Serebraal	Huisvrou	934	15	532	14	211	16	4220	19	5897	18
	Student	940	15	212	6	61	5	822	4	2035	6
	Inrigting	432	7	204	5	18	1	1789	8	2443	7
	Pensioenaris	2996	49	2058	55	657	51	6801	30	12512	37
	Ander	839	14	764	20	345	27	8830	39	10778	32
	Sub-totaal	6141	100	3770	100	1292	100	22462	100	33665	100
Verstandelik	Huisvrou	2196	3	2799	6	843	5	39205	13	45043	10
	Student	15801	18	2678	5	851	5	9456	3	28786	6
	Inrigting	29418	34	4836	10	473	3	34327	11	69054	15
	Pensioenaris	26574	30	22357	46	7217	45	65110	22	121258	27
	Ander	13784	16	16238	33	6656	41	154109	51	190787	42
	Sub-totaal	87773	100	48908	100	16040	100	302207	100	454928	100
Geestelik	Huisvrou	666	10	329	8	168	13	1931	8	3094	8
	Student	211	3	91	2	38	3	347	1	687	2
	Inrigting	3833	55	1782	44	390	29	16328	64	22333	59
	Pensioenaris	1407	20	1151	28	482	36	1881	7	4921	13
	Ander	802	12	695	17	265	20	5178	20	6940	18
	Sub-totaal	6919	100	4048	100	1343	100	25665	100	37975	100
Ander	Huisvrou	20580	30	9189	19	4074	25	69927	25	103770	25
	Student	10455	15	3274	7	826	5	23637	9	38192	9
	Inrigting	2668	4	2117	4	5	0	32043	12	36833	9
	Pensioenaris	28347	41	24228	51	8277	51	58787	21	119639	29
	Ander	7054	10	9060	19	2912	18	93430	34	112456	27
	Sub-totaal	69104	100	47868	100	16094	100	277824	100	410890	100
TOTAAL	Huisvrou	47169	19	20938	13	7863	15	178319	19	254289	18
	Student	37052	15	10815	7	2852	5	62077	6	112796	8
	Inrigting	38769	16	10139	6	1087	2	98898	10	148893	11
	Pensioenaris	88697	37	77218	49	24894	47	222023	23	412932	29
	Ander	31040	13	39314	25	16350	31	399300	42	486004	34
	TOTAAL	242727	100	158424	100	53046	100	960617	100	1414814	100

FIGUUR 4.1

VERDELING VAN DIE WERKLOSE EN NIE-EKONOMIES BEDRYWIGE GESTREMDES TUSSEN 15 EN 64 JAAR

Huisvrou
 Pensionaris
 Skolier, student
 Inwoner in inrigting
 Ander

HOOFSTUK 5

SAMEVATTING EN AANBEVELINGS

5.1 Inleiding

Ter uitvoering van enige sinvolle beplanning vir 'n suksesvolle opleidings- en indiensplasingprogram is dit noodsaaklik om eers 'n beeld van die huidige situasie te verkry. Die primêre doel met die ondersoek was om beskikbare inligting in te win en aan die hand daarvan die bio- en geografiese samestelling van die werkende en werklose gestremde bevolking in die RSA statisties te ontleed.

Die vernaamste inligtingsbronne wat in die ontledings gebruik is, is die bevolkingsensusse van 1980 en 1985 van die Sentrale Statistiekdiens, werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag, die Nasionale Gestremdesorgliggame en verslae uit die *Jaar van Gestremde Persone, 1986*.

Die beskikbaarheid van betroubare statistiek rakende die ekonomies bedrywige gestremde bevolking was deurgaans problematies. Gevolglik moes van alternatiewe metodes gebruik gemaak word om die bestaande inligtingsbronne optimaal te benut ten einde 'n oorsigtelike beeld van die samestelling van die werkende gestremde bevolking te verkry. Hoewel die metode nie volkome akkurate syfers lewer nie, kan die resultate nogtans as 'n redelike weergawe van die toedrag van sake aanvaar word.

5.2 Voorkoms en verspreiding van die gestremde bevolking

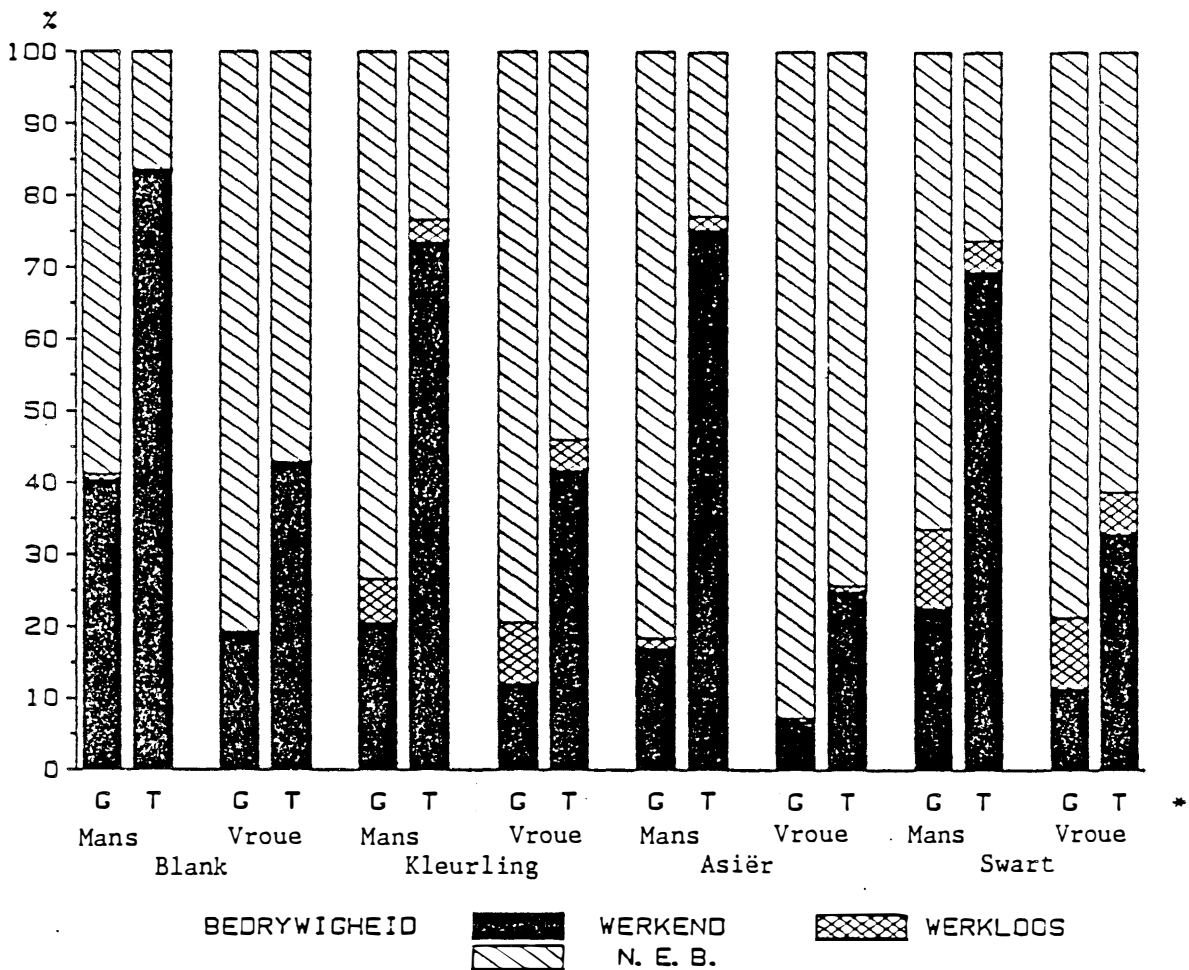
Volgens die raming wat in hoofstuk twee (tabel 2.2) gemaak is, was meer as twee miljoen persone in 1985 in die RSA in die ouderdomsgroep 15 tot 64 jaar gestremd. Volgens die 1980-bevolkingsensus het minder as 20% van die gestremdes in hierdie ouderdomsgroep gewerk. Die ooreenstemmende persentasie vir die totale bevolking was 55%. Aangesien die mate van gestremdheid van die persone nie bekend was nie, kon nie be-

paal word watter persentasie van die nie-ekonomies aktiewe gestremdes wel nog in staat sou wees om sinvolle arbeid te verrig nie.

In figuur 5.1 word die ekonomiese bedrywigheid (werkend, werkloos en nie-ekonomies bedrywig) van die gestremde persone vergelyk met dié van die totale bevolking volgens bevolkingsgroep en geslag. Wanneer 'n mens die gestremdes met die totale bevolking vergelyk, val dit op dat 'n relatief groot persentasie van die blanke gestremdes gewerk het terwyl 'n buitengewoon groot persentasie Asiërgestremdes ekonomies onaktief was.

FIGUUR 5.1

EKONOMIESE BEDRYWIGHEID VAN DIE GESTREMDE EN TOTALE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1980

* G = Gestremdes T = Totale bevolking

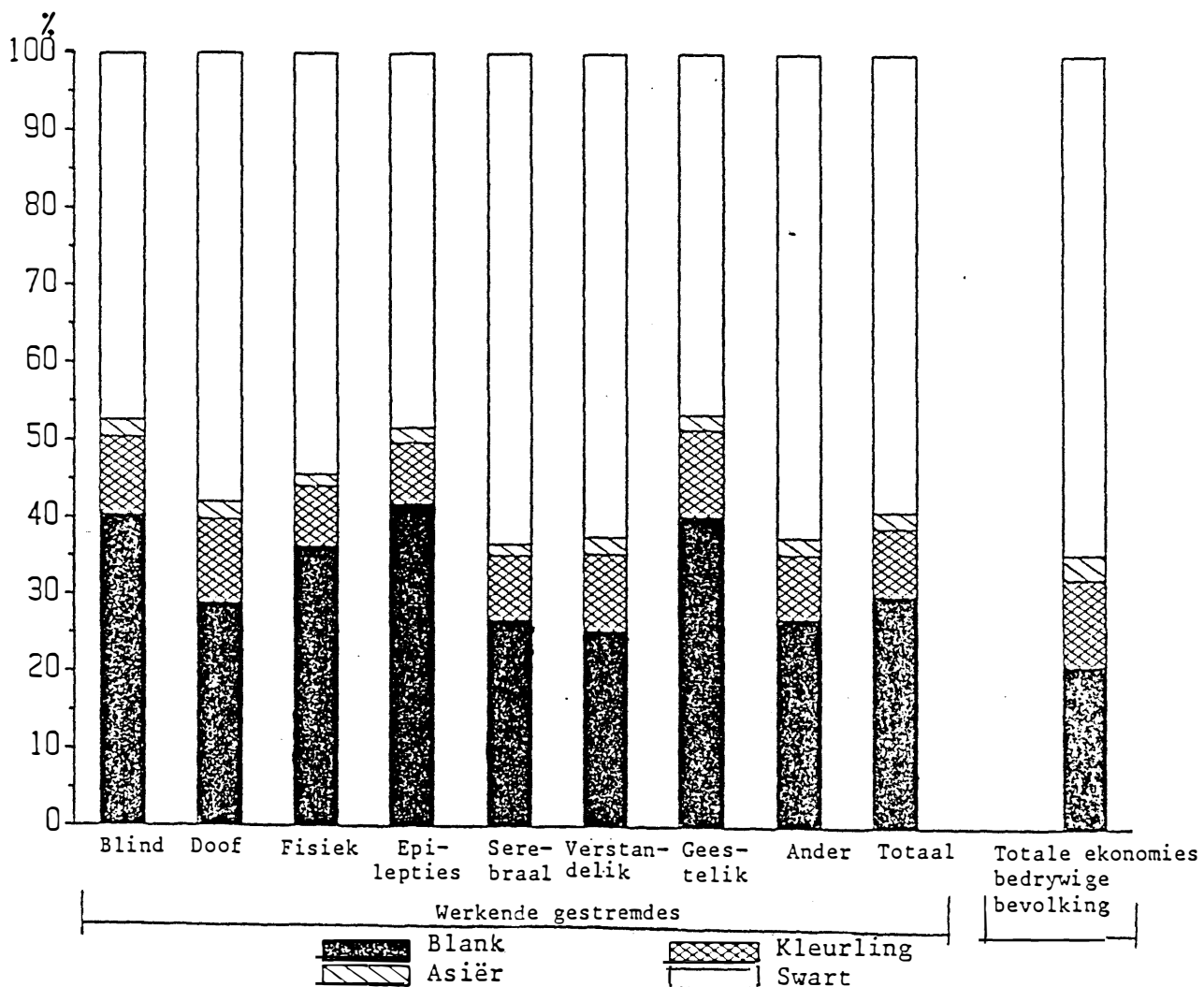
Die werkloosheidskoers by die kleurling- en swart gestremdes was relatief hoog. By die swart vroue was die werkloos byna net so veel as die werkendes. Die huidige ekonomiese klimaat inaggenome, kan aanvaar word dat die werkloosheidsyfers vandag heelwat hoër kan wees.

5.3 Werkende gestremdes

Die bevolkingsgroepverdeling van die werkende gestremdes volgens tipe gestremdheid word in figuur 5.2 vergelyk met dié van die totale ekonomies-bedrywige bevolking in 1985.

FIGUUR 5.2

BEVOLKINGSGROEPVERDELING VAN DIE WERKENDE GESTREMDE EN TOTALE EKONOMIES BEDRYWIGE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

Dit is duidelik dat die blanke gestremdes die arbeidsmag in 'n groter mate betree as die ander bevolkingsgroepe. Hierdie tendens geld veral vir die blindes, epileptici en geestelik gestremdes en in 'n effens kleiner mate die fisiekgestremdes.

In figuur 5.3 word die kwalifikasiepeilverdeling van die werkende gestremde persone met dié van die totale ekonomies bedrywige bevolking volgens bevolkingsgroep vergelyk. Soos verwag kan word, is die kwalifikasiepeil van die gestremdes in die algemeen heelwat laer as dié van die totale bevolking. Daar is byvoorbeeld minder as 40% blanke werkende gestremdes wat st. 10 of 'n hoër kwalifikasie behaal het teenoor die 60% van die totale ekonomies bedrywige blanke bevolking. Slegs 12% kleurlinggestremdes beskik oor 'n kwalifikasie hoër as st. 7 teenoor die 22% van die totale kleurlingbevolking. Die ooreenstemmende syfers vir die Asiërs is 33% teenoor 55% en vir die swartes is dit 7% teenoor 15%.

Die laer geskooldeheidsvlak van die gestremdes word ook in die beroepstruktuur gereflekteer soos duidelik in figuur 5.4 waargeneem kan word waar die beroepstruktuur van die gestremdes met dié van die totale bevolking volgens bevolkingsgroep en geslag vergelyk word.

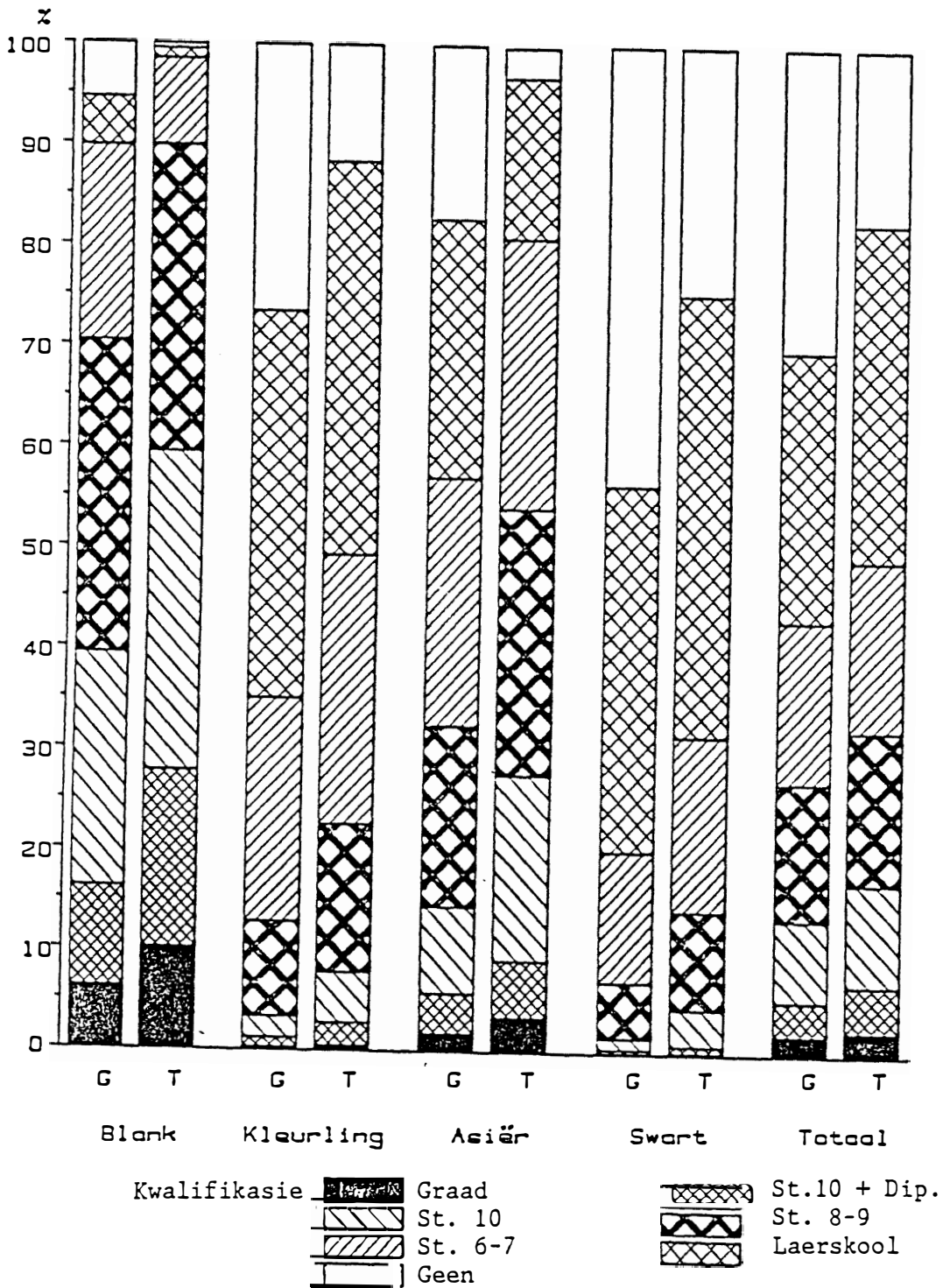
5.4 Werklose gestremdes

Betroubare statistiek oor die werklose gestremde bevolking was moeilik bekombaar. Die enigste bronne waar sodanige statistiek geredelik beskikbaar is, is die Departement van Mannekrag en die Nasionale Gestremdesorgliggame. Geen statistiek is beskikbaar oor persone wat nie aktief werk soek nie.

Uit die werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag blyk dat 'n baie klein persentasie van die werklose gestremdes registreer en

FIGUUR 5.3

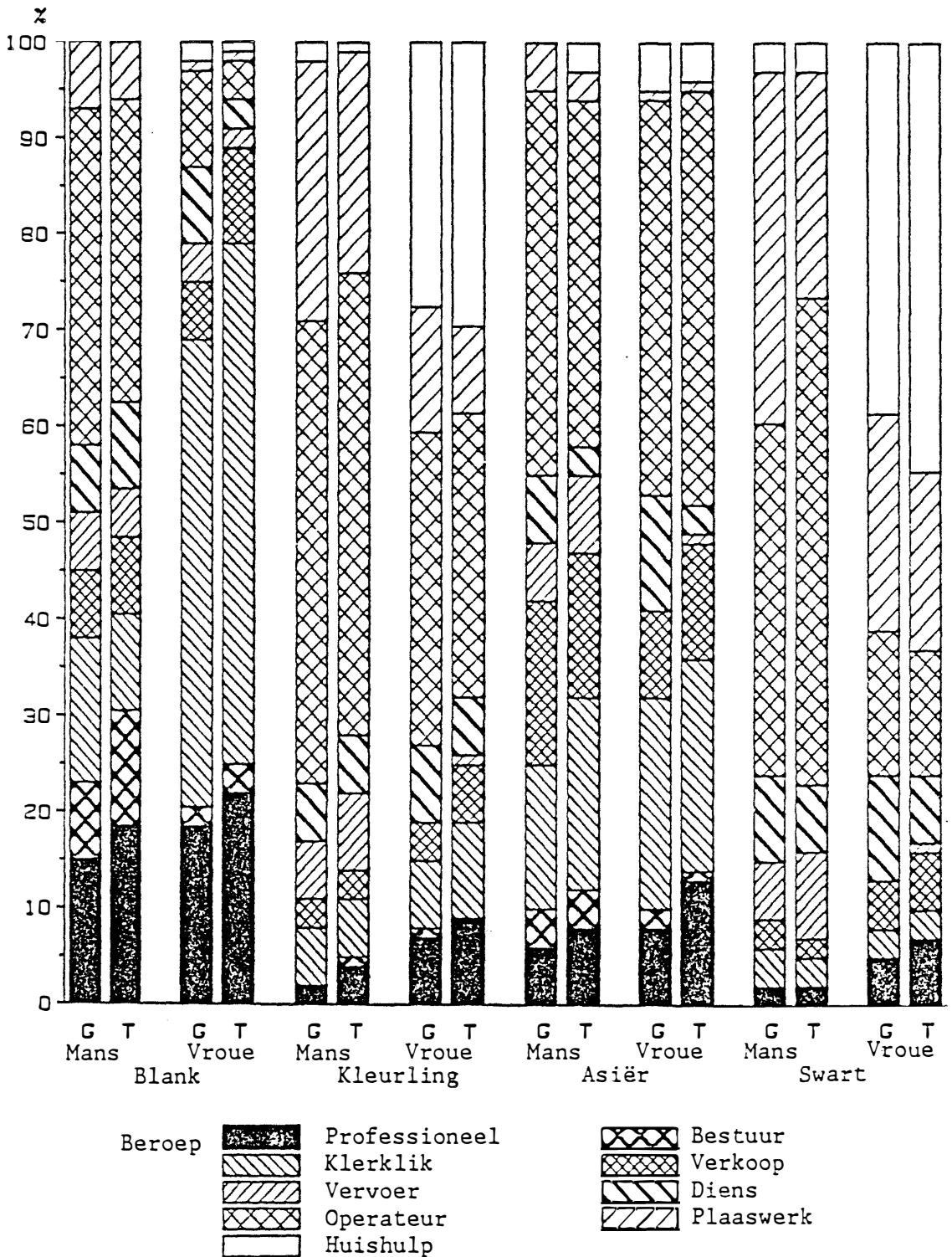
KWALIFIKASIEPEILVERDELING VAN DIE GESTREMDE EN TOTALE EKONOMIES-
BEDRYWIGE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR, 1985

* G = Gestremdes T = Totale bevolking

FIGUUR 5.4

BEROEPSVERDELING VAN DIE GESTREMDE EN TOTALE EKONOMIES-BEDRYWIGE BEVOLKING TUSSEN 15 EN 64 JAAR. 1985

* G = GESTREMDES T = TOTALE BEVOLKING

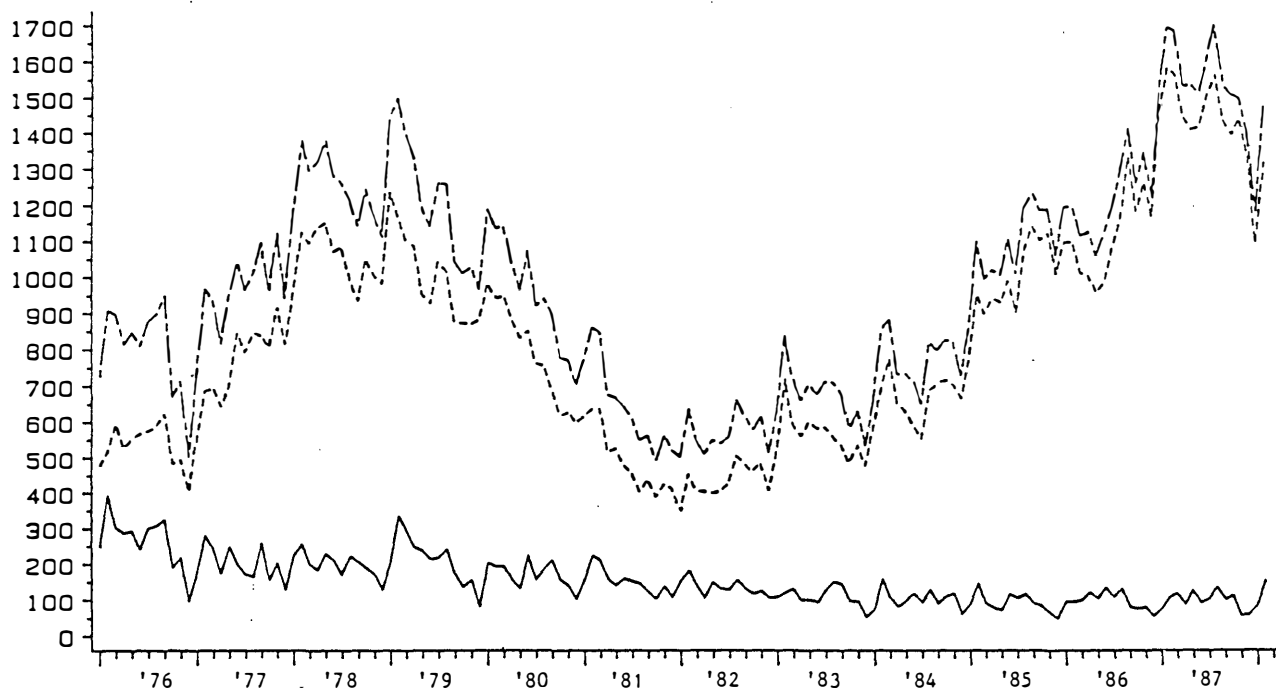
in diens geplaas word. Figuur 5.5 toon die getal werklose gestremdes wat maandeliks sedert 1976 geregistreer het en die getal persone wat in diens geplaas is. Die persentasie persone wat in diens geplaas is, het skerp gedaal - van 33,4% in 1976 tot 6,3% in 1987.

Hiervolgens lê die probleem nie soseer by die werkloses wat traag was om te registreer nie, maar eerder dat die persone wat wel geregistreer het, nie in diens geplaas kon word nie. Daar sal deeglik na indiensplasing by opleiding- en werksentra gekyk moet word en metodes moet ondersoek word om die ope arbeidsmark meer toeganklik vir die gestremde werker te maak.

FIGUUR 5.5

WERKLOOSHEID: GETAL REGISTRASIES, PLASINGS EN WERKLOSES
JANUARIE 1976 - FEBRUARIE 1988

GETAL

Persentasie
geplaas

33 % 21 % 16 % 17 % 18 % 24 % 24 % 16 % 14 % 9 % 8 % 6 %

— Geplaas

- - - - - Werkloos

- · - · - Totaal

BRON: DEPARTEMENT VAN MANNEKRAG

5.5 AANBEVELINGS

5.5.1 Vraelyste vir bevolkingsensus- en lopende bevolkingsopnames

Aanbeveling

Vraelyste wat vir bevolkingsensus- en lopende bevolkingsopnames gebruik word, moet aangepas word om ook sinvolle data oor gestremdeheid in te win.

Motivering

Statistiese gegewens oor gestremdes is in hierdie stadium relatief moeilik bekombaar, meestal onvolledig en taamlik wyd verspreid by verskeie instansies. Die betroubaarheid en resenteheid van beskikbare statistiek is van so 'n aard dat ramings oor die aanbod van gestremdes in die arbeidsmark en die beskikbaarheid van werkgeleenthede nie ongekwalifiseerd vir mannekragbeplannings- en -ontwikkelingsdoeleindes aangewend kan word nie.

Die inisiatiewe van die onderskeie Nasionale Rade om inligting oor die deelnamepatrone van gestremdes aan die arbeidsmark te monitor, is nie voldoende om die vraag na inligting op nasionale vlak te bevredig nie. Indien die Nasionale Rade alle data van 'n sentrale punt soos die Sentrale Statistiekdiens kan verkry, sal dit hulle baie koste bespaar en kan ook meer gekoördineerd opgetree word omdat dieselfde databron gebruik word.

Die bevolkingsensus is die enigste opname waarby alle inwoners van die RSA betrek word. Om hierdie rede moet dringende stappe geneem word om te verseker dat sinvolle statistiek rakende gestremdes met die volgende sensus (1991) ingesamel word. Riglyne en besonderhede oor die prosedure wat gevolg word om addisionele vrae in te sluit, word in bylae F bespreek.

Ander opnames wat deur die SSD op 'n meer gereelde grondslag onderneem word en die moeite kan loon om te ondersoek, is die volgende:

Lopende bevolkingsopnames word maandeliks landwyd op 'n steekproefbasis onderneem om die struktuur van die ekonomies bedrywige kleurling-, Asiër- en swart bevolkingsgroepe te bepaal. Bevolkingsgroep, geslag, ouderdom, ekonomiese bedrywigheid, nywerheid, beroep, kwalifikasie en geografiese gebied word onder meer onderskei.

Mannekrageopnames word jaarliks landwyd op 'n steekproefbasis by ondernemings in die private sektor sowel as by instellings in die openbare sektor onderneem. Ekonomiese sektor, beroep, gebied, bevolkingsgroep en geslag word onderskei. Aangesien die vraelys nie op die individu gemik is nie - die werkgewer gee slegs die totale getal persone wat in sy diens is volgens beroep, bevolkingsgroep en geslag - sou dit uiters moeilik wees om vrae rakende gestremdheid in die vraelys in te sluit.

Ondersoek is ingestel na alternatiewe metodes om inligting oor gestremdes vir doeltreffende mannekragebeplanning in te samel. Die doeltreffendste metode vir die doel sou wees om 'n nasionale register van gestremdes op individuele basis te ontwikkel. Die databasis sou onder andere die volgende besonderhede kon insluit: identifiserende gegewens (I D), bevolkingsgroep, geslag, geboortedatum, primêre en sekondêre gestremdhede, oorsaak, graad van gestremdheid, beroepsevaluasie, beroep, ekonomiese bedrywigheid, ongeskiktheidspensioen of ander toelaes en geografiese gebied. Inligting sou byvoorbeeld bekom kon word deur middel van die maatskaplike werker, distriksgenees^{ker,} hospitaal en land^droskantoor wat die data kon deurgee na 'n sentrale punt, byvoorbeeld die Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling. Die koste verbonde aan die ontwikkeling en instandhouding van so 'n projek is egter geweldig hoog en kan moeilik geregverdig word.

5.5.2 'n Standaardgestremdheidsklassifikasie

Aanbeveling

'n Standaardgestremdheidsklassifikasie moet vir Suid-Afrika ontwikkel word.

Motivering

Ten einde koördinerings tussende verskillende instansies te vergemaklik, is dit noodsaaklik dat 'n eenvormige klassifikasie van gestremdhede vir Suid-Afrika opgestel word. Daar is verskillende uitgangspunte wat gevolg kan word wanneer sodanige klassifikasie opgestel word. Die indeling van gestremdhede tans in gebruik by die verskillende instansies en wat in bylae B verskyn, is hoofsaaklik op 'n mediese grondslag gebaseer. Vir die doel van mannekragbeplanning sou dit egter voordelig wees om ook die werkpotensiaal van die gestremde in ag te neem. Hierdie klassifikasie behoort volledige beskrywings en definisies van die aard en graad van elke gestremdheid in te sluit. Dit sal onder andere ook duidelikheid oor meervoudige gestremdheid moet gee. Dit sou nie aanbeveel word dat alle kombinasies van meervoudige gestremdhede summier in een kategorie ingedeel word nie. Verkieslik moet die primêre en sekondêre gestremdhede geïdentifiseer kan word. 'n Breë raamwerk wat as basis vir so 'n klassifikasie kan dien, word in die laaste kolom van bylae B gegee.

5.5.3 Ongeskiktheidstoelaes en -pensioene

Aanbeveling

Die steisel van ongeskiktheidstoelaes en -pensioene moet ondersoek word.

Motivering

Die teenproduktiewe ongeskiktheidstoelae- en -pensioenstelsel ontmoedig 'n groot aantal potensiële werkers om werk te aanvaar terwyl hulle in staat is om sinvolle arbeid te verrig. Bykomend tot die aanbevelings wat Van Oordt doen in sy Memorandum on the gainful employment of the person who is disabled (Oktober 1986), wat in bylae E ingesluit is, die volgende: Alvorens 'n aanbeveling ten opsigte van die toewysing van ongeskiktheidspensioen gemaak word, moet die ongeskiktheid van applikante geassees^{er} word volgens 'n uniforme en wetenskaplik bepaalde stel indikatore wat vir elke tipe gestremdheid afsonderlik opgestel word deur 'n multi-professionele span wat arbeidsterapeute, psigometriste en kundiges op elke terrein van gestremdheid insluit. So 'n multi-professionele span wat by die beroepsopleidingsentra in die vooruitsig gestel word, sal dan ook verantwoordelik wees vir die evaluering en keuring van applikante. Vir sinvolle indiensplasing is dit nodig dat die gestremde se vermoëns en belangstellings versoen word met moontlike opleiding.

5.5.4 Werkgeleenthede

Aanbeveling

Werkgeleenthede moet op alle produktiwiteitsvlakke vir die gestremde geskep en toeganklik gemaak word.

Motivering

Die hoë werkloosheidsyfer by die gestremdes dui op 'n groot behoefte aan werkgeleenthede vir dié persone. Een van die oorsake van die tekort aan werkgeleenthede kan gevind word in die onkunde by die werkgewers en die publiek oor die vermoëns van gestremdes en gestremdheid in die algemeen. Die gestremde se potensiaal kan beter benut word deur weg te beweeg van die idee dat gestremdes net geskik is

vir spesifieke soorte werk. Sodoende sal die gestremde persoon ook beter met die nie-gestremde persoon in die arbeidsmark kan kompeteer. Die media kan in 'n groot mate gebruik word om hierdie situasie te verbeter.

Nie alleen moet bykomende werkgeleenthede by die opleidings- en werksentrums en die beskermde werkswinkels geskep word nie, maar bestaande werkgeleenthede in die ope arbeidsmark moet meer toeganklik vir die gestremde gemaak word, met ander woorde die gestremde moet 'n gelyke geleentheid gebied word ten opsigte van werkseleenthede.

2.6 SLOTPERSPEKTIEF

Die gebrekkige beskikbaarheid van betroubare statistiese gegewens oor gestremdes plaas ernstige beperkinge op sinvolle manekragbeplanning. Daar is aanduidings van relatief grootskaalse werkloosheid, veral onder die kleurling en swart gestremdes. Hulle indiensplasing word gekortwiek nie alleen deur hulle lae geskooldeheidsvlak en gebrek aan beroepsvaardighede nie, maar ook deur die onkunde van werkgewers oor die werkpotensiaal van die gestremde persoon.

Die verslag gee 'n geheeloorsig van die aanbod van gestremdes, maar hoewel daar nie veel uitsprake oor die beskikbaarheid van werkgeleenthede gemaak kon word nie, dui al die gegewens daarop dat 'n groot tekort aan werkgeleenthede in veral sekere kategorieë bestaan. Dit blyk noodsaaklik te wees dat daar vir die gestremdes op 'n deurlopende basis data ingewin sal word ten einde die vraag en aanbod noukeurig te bepaal en dienooreenkomstig indiensplasingstrategieë te ontwikkel.

BYLAE A

PROBLEME ONDERVIND EN LEEMTES IN DIE ONDERSOEK

Die belangrikste probleem is die algehele gebrek aan betroubare inligting oor die ekonomies bedrywige gestremde bevolking. Die statistiek wat wel beskikbaar is, het talle gebreke.

Algemeen

Daar bestaan nie 'n sentrale inligtingsbron waar relevante inligting verkry kan word nie.

Die gebrek aan 'n definisie van die aard of graad van gestremdhede verminder die bruikbaarheid van statistiek wat wel verkry kan word.

Daar bestaan nie 'n standaard-gestremdhedsklassifikasie nie. Elke instansie gebruik sy eie indeling.

Die term "meervoudig gestremd" skep verwarring - persone met 'n sekondêre gestremdheid word soms by meervoudig gestremd ingedeel en ander kere by die primêre gestremdheid bv. spraakgebreke a.g.v. gehoor- of verstandelike gebreke.

Aangebore en verworwe gestremdhede word nie in die beskikbare bronne onderskei nie.

Inligting oor werklose gestremdes is moeilik bekombaar. By die meeste welsynsorganisasies is hierdie inligting slegs beskikbaar by die maatskaplike werkers vanaf die persoonlike lêers van die persone wat by hulle aangemeld het.

Inligting oor die gestremde werker in diens by organisasies in die ope arbeidsmark is moeilik bekombaar.

Bevolkingsensusse van die Sentrale Statistiekdiens

In die 1985-sensus is gestremdheid glad nie geïdentifiseer nie.

Die 1980-sensus toon groot ondertellings.

Swaksiendes en hardhorendes word nie onderskei nie.

Serebraalgestremdheid is nie onderskeibaar van fisiekgestremdes nie

bv. spasties-parapleeg, spasties-kwadrupteeg.

Die graad van gestremdheid word nie aangedui nie.

Spraakgestremdheid word nie onderskei nie maar by die kategorie "nie elders geklassifiseer" ingedeel.

Werkloosheidstatistiek van die Departement van Mannekrag

Baie min werklose gestremdes registreer.

Feitlik geen swartes registreer nie.

Dowes en hardhorendes word nie van mekaar geskei nie.

Polio word saam met breinbesering en serebrale verlamming ingedeel.

Kwalifikasiepeil en ouderdom is nie volgens tipe gestremdheid beskikbaar nie.

Hoofverslag uit die Jaar van Gestremde Persone 1986

Meervoudiggestremde persone word nie afsonderlik onderskei nie - hulle word by die primêre gestremdheid ingedeel.

Feitlik geen statistiek oor die werkende en werklose gestremde is ingesluit nie.

LEEMTES IN DIE NAVORSING

Die metode wat gevolg is om die samestelling van die werkende gestremde bevolking te bepaal, leun swaar op die 1980-bevolkingsensus. Die groot ondertellings - veral by die laer- en hoër-gevoelingsvlakke - het tot gevolg dat 'n skewe beeld van die samestelling verkry kan word. Wanneer die 1930-struktuur toegepas word op die veel groter syfers van 1985, is daar die moontlikheid dat 'n relatief klein "fout" in die 1980-sensus buite verhouding vergroot word na onrealistiese getalle in 1985.

BYLAE B
GESTREKTHEIDSIWDELING VOLGERS DIE WERSKILLEWDE IWLGTINGSBRONNE

RGN/NOR Werrkornitee	Sentrale Statistiekdiens 1980-Bevolkingsensus	Departement van Mannekrag Werkloosheidstatistiek	Dept. van Nasionale Gesondheid en Bevolkings- ontwikkeling Hoofverslag van die Jaar van Gestremde Persone 1986	Voorgestelde breë raamwerk vir gestremdeidsklassifikasie
1. Sintuiglik gestremd a. Gesiggestremd 1. Blind 2. Swaksierende	7-Blind	1-Blind 2-Swaksierende 3-Ander gesigsgebreke	b Gesiggestremdes b(i) Blind b(ii) Swaksierende	1 Kommunikasie gestremdeid 11 Gesiggestremd 11.1 Blind 11.2 Swaksierende
b. Gehoorgestremd 1. Doof 2. Hardhoierend	8-Doof 9-Doofstom	4-Gehoorgebreke (insluitende doofstomheid)	a Gehoorgestremdeid a(i) Doof a(ii) Hardhoierend	12 Gehoorgestremd 12.1 Totaal doof 12.2 Betekenisvol gehoor- gestremd 12.3 Meetbaar gehoorgestremd 13 Spraakgestremd 14 Ander kommunikasie ge- stremdeid byvoorbeeld gebrek aan vermoë om te kan lees of skryf
2. Fisiek gestremd a. Aangebore b. Verworwe	11-Kreupel 12-Spasties - parapleeg 13-Spasties - kwadrupleeg	6-Ortopediese gebreke	c Liggaamlike gestremdeid	2 Fisiek gestremd
3. Neurologies gestremd a. Epilepties b. Serebraalgestremd c. Verstandelik gestremd d. Verstandelik ernstig	10-Epilepties 14-Spasties - hemipleeg 15-Spasties - ander 5-Verstandelik gestremd	8-Epilepsie 7-Breinbesering, serebrale verlamming, polio 9-Verstandelike vertraging	e Epilepsie d Serebraalgestremdeid g Verstandelik gestremd g(i) Matig gestremd g(ii) Ernstig gestremd g(iii) Sorg afhanklik	3 Epilepties 4 Serebraalgestremd 5 Verstandelik gestremd 51 Sorg-afhanklik 52 Ernstig gestremd 53 Matig gestremd
4. Geestelik gestremd	2-Skisofoenie of soortgelyke ernstige geestesongesteldheid 3-Neurose of soortgelyke minder ernstige geestesongesteldheid 4-De mensie 6-Ander geestesongesteldheid	10-Psigotiese toestande 11-Ander geestesgebreke	h Geestesgestremdeid	6 Geestelik gestremd 61 Ernstig geestelik ge- stremd bv. skisofoenies 62 Minder ernstig geestelik gestremd bv. neurose
5. Meervoudig gestremd	17-Meer as een gestremdeid	14-Meervoudig gestremd	(word by die primêre gestremdeid ingedeel)	7 Outisue
6. Ander	16-Permanent siek 18-Nie elders geklassifiseer	12-Chroniese siektes 15-Ander gebreke 5-Spraakgebreke, uitsluitend doofstomheid	j Permanent siek n Genetiese afwykings (nie elders gemeld) l Spraakgestremdeid f Outistiese gestremdes	9 Nie elders geklassifiseer 91 Permanent siek 92 Bejaardheid 93 Genetiese afwykings n.e.g 99 Ander
Nie ingesluit nie	1-Verslawing	13-Verslaafdes	k Militêre gesondheid l Nywerheidsgesondheid m Bejaardheid	

BYLAE C
VOORKOMS VAN GESTREMDHEID VOLGENS DIE 1980-BEVOLKINGSENSUS

Tipe gestremdheid	Geslag		Blank		Kleurling		Asiër		Swart		Totaal	
	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000	Getal	Per 1000
Blind	Manlik	1746	0,77	1404	1,09	374	0,92	7859	0,90	11383	0,90	
	Vroulik	1744	0,76	1367	1,03	286	0,69	7994	0,97	11391	0,93	
	Sub-totaal	3490	0,77	2771	1,06	660	0,81	15853	0,93	22774	0,91	
Doof	Manlik	2590	1,14	1641	1,27	409	1,01	6601	0,75	11241	0,88	
	Vroulik	2635	1,15	1469	1,10	358	0,87	5629	0,68	10091	0,82	
	Sub-totaal	5225	1,15	3110	1,19	767	0,94	12230	0,72	21332	0,85	
Fisiek	Manlik	8533	3,76	7474	5,78	1692	4,16	34226	3,91	51925	4,08	
	Vroulik	7072	3,10	4349	3,27	1031	2,50	20871	2,52	33323	2,71	
	Sub-totaal	15605	3,43	11823	4,51	2723	3,32	55097	3,24	85248	3,41	
Epilepties	Manlik	2599	1,15	1818	1,41	401	0,99	5273	0,60	10091	0,79	
	Vroulik	2152	0,94	1213	0,91	233	0,56	3176	0,38	6774	0,55	
	TOTAAL	4751	1,04	3031	1,16	634	0,77	8449	0,50	16865	0,67	
Serebraal	Manlik	1645	0,73	1059	0,82	262	0,64	2493	0,28	5459	0,43	
	Vroulik	1411	0,62	795	0,60	190	0,46	1545	0,19	3941	0,32	
	TOTAAL	3056	0,67	1854	0,71	452	0,55	4038	0,24	9400	0,38	
Verstandelik	Manlik	9012	3,97	6260	4,84	1764	4,34	28429	3,25	45465	3,57	
	Vroulik	7754	3,40	4672	3,51	1265	3,07	13411	1,62	27102	2,20	
	Sub-totaal	16766	3,68	10932	4,17	3029	3,70	41840	2,46	72567	2,90	
Geestelik	Manlik	3767	1,66	2179	1,69	634	1,56	13259	1,52	19839	1,56	
	Vroulik	4041	1,77	1331	1,00	379	0,92	6676	0,81	12427	1,01	
	Sub-totaal	7808	1,72	3510	1,34	1013	1,24	19935	1,17	32266	1,29	
Meer as een	Manlik	825	0,36	296	0,23	139	0,34	1407	0,16	2667	0,21	
	Vroulik	915	0,40	232	0,17	83	0,20	955	0,12	2185	0,18	
	Sub-totaal	1740	0,38	528	0,20	222	0,27	2362	0,14	4852	0,19	
Ander	Manlik	7922	3,49	5949	4,60	2633	6,48	23826	2,72	40330	3,17	
	Vroulik	7696	3,37	5275	3,96	2119	5,14	18694	2,26	33784	2,75	
	Sub-totaal	15618	3,43	11224	4,28	4752	5,80	42520	2,50	74114	2,96	
Totale getal gestremdes	Manlik	38639	17,04	28080	21,73	8308	20,43	123373	14,10	198400	15,60	
	Vroulik	35420	15,52	20703	15,56	5944	14,41	78951	9,55	141018	11,47	
	TOTAAL	74059	16,28	48783	18,60	14252	17,40	202324	11,89	339418	13,57	
Totale bevolking	Manlik	2267804		1292447		406589		8751231		12718071		
	Vroulik	2282115		1330701		412421		8269067		12294304		
	TOTAAL	4549919		2623148		819010		17020298		25012375		

BYLAE D

UITBETALING VAN ONGESKIKTHEIDS- EN BLINDE PENSIOENE

Die onderstaande tabel toon die aantal persone wat ongeskiktheids- en blinde pensioene ontvang het, asook die totale bedrag wat aan hierdie persone uitbetaal is.

Bevolkingsgroep	Ongeskiktheids- pensioene		Blinde pensioene	
	Aantal	Rand	Aantal	Rand
Blank *	35 754	7 721 867	766	165 712
Kleurling **	81 918	13 199 420	1 451	240 959
Asiër **	20 542	3 300 964	321	52 857
Swart **	100 308	11 566 072	4 766	556 936
TOTAAL	238 522	35 788 323	7 304	1 016 464

* Syfers vir Julie 1988

** Syfers vir Junie 1988

Bron: Blankes: Departement van Nasionale Gesondheid- en Bevolkingsontwikkeling
 Kleurlinge: Departement van Nasionale Gesondheidsdienste en Welsyn
 Raad van Verteenwoordigers

Asiërs: Mnr. R.H. van Oordt
 Departement van Nasionale Gesondheidsdienste en Welsyn
 Raad van Afgevaardigdes

Swartes: Provinsiale Administrasie van Transvaal.

MEMORANDUM ON THE GAINFUL EMPLOYMENT OF THE PERSON WHO IS DISABLED1. OBJECTIVE:

TO INCREASE THE PRODUCTIVE CAPABILITY OF THE DISABLED AND TO PROVIDE FOR A SECOND LEVEL EMPLOYMENT MARKET ON A MULTI-RACIAL, MULTI-DISCIPLINARY BASIS

2. BACKGROUND:

The State is spending millions of rands on supporting persons who are disabled by way of social pensions, or alternatively by subsidising various organisations for the care and training of the disabled. Figures which have been established are as follows:

Disability pensions and	
Blind pensions	R337 539 000
Protective workshops	3 177 000
Hostels for handicapped	9 775 000
Special schools	150 165 000
Department of Manpower -	
Sheltered workshops etc.	<u>9 656 000</u>
	<u>510 312 000</u> per annum

In addition a reasonable estimate of the medical, hospital and rehabilitation expenses incurred by the State can be made. Figures available from the Medical Fitness for Work unit attached to the H.F Verwoerd Hospital reveal that the average cost of rehabilitating one person amounts to R1503,48. As the time factor of persons requiring medical and hospital treatment can range from a few days to protracted periods, it is considered reasonable to assume that a similar figure can be added in respect of medical and hospital costs which gives a total figure of R3006,96. If treatment were to be provided for all 239 600 persons who were disabled in 1985, a total amount of R720 467 610 would have been spent. Whilst the above is an assumption based on facts, there is no doubt that the State is spending millions on the disabled, to which must be added the contributions made by private enterprise, persons and organisations.

TO WHAT PURPOSE !!!

Only a minimal percentage of the persons who are disabled are taken up in the open market. During 1985, the Department of Manpower only placed 624 in the open labour market as follows:

Professional and semi-professional	2
Technical	1
Administrative	9
Clerical	39
Sales work	23
Skilled trades	125
Mining Industry	27
Transport and communication	14

Semi-skilled	89
State and para-statal services	77
Unskilled	211
Unclassified	7
	<u>624</u>

This represents 0,26 percent of the total disabled.

There are, of course, other disabled who are in employment either through schools, institutions or by their own efforts but to all intents and purposes, it is safe to accept in principle that the open labour market is not available to the disabled, and that the State and Private sector are spending vast amounts of money on which no return is being received other than the satisfaction that the welfare of the disabled is being cared for. From investigations made over the past six months, there is no doubt whatsoever that a large number of disabled are capable of work in varying degrees but they are prepared, in fact encouraged, by the existing disability pension system, to sit back and rely on the State for their support.

The State cannot continue to support these persons indefinitely. Funds available to the State are becoming restricted and there is a need to have an urgent, objective and practical look into redistributing the finances indicated above for increasing the productive capability of the disabled. A second level employment market needs to be provided. This will not only benefit the economy of the country by providing job opportunities but will also provide the disabled person with independence and a feeling of self-esteem.

As part of its contribution to the Year of the Disabled the Administration: House of Delegates appointed a Sub-committee to investigate ways and means of mobilising the disabled to become productive (ie. to achieve the optimum of which he is capable).

3. DISCUSSION:

A diagrammatic outline of the plan proposed by this Sub-committee is overleaf and is discussed as follows:

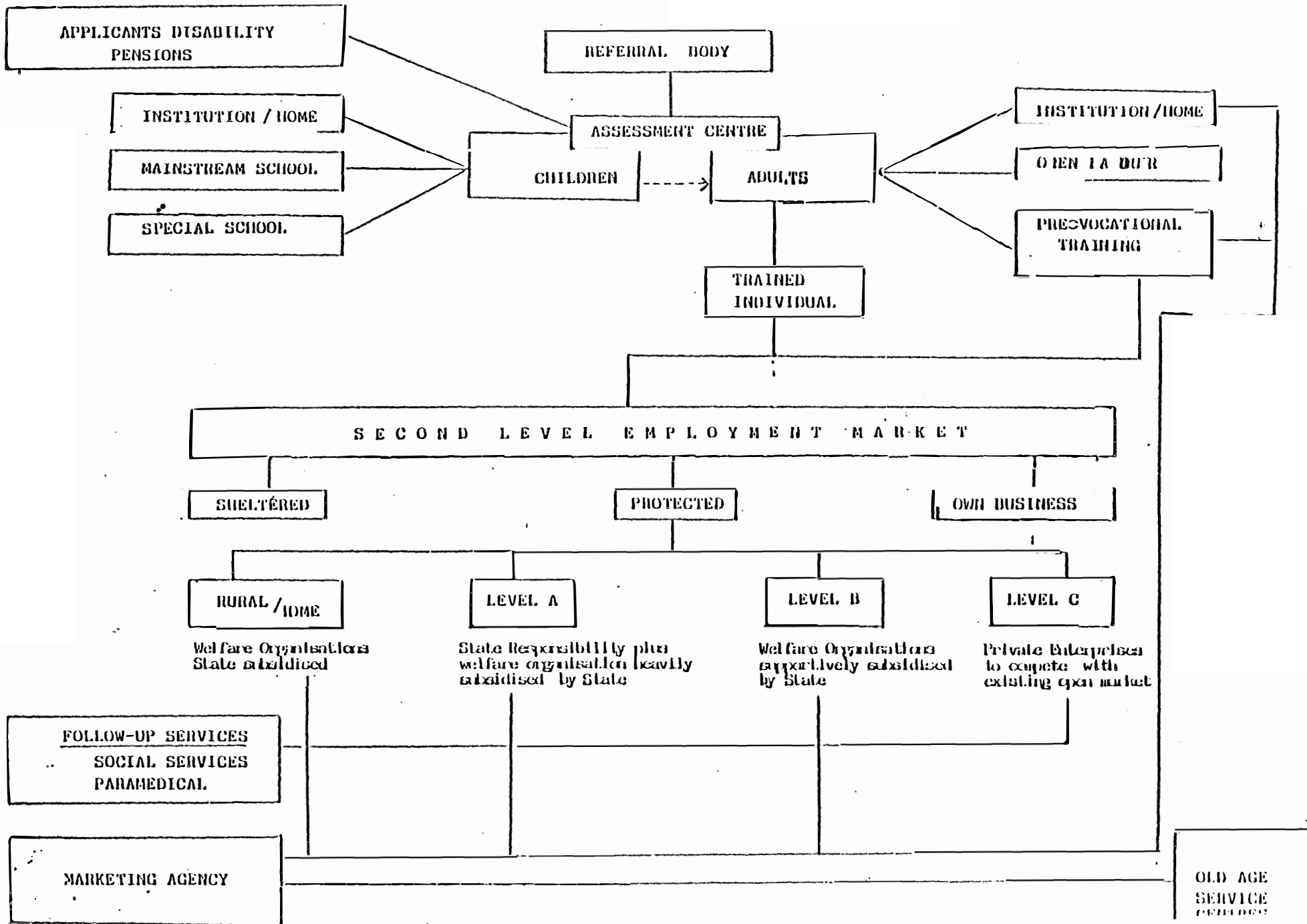
The Referral Body:

This includes Hospitals, schools, welfare organisations, District Surgeons, private practitioners, Local Authorities and others.

Assessment Centres:

This is a vital component of the plan as nearly all the persons who are disabled need to be accurately assessed as to where their place is in life and what direction they need to follow in the future.

There are currently various assessment centres available, ie. the Department of Manpower, Universities and hospitals but in the main mostly psychometric assessments are carried out. In general these centres are inadequate to provide the necessary assessment. The type of assessment centre required is similar to

that of the Medical Fitness for Work Centre attached to the H.F. Verwoerd Hospital.

Institution/Home:

The children and adults who will not be of any practical use in the productive field will be taken up preferably in the home environment or in Institutions which should be the responsibility of the State. These Institutions should be regarded as Occupational Rehabilitation Centres and it is considered reasonable that they should be provided close to special schools.

Mainstream School and Open Labour:

The child and adult moving into these areas are regarded as normal and excluded from discussion.

Special Schools and Pre-vocational Training:

The child and adult involved in these areas are regarded as being in the process of being equipped for the Second Level Employment market. At present there are numerous such institutions in South Africa and a lot of money is being spent by the State. Unless a place for these persons is found in a labour market all this money will have been spent to little avail. The person will have to be paid a disability pension with the consequent demotivation to work and the possibility of becoming frustrated as he cannot make use of the training he has received. At present there are 15838 persons of all population groups at special schools in the Republic.

Trained Individual:

These are persons who have already obtained a skill/profession and have subsequently become disabled for whatever reason and can move straight into the second level employment market after rehabilitation.

SECOND LEVEL EMPLOYMENT MARKET

Sheltered Employment

This is the responsibility of the Department of Manpower. At present approximately 2000 disabled are catered for in 13 workshops throughout South Africa. Legislation exists which make it impossible for the Sheltered workshops to compete against the open market and the workshops are restricted to manufacturing for the State and para-statal organisations. The sheltered employment field will remain the responsibility of the Department of Manpower. It is considered however because of its non-competitive nature that sheltered employment cannot be expanded sufficiently to cope with the total disabled work force.

Own Business

There are disabled who have the ability and financial wherewithal to set themselves up in their own business. This area is therefore excluded from discussion.

Protective Workshop

At present there are 65 workshops and 54 Hostels for the handicapped throughout the Republic being subsidised by the State catering for 2 864 and 2 831 disabled respectively. The current emphasis throughout these institutions is heavily welfare orientated and persons attend mostly on a voluntary basis. Each workshop is manned according to the population group and consists of persons whose productivity is often very low. It is proposed that workshops, instead of the emphasis being on welfare should become business orientated, thereby providing more incentive to motivate the disabled.

Despite a State subsidy of up to a maximum of R1006 per annum per person the existing workshops are not viable, due to the restrictive conditions under which they are operating, some of which are detailed hereunder:

- (a) lack of finance;
- (b) lack of suitable premises;
- (c) restriction to population groups;
- (d) lack of responsibility on the part of the disabled persons taken up in a protective workshop as they basically only work or attend when they are so inclined (the person can always rely on their disability pension received from the State);
- (e) lack of incentive in respect of those who want to work as their earnings are restricted by virtue of the fact that they lose their pension once their income exceeds the limit laid down in the respective population groups means test.
- (f) General inability to market the commodities/labour produced by the workshops. The problem with providing the disabled with employment prospects are becoming increasingly greater in view of the establishment of special schools etc., for their training. As will be seen, huge sums of money are being spent by the respective Education Departments in this sphere. On completion of training, the children generally have little or no chance of being taken up in employment as sheltered employment is extremely restricted and the open market is to all intents and purposes closed to less than normal persons especially in the current climate where unemployment is very high.

With the availability of assessment centres, it will be possible to assess the disabled accurately and it is considered that workshops should be divided into three levels:

- A Level - for the low production person
- B Level - for the average production person
- C Level - for the high production person.

A Level:

It is obvious that there are numerous persons who are excessively impaired, eg. severely mentally handicapped persons who would not be capable of producing saleable commodities/labour on a viable basis. They nevertheless, under supervision, are capable of producing goods which are saleable. It might be pointed out that one hostel exists in Pretoria where the workshop, although manned by low level production persons, actually produces sufficient income to cover its expenditure.

The work to be carried out at this level is to be undertaken on the workshop floor and should include simple, routine assembly work orientated towards occupational therapy rather than productivity, like:

- (i) packing, labelling, sealing and despatching;
- (ii) mailing, typing addresses on envelopes, putting the stamps on and posting of letters (accounts, advertisements etc).

Financial remuneration if any, is incidental to the primary function of providing occupational rehabilitation. For this reason it is recommended that this level should either be provided by the State or alternatively a welfare organisation to be subsidised by the State to the extent of covering deficits in operational costs.

Staff will include
Workshop Manager,
Supervisor,
Drivers,
Clerical Assistant.

Each workshop in this level should be restricted to a maximum of 100 persons who are disabled.

Level B:

As opposed to Level A productivity should be stressed in Level B and the workshops should be structured towards financial viability. The type of work undertaken should be more complex and include

- (i) assembling of different components; and
- (ii) manufacturing of special components for a product and other manufacturing contracts.

The workers should be remunerated according to productivity and also guaranteed minimum wages equivalent to the existing social pension payable. The pension can therefore be withdrawn.

The workers in this level can, depending on performance, be upgraded to the Level C workshop - or alternatively downgraded back to Level A.

Staff should include:
Workshop manager,
Assistant Manager,
Supervisors,
Quality controllers,
Drivers,
Clerical assistant.

At this level there should be no reason why the disabled cannot be employed as permanent staff depending on their capabilities. The State subsidy for this workshop should also be based on subsidising the deficit which should be reasonably

low in view of the "viable" concept.

Level C:

This Level would employ only those who are capable of production at a high level and should be entirely privatized. Not only is this in keeping with the existing State Policy on privatization, it would also save the State a lot of money as no subsidy would be payable .

Investigations and numerous discussions with private businessmen and the Small Business Development Corporation reveal that there is absolutely no doubt that such a workshop could be an extremely profitable one. It will also give the disabled an opportunity to work in an environment that will not place the same stresses on him as when he is in the open labour market. Yet it will place him in a situation where he is part of an organisation competing with the open labour market.

As the State is a partner in the Small Business Development Corporation, it is recommended that this corporation be requested to assist such workshops in becoming viable businesses and to provide these businesses with the necessary capital to commence operations. It can also be mentioned that there already exist large firms who are interested in establishing a "protected" workshop for the manufacture of various components.

The Staff needs to include
Manager,
Production manager,
Supervisor,
Marketing Consultant,
Technicians,
Clerical Staff,
Drivers.

It is recommended that such businesses be started in small units of 50 persons each which can be expanded throughout the country. It is at this level that the concept of "welfare" is completely dispensed with and becomes extremely business orientated.

Rural/Home:

Workers in this area will obviously include all the 3 levels indicated above and should be organised on a village community basis.

The types of work undertaken must be co-ordinated by the Marketing Agency explained hereunder and can include Farming, Gardening, Home Industries, Domestic and Ethnic products. This also includes cottage type industries where there are many people available to work from their homes. It is recommended that once such a unit is established, the Department of Agriculture could be contacted to provide support for farming. It is understood that some form of assistance is already been given to the Black population group but it is considered possible that this can be extended to persons who are disabled.

Follow-up Services:

In view of the vast sums of money currently spent on the disabled, the whole structure outlined in this memorandum can disintegrate if follow-up services by paramedical staff and social services are not maintained. At this point in time due mainly to lack of finance, follow-up services are basically non-existent. It would appear that in most cases once a person who is disabled is rehabilitated, he is left to his own devices and it is obvious from the various statistics quoted in respect of those persons taken up in the labour market compared to those in receipt of disability pensions, that most disabled have lost all motivation to work and rely totally on the disability pension. By continuous follow-up not only in the work areas shown on the diagram, i.e. Rural/Home, Level A, Level B and Level C but also to homes after treatment, rehabilitation and training, prospective workers in the disabled field could be encouraged to seek employment. To protect its massive investment in the field of the disabled, the State must provide these services to ensure that it at least obtains some form of return by way of productivity or alternatively savings in social pensions. These services can be seconded to the various welfare organisations.

Marketing Agency:

This is the most vital aspect of the whole plan outlined in this memorandum. It is essential that all the goods manufactured, either occupational work at the Institutions or at the various levels of protected workshops, are marketed in accordance with the free enterprise system. In fact, even the articles produced at schools and pre-vocational training centres should be made available to the Agency to at least provide the maximum income possible. In the various visits to all workshops, schools, etc. it is obvious that many items purchased are saleable but these articles are allowed to leave the Institutions at nominal sums of money. Here again it is obvious that the concept of welfare is being emphasised and not that of business. Aggressive marketing can change the whole picture of the disabled, allowing him to become self-dependant. It is also required of the Marketing Agency to co-ordinate the efforts of those persons involved in Rural/Home and cottage industries as the Agency will be aware of what commodities are most easily made and sold. It is perhaps possible to establish an outlet for the sale of the various commodities but this is a field best left to the Marketing Consultant. It is recommended that the State appoint the Consultant, again so that its massive investment can be protected.

Applicants: Disability Pensions:

As a result of the Welfare concept in regard to the disabled the disability pension has become a major problem. The award of a disability pension has resulted in the majority of disabled, lacking the motivation to work either in the open labour market or the existing protective workshop field.

This pension gives the person a permanent income and he has come to regard this as his right.

It has encouraged

- (a) refusal to work,
- (b) poor attendance at protective workshops
- (c) poor productivity,

7(d) undesirable behaviour in the working place as dismissal is no threat to his income.

A further problem in the workshop is that being in receipt of a pension, he has no incentive to produce optimumly as this will give him an income in excess of the maximum income in terms of the means test which means he can either lose his pension entirely or alternatively obtain a reduced pension.

A survey was conducted at a few workshops on the basis of how the person who is disabled would react if his pension was to be taken away from him and that he be paid a minimum wage equivalent to his pension. Although the person would still receive the same money as his pension, this principle was in the majority not acceptable to the worker as he still regards the pension as his unalienable right.

The present methods of assessing an application for a disability pension makes it basically easy for an award to be made as the information available to the District Surgeon on a relatively cursory examination and obviously then also the Pensions Medical Officer is insufficient for an accurate assessment to be made.

The definition of a disabled person as laid down in the Social Pension Act No. 37 of 1973 means: "any person who has attained the age of 16 years and is owing to physical or mental disability unfit to obtain from any service, employment or profession the means needed to enable him to provide adequately for his maintenance".

Regulation 12 (1)(f) of the regulations promulgated under the Social Pensions Act goes further and states that " No person shall be eligible for a disability Pension if, although suffering from some physical or mental infirmity, he is nevertheless in the opinion of the Director-General able to undertake some kind of employment or for reasons regarded by the Director-General as insufficient refuses to accept employment which he is able to undertake and which is suitable for him in his circumstances and will enable him to support himself properly".

It is obvious, therefore, that the applicant for a disability pension should be assessed by the assessment centre before a social pension is awarded. This will not only provide the opportunity to correctly place a person in the labour field but will also assist in preventing the lack of motivation existing in the disabled on a pension. It will also provide the opportunity to correctly man the various areas of employment outlined above.

It will obviously take some time before assessment centres can be provided but in the interim, in view of the fact that existing protective workshops are seeking additional labour, it is recommended that applicants for disability pensions be channelled through various welfare organisations so that they can be made aware of availability of work for which they are capable.

It is also recommended that once a person is awarded a disability pension and he subsequently finds employment in any of the fields

indicated in the memorandum, his pension should be suspended for 3 months and not cancelled as is presently the case. This means that the person will be given the opportunity of proving his adaptability to employment without the fear, which currently exists, that should he not make the grade, he must go through the whole process of reapplying for a disability pension with its consequences of re-examination, delay and additional administrative work on the part of the State Departments involved.

Availability of Premises:

One of the main problems identified in relation to the obtaining of premises especially when private welfare organisations want to provide protective workshop facilities is the inordinate delay in obtaining funding from the National Housing Commission. The process is a long one, in fact it has been established that the whole process can take up to 5 years. This not only means the additional outlay involved with the escalation in costs; it also delays the provision of the workshop. The procedures involved in obtaining loans from the National Housing Commission should be urgently reviewed with the purpose of reducing the existing delays drastically.

4. CONSULTATIONS HELD/TO BE HELD WITH OTHER DEPARTMENTS/BODIES:

Preliminary discussions have already been held with the following Departments/organisations who have intimated that the various problems relating to the mobilization of the disabled into an effective "producing force" are not insolvable and they have agreed in principle to the proposals outlined in the memorandum.

- (i) Department of National Health
- (ii) Department of Manpower
- (iii) Administration: House of Assembly
- (iv) Administration: House of Representatives

The implementation of the proposals will need the co-operation of the abovementioned Departments plus the following:-

- (a) The Department of Constitutional Planning
- (b) The Department of Agriculture, Economics and Marketing
- (c) The Department of Trade and Industry
- (d) The Small Business Development Corporation
- (e) S A National Council for Mental Health
- (f) National Council for the Physically Disabled in S A
- (g) S A National Council for the Blind
- (h) S A National Council for the Deaf
- (i) S A National Epilepsy League.

5. FINANCIAL IMPLICATION:

Assessment Centre

A study has already been completed of assessment centres based on the actual details of the existing Medical Fitness for Work attached to the H.F. Verwoerd Hospital and the financial implications are:

- (i) The erection cost of the centre is estimated at R1,2 million but it is also possible to hire suitable accommodation to utilize existing accommodation, eg. at

optimally eg. Lenasia Clinic (Transvaal Provincial Administration) or extra facilities currently available:

- (ii) Equipment for the centre R400 000;
- (iii) The cost of running the centre excluding staff is estimated at R50 000 p.a. (Based on a service for ± 60 persons per day).

In the study a norm was set at 1 assessment centre per 400 000 population. Assuming the maximum cost including the erection of such centres the total cost to provide 60 units (24 000 000 people divided by 400 000) will be:

Capital cost:

Erection	60 x R1,2 million	72 000 000
Equipping	60 x R400 000	<u>24 000 000</u>
		<u>96 000 000</u>

Running Cost (Including Personnel)

60 x R300 000	18 000 000 p.a.
---------------	-----------------

18,63% of the 170 disabled who were rehabilitated at the Medical Fitness for Work Centre are now working. This not only means a saving to the State by way of social pensions but also includes Revenue paid into the State by means of income tax.

On available statistics 18,63% of the disability pensions presently paid to all population groups will save the State ± R68 million per annum:

6478 Whites @ R2376 p.a.	24 273 216
18372 Coloureds & Indians @ R1764 p.a.	14 334 264
25219 Blacks @ R1164 p.a.	<u>29 354 916</u>
	67 962 396 per annum

To this amount must be added the income generated to the State by way of taxes. It is accepted that statistics are always debatable but there can be absolutely no doubt that the employment of a minor percentage of the existing disabled in receipt of pensions can only be of tremendous benefit to the State.

Marketing Consultant

This is difficult to assess as it will depend on the size of the various organisations but initially it is expected to cost ± R100 000 per annum.

6. PERSONNEL IMPLICATIONS:

Assessment Centre:

The staff necessary for the functioning of the assessment centre will include the following:

5	Occupational Therapists	R11 898	-	R19 044
3	Senior Industrial Technicians	R22 542	-	R26 730
1	Craft Instructress	Say R1500		
1	Administrative Officer	R14 130	-	R19 746
2	General Assistants	R 3 318	-	R 3 558

A supportive service will be required from a departmental team comprising :

1	Senior Occupational Therapist	R18 342	-	R22 542
1	Psychologist	R11 898	-	R30 918

1	Social Worker	R11 898	-	R15 534
1	Speech Therapist	R11 898	-	R19 044
1	Physiotherapist	R11 898	-	R19 044
1	Psychiatrist	R41 820	-	R43 446
1	Vocational Guidance Councillor	R11 898	-	R30 918
1	Placement Officer	R22 542	-	R26 730

which team will be sufficient to cope with at least 3 equivalent centres. To encourage families to assist in motivating the disabled it might be necessary to provide more than 1 social worker per team. Calculated on the average of each scale the total personnel costs per centre will amount to R248 472 (Say R250 000).

In view of the acute shortage of trained paramedical personnel maximum use must be made of existing manpower resources. To resolve this problem in the long term, bursaries must be made available as a matter of urgency to encourage the training in all the paramedical sciences.

7. RECOMMENDATIONS.

In summing up, to achieve the objective, the following recommendations are made in two categories, i.e. short term (immediate) and long term.

Short Term

1. Applicants for disability pensions should, wherever possible, first be referred to the relative welfare organisation dealing with his particular disability.
2. Existing protective workshops (in realistic geographical areas) must relocate the disabled into the 3 levels A, B and C on a multi-racial, multi-disciplinary basis as far as possible.
3. Arrangements be made for disability pensions to be withdrawn in favour of a minimum wage (equivalent to a pension) at levels B and C.
4. Separate financial records must be maintained in respect of each level and subsidies to be recalculated on a detail basis taking into account the income generated by each workshop.
5. Subsidies to be paid to the various organisations on a pro rata basis by the respective Administrations and the Department of Constitutional Planning relative to the population groups.
6. A Marketing consultant be appointed by the State (National Health and Population Development) to co-ordinate the articles/services offered by the workshops and the sale thereof.
7. Bursaries be made available for training of personnel in the paramedical sciences.
8. A Supportive Departmental team of paramedical and social services be created to provide back-up services to the rehabilitated.

Long Term

1. Assessment centres be suitably established throughout the Republic on the ratio of 1 to 400 00 population.
2. The aid of the Small Business Development Corporation be enlisted to set up and finance "Private" workshops (Level C).

3. All applicants for disability pension be assessed at an assessment centre before awards of pensions are made and those pensions if awarded be suspended whilst the pensioner is being assessed in the work place (a maximum period of 3 months).
4. The provision of Occupational Rehabilitation Centres by the State in the vicinity of Special Schools.
5. Funds from the National Housing Commission be made available more easily to Welfare Organisations for the provision of workshops.

R.H. VAN OORDT
CHAIRMAN: SUBCOMMITTEE - PROTECTIVE WORKSHOPS
YEAR OF THE DISABLED

73s

BYLAE F

PROSEDURE WAT DIE SENTRALE STATISTIEKDIENS VOLG VOORDAT DAAR TOT 'N
BESLISSING GEKOM WORD OOR DIE VRAE WAT BY DIE VOLGENDE SENSUSOPNAME
INGESLUIT WORD

1. Beampies van die verskillende afdelings van die SSD word gevra om insette te lewer in die opstel van die vraelys.
2. 'n Vergadering word dan belê om te besluit watter moontlike vrae ingesluit kan word.
3. 'n Konsepvraelys word daarna na verskillende instansies gestuur, onder andere die RGN en die Departement van Mannekrag, vir hulle insette. Op hierdie stadium kan die instansies aanbevelings voorlê ten opsigte van addisionele vrae wat hulle sou wou insluit, asook die relevante instruksies (byvoorbeeld klassifikasie van gestremdhede) wat die vraelys moet vergesel.
4. 'n Tegnieese advieskomitee besluit watter van hierdie voorstelle geakkommodeer kan word.
5. Hierna word dit na 'n sentrale koördinerende komitee verwys vir finale oorweging.

Die volgende kan as leidraad dien vir die bewoording van die vraag op die bevolkingsensusvraelys en die instruksies wat die vraelys vergesel.

Vraelys:

	GESTREMDHEID	OUERDOM
Indien persoon gestremd is, meld asseblief die gestremdheid en die ouderdom waarop die gestremdheid opgedoen is. (Kyk instruksie X)	Primêre gestremdheid	
	Sekondêre of tweede gestremdheid	
	Derde gestremdheid	

Die volgende instruksies kan by die bevolkingsensusvraelys aangeheg word:

Indien ⁿpersoon een of meer gestremdhede het, meld elke gestremdheid asook die ouderdom in jare waarop die gestremdheid opgedoen is. Indien die gestremdheid aangebore is, skryf "aangebore" in die ruimte vir ouderdom. Indien die gestremdheid opgedoen is voor eerste verjaarsdag, dui die ouderdom aan as "0".

1. Blind
2. Swaksiende
3. Doof
4. Hardhorend
5. Spraakgestremd
6. Doofstom
7. Fisiek gestremd bv. Parapleeg, Kwadrupleeg
8. Epilepties

9. Serebraalgestremd
10. Verstandelik matig gestremd
11. Verstandelik ernstig gestremd
12. Verstandelik sorgafhanklik
13. Ernstig geestelik gestremd bv. psigotiese toestande
14. Minder ernstig geestelik gestremd bv. neurose
15. Chroniese siektes
16. Outisties
17. Ander
(Meld asb.)

BRONNELYS

Prinsloo, E.O. 1986.

Rehabilitasie van die volwasse gestremde. *Welsynfokus*,
21(2):19-21.

Van der Walt, S.J. & Lombard, P. 1987.

The opacified view of statistics on visual impairment in South
Africa Part II.

IMFAMA, August 1987.

Sentrale Statistiekdiens 1986. *Bevolkingsensus 1985*.

Pretoria. (Verslag 02-85-06).

Sentrale Statistiekdiens 1986. *Standaardberoepsklassifikasie*

Pretoria. (Verslag 09-90-01).

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA*. Hoofverslag, Vol. 1.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA*. Gehoorgestremdheid,
Vol. 8.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA*. Gesiggestremdheid,
Vol. 9.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA*. Spraakgestremdheid,
Vol. 10.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA*. Lig^gaamlike Ge-
stremdheid, Vol. 11.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA. Verstandelike Gestremdheid*, Vol. 12.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA. Geestesgestremdheid*,
Vol. 13.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA. Serebraalgestremdheid*,
Vol. 14.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA. Opleiding en
indiensneming*, Vol. 24.

Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling,
November 1987. *Gestremdheid in die RSA. Die Werkgewer*, Vol. 30.

